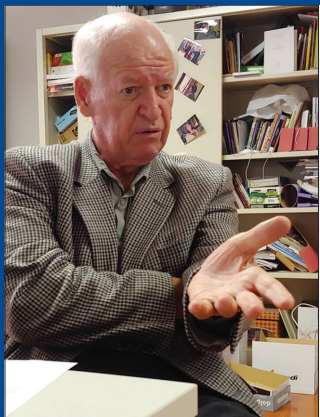

Mesec misijonov

Oktober je mesec misijonov, letos še posebej, o čemer je pred časom spregovoril papež Frančišek, ki toplo vabi vse vernike, da se zavedamo pomena dela misijonark in misijonarjev. Objavljamo

drobčen zapis našega prijatelja misijonarja Danila Lisjaka, ki se te dni mudi v domovini, nas je pa takoj po prihodu tudi obiskal v uredništvu, za kar smo mu iskreno hvaležni. G. Danilo Lisjak je tesno povezan z nami že od svojih začetnih let v Afriki in tudi tokrat je prinesel s seboj pripovedi, predvsem pa veselje nad uspehi v svojem misijonu v Ugandi, kjer zadnja leta deluje. / Ured.

Prisrčen pozdrav domovini in prijateljem ob meji in zdomstvu!

Misijoni ob Nilu so bili letos ob 200. obletnici rojstva misijonarja Ignacija Knobleharja deležni večje pozornosti. Moj obisk v domovini je bil načrtovan že v januarju, ko sem bil povabljen, da kot 'misijonar ob Nilu' (misijon Atede ob Nilu) nagovorim rojake pionirja poniških misijonov v župniji Knoblehar na Dolenjskem in mašujem na Stopnem v božjepotni cerkvi rožnovenske Matere Božje v nedeljo, 6. oktobra.

/ str. 4

Slovensko slavlje v tržaškem zalivu

Foto Studio Borlenghi

Seja sveta vlade RS Tudi o naši manjšini

Republika Slovenija je pripadnikom svojih narodnih skupnosti v sosednjih državah pred sejo Sveta vlade za Slovence v zamejstvu nazkazala dve smernici, v okviru katerih naj bi potekala razprava v Ljubljani. Prvo vprašanje je bilo vezano na zimzeleno temo mladih in na to, kako se mladi vključujejo v slovensko organizirano življenje v društvih in drugih ustanovah. Drugo, nekoliko bolj tehnično vprašanje, je bilo povezano z morebitnim zastopstvom slovenskih manjšin znotraj Državnega zbora. Seji sta, vsaj v prvem delu, sledila tudi premier Marjan Šarec in zunanji minister Miro Cerar. Po dobri uri sta sicer morala zapustiti omizje zaradi drugih delovnih obveznosti.

Zastopstvo v Rimu in v Ljubljani

Po zanimivem naključju je vprašanje manjšinskega zastopnika v slovenskem parlamentu pred najvišjimi vladnimi predstavniki prišlo v obravnavo ravno dan potem, ko je italijanska poslanska zbornica v zadnjem branju odobrila zmanjšanje števila italijanskih poslancev in senatorjev, kar bo odslej najbrž usodno vplivalo na možnost izvolitve slovenskega predstavnika v Rimu. Kar se naše narodne skupnosti tiče, sta bila tako v ospredju oba vidika predstavnosti, tisti v Rimu in tisti v Ljubljani. Slovenski vladni vrh se je namreč prav ob robu ljubljanske seje tudi prvič javno izrekel o nadaljnjih diplomatskih potezih Ljubljane. Premier Šarec sicer z mediji ni spregovoril, zunanji minister Cerar pa je za novinarski oddelek televizije RAI dejal, da bo spremljal razvoj dogodkov. Obljubil je, da bo v kratkem spregovoril o tej temi z italijanskim zunanjim ministrom Di Maiom, ki da ga želi tudi čim prej srečati v Rimu.

/ str. 2
AČ

Ob 100-letnici požiga Narodnega doma Predsednika skupaj na slovesnosti

foto DD

Predsednik republike Borut Pahor se je v Atenah sestal z italijanskim predsednikom Sergiom Mattarellom. Dogovorila sta se, da se bosta naslednje leto skupaj udeležila slovesnosti ob 100. obletnici požiga Narodnega doma v Trstu in tako potrdila iskreno prijateljstvo med sosednjima državama in narodoma.

Ob 1. obletnici smrti

Zadnje dni v oktobru bo na Tržaškem vrsta prireditev in drugih dogodkov v poklon prof. Alojzu Rebuli

8

POGOVOR Danijel Malalan "Gledališče je zato, da nam da misliti ..."

Danijela Malalana, gledališkega in filmskega igralca, pevcu z lepo oblikovanim, prijetnim glasom in režiserja, navezanega na rodni Kras in Primorsko, dobro poznajo še posebno tisti, ki obiskujejo Slovensko stalno gledališče (SSG) Trst, v katerem je začel svojo igralsko pot. Leta 1993 se je namreč vpisal na ljubljansko AGRFT, na kateri se je usmeril v študij dramske igre in umetniške besede, in jo l. 1997 z vlogo Antoina v predstavi Viktor ali otroci na oblasti v letniku velikih gledaliških mojstrov, Jožice Avbelj in Borisa Cavazze, tudi končal. Diplomiral je l. 2000.

/ str. 3
Iva Koršič

Pogovor

Elia Chimenti, mlad študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, o svoji študijski izbiri

9

Katoliška knjigarna v Gorici Io leggo perche' - Berem, ker...

Tudi Katoliška knjigarna bo sodelovala pri vse bolj uspešni prireditvi *Io leggo perche' - Berem, ker...*, ki ga organizirajo šole in knjigarne z namenom, da bi najmlajše približali knjigi. Elizabeta Maraž in Valentina Milocco (na fotografiji), ki v Katoliški knjigarni skrbita tudi za ta srečanja, sta nam povedali, da bodo v najstarejši knjigarni v Gorici imeli niz srečanj v okviru prireditve *Io leggo perche' - Berem, ker...*

/ str. 2
JUP

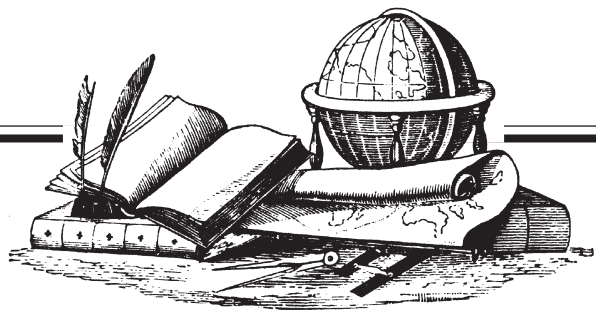
foto JMP

Studium Fidei

Msgr. Ivan Jurkovič o Svetem sedežu in njegovem udejstvovanju na mednarodnem področju

10

S 1. strani

Tudi o naši manjšini

Hkrati je še napovedal, da bo v zvezi s tem ponovno stopil v stik tudi z guvernerjem Fedrigo, s katerim sta razvila dober dilaog. Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu je omenil, da je tudi glede vprašanja zastopanosti slovenske manjšine v rimskem parlamentu na vezi z italijanskim veleposlanikom v Ljubljani Trichilom. Slovensko zastopstvo v italijanskem parlamentu je bilo zaradi aktualnosti tako v ospredju tem, ki približe zanimajo našo manjšino. Temu vzporedno vprašanje o manjšinskem zastopstvu v Državnem zboru je tako bilo nekoliko zapostavljeno. In to tudi med samo razpravo. Udeleženci so nam povedali, da so tej temi namenili samo sklepni del sicer skoraj 2 uri in pol dolge seje. Minister Peter Jožef Česnik je sicer dejal, da ta predlog, ki ga

je izdelal poslanec SDS Žan Mahnič, član parlamentarne komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu, podpira 110 odstotno. Hkrati pa je tudi opozoril na težave, ki po njegovem mnenju izvirajo iz tega predloga. "To vprašanje je pravno-logistično minsko polje", je pojasnil Česnik. Po njegovem mnenju bi bilo težko uskladiti želje in zahteve predstavnikov manjšincev in zdomcev, katera skupnost bi imela pravico do

Pripadniki slovenskih manjšin v državah, ki mejijo s Slovenijo, imajo od leta 2006 svoje posvetovalno telo pri slovenski vladi. Načeloma se sestaja enkrat letno zato, da pripadniki narodnih manjšin predstavijo stanje znotraj svoje skupnosti slovenski vladi. Po zakonu je namreč predsednik sveta slovenski premier. V tem sklicu se je prejšnji teden Svet vlade RS za Slovence v zamejstvu sploh prvič sestel. Predsednik vlade Šarec je tako lahko prvič predsedoval temu omizju.

zastopnika in na kakšen način bi potekal izbor. V zvezi s tem sta se z ločenimi mnenji

predstavili tudi naši dve krovni organizaciji.

Pri SKGZ pravijo, da je vprašanje zastopstva v DZ še zelo teoretična zadeva, ki nima za sabo formalnega zakonskega osnutka. Zato menijo, da v tem trenutku omenjeni predlog ni med njihovimi prioritetami. "Ob vsem tem", je povedala predsednica Ksenija Dobrila, "ne bi bilo primerno, da bi se tisti, ki niso davčni zavezanci v Republiki

Sloveniji, vpletali v odločanje v tej državi". Zato pri SKGZ podpirajo okrepitev stikov z resornimi ministrstvi in v prvi vrsti z ministrstvom za zunanje zadeve. Nasprotno pa so pri SSO prepričani, da bi morale biti manjšinske skupnosti v slovenskem parlamentu neposredno

zastopane. To bi bilo po njihovem mnenju ustrezno dopolnilo palete slovenske družbe, ki jo predstavlja DZ. Hkrati bi volitve manjšinskega predstavnika pozitivno delovale na področju aktivnega zavzemanja za ohranjanje narodne zavesti.

Kaj je pomembno za Slovence v Italiji?

Kljub temu da je bila v prvem delu razprave v ospredju tema mladih, sta krovni organizaciji v svojem enotnem dokumentu, ki sta ga predstavili v Ljubljani, nanaizali vrsto odprtih tem, ki zadevajo celotno slovensko narodno skupnost tostran meje. Dokument sicer sledi vrsti vprašanj, ki so jih je pred tem poslali iz Ljubljane. Ključnega pomena je v tem kontekstu izziv, ki ga postavlja upadajoča demografska slika mladih Slovencev in Slovencev in vse izrazitejši sindrom "tekoče družbe", ko vprašanje nanesa na narodno opredeljevanje. Med možnimi rešitvami SKGZ in SSO vidita projekte storitvene narave, kakršne so v prvi vrsti slovenske jasli (danes je čutiti močno pomanjkanje tega dejavnika). Rešitev je po mnenju krovnih organizacij še v širjenju kroga govorcev, pri čemer lahko Republika Slovenija nudi pomoč pri usposabljanju učnega kadra za poučevanje slovenščine kot drugega ali tujega jezika.

SSO in SKGZ sta dalje ocenila, da je v matici splošno poznavanje slovenskih manjšin v sosednjih državah nezadostno ter da je v zvezi s tem premalo gradiva v slovenskih učnih programih. V prilogi sta krovni organizaciji predstavili niz odprtih vprašanj na področju šol s slovenskim učnim jezikom in dvojezičnih šol. Posebej so nato sogovorniki obravnavali tudi vprašanja na področju kmetijstva in gospodarstva.

Sklepov ni..., a nekaj smernic za naprej

Povzetek srečanja je ob koncu za javnost predstavil resorni minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Peter Jožef Česnik. Med

pomembnejšimi je ročnost sestajanj v okviru tega omizja. Načeloma so tovrstne seje enkrat letno, zdajšnji sklic pa je bil že v precejšnji zamudi. Na to so nekateri udeleženci omizja tudi opozorili. Minister Česnik je tako ob koncu seje strnil nekaj smernic za nadaljnje delovanje tega omizja. Odslej naj bi se po njegovih besedah svet sestajal vsaj dvakrat letno. Ob tem bodo ustanovili več delovnih skupin, ki bodo resorsko usmerjene, zapisnik posameznih sej in sklepi ter pereča vprašanja pa bodo posredovani vsem ministrom. Izvršnih sklepov pa svet vlade RS za zamejce prejšnji teden ni sprejemal.

S 1. strani

Srečanja za mlade "Io leggo perche" - Berem, ker...

"Radi bi, da sporočite mladim, da se jih veselimo. K tej prireditvi je pristopilo že trinajst šol s slovenskim učnim jezikom in te dni usklajujemo z voditeljicami posameznih šol knjige, ki jih bodo šolarji dobili v okviru te prireditve. Berem, ker.. bi lahko poslovenili sicer italijanski naslov prireditve Io leggo perche'. Berem in razmišljam, zakaj berem ravno to knjigo, tako nekako gre", sta nam povedali Elizabeta in Valentina in našli niz dogodkov v Katoliški knjigarni: že v soboto, **19. oktobra**, bo ob 10.30 prišel v goste Vrtec Čriček - Doberdob, na sporedu bo pravljica Muca Copatarica, ki jo bo pripovedovala Katarina Citter, za neposredni radijski prenos bo poskrbel Radio Trst A. V torek, **22. oktobra**, bo v gosteh ob 18. uri Vrtec Pikanogavička, pravljica bo Nevenka Platenka, pripovedovale jo bodo dijakinje šole Vega. V sredo, **23. oktobra**, bo v gosteh ob 17. uri Vrtec Sonček, na sporedu bo kamišibaj pravljica Medved išče pestunjo - ruska ljudska pravljica, ki jo bo povedala Mirna Stopar. **24. oktobra** bo ob 17. uri prišel v goste Vrtec Ringaraja, na sporedu bo kamišibaj pravljica Repa velikanka - stara ruska pravljica, ki jo bo podala Vlasta Breclj Crnic. **25. oktobra** bo v Katoliški knjigarni ob 18. uri v gosteh šola Trinko z recitalom Ljubka Gorica, gre za branje poezij goriške pesnice Ljubke Šorli, ki ga bodo podali dijaki. "Pomembno je, da sodelujemo tudi Slovenci pri teh prireditvah, ki imajo namen pri najmlajših spodbuditi branje", nam je povedala Elizabeta, medtem ko je Valentina dodala, da je zanimivo predvsem to, kako se različne šole, vrtci odločajo za različna literarna dela. "Nima smisla, da si zatiskamo oči, mlade je danes težko nagovoriti, da berejo", v en glas povesta in še dodata, da prav zato tudi cenita trud učiteljic in profesorice, ki so pristopile z veseljem k tej prireditvi in mlade tudi pripravljajo na obisk Katoliške knjigarne.

Poenoteno stališče SSO in SKGZ

Marko Jarc kandidat za predsednika paritetnega odbora

Predsednika krovnih organizacij Ksenija Dobrila in Walter Bandelj sta s senatorko Tatjano Rojc in koordinatorko slovenske komponente DS Majo Tenze poenotili stališča okrog paritetnega odbora. Predsednika SSO in SKGZ sta predstavila postopek in metodo, s katero je bil predlagan kot kandidat za imenovanje vlade in posledično za predsednika paritetnega odbora odv. Marko Jarc. Pri tem sta izpostavila delo, ki ga je kandidat opravil v prejšnjem mandatu institucionalnega odbora, in ne nazadnje njegovo umirjeno držo, ki se odraža tudi v povsem konstruktivnem in nekonfliktnem pristopu. Oba predsednika sta sicer tudi priznala, da je bilo v postopku definicije kandidature nekaj nerodnosti v smislu pomanjkljive komunikacije med manjšinskimi dejavniki in ne nazadnje v nekoliko prenapetosti javni predstaviti kandidature, ne da bi prej prišlo do konkretnega soočanja in dogovora tudi izven civilne družbe. Koordinatorka slovenske komponente Maja Ten-

ze je potrdila določeno neločeno, ki je zavladalo med člani slovenske komponente, predvsem glede postopka odločanja o kandidatu, ker s tem niso bili predhodno seznanjeni in so se dejansko dobili pred izvršenim dejstvom. Sicer krivde oz. odgovornosti za nastalo nerodnost ne gre pripisati samo eni strani, saj bi se morali že od februarja dalje skupaj zavzeti za čim boljše rešitev, dejansko pa so bile vmes tudi zelo pomembne občinske volitve, pa zamenjava predsednika SKGZ in še veliko drugih zadolžitve. Skratka, slovenska komponenta se vsega tega zaveda in v prepričanju, da ni prišlo do nobenega namernega zapostavljanja, želi delovati konstruktivno in v korist čim večje složnosti znotraj manjšine, tudi kar se tiče obravnave tako pomembnega vprašanja, kot je vodenje paritetnega odbora. Koordinatorka komponente Maja Tenze je tudi spomnila, da so bili dosežani predsedniki institucionalnega organa vedno ne-strankarski profili, od Rada Ra-

ceta, Bojana Brezigarja, Jole Namor vse do Ksenije Dobrile, in da je to bila zelo pozitivna praksa. Zato tudi verjame in ima za potrebno, da se današnji kandidat Marko Jarc odreče katerikoli strankarski funkciji, saj le tako bo lahko deloval, če bo postal predsednik paritetnega odbora, neobremenjeno v korist vseh in v dogovoru z vsemi manjšinskimi komponentami. Maja Tenze je sporočila, da slovenska komponenta podpira čim tesnejše sodelovanje med vsemi manjšinskimi dejavniki glede ključnih manjšinskih vprašanj in je iz čuta odgovornosti sprejela kandidaturu Marka Jarca. Isto držo in isti doprinos seveda komponenta pričakuje tudi od ostalih civilnih in strankarskih sredin, da bo spoštovanje in sodelovanje vsestransko v korist celotne slovenske narodne skupnosti v Italiji. V dogovoru s SSO in SKGZ bo senatorka Tatjana Rojc v prihodnjih dneh stališče obeh krovnih in Slovencev v DS posredovala pristojnemu ministru Francescu Boccii.

Povejmo na glas

Le dobrota ustvarja mir

Nemara se zdi preprosto in celo sladkobno, če rečemo, da le dobrota ustvarja mir, da je torej le dobrota tisti izvir, ki lahko človeku podari mir oziroma z drugimi besedami umirjenost in harmonijo. Da torej podeli srečno sožitje s sabo in z drugimi, srečno življenje v osebni bližini in enako s sosednjimi in sploh vsemi narodi. Le dobrota, dobro, iskreno dober namen so tisti vzgibi, ki se obrača na vse okroge sebe z veseljem, da drugi obstajajo, z veseljem, ker zaradi vseh teh drugih nismo sami in ker je vsak med njimi vreden mojega spoštovanja in naklonjenosti, vreden moje želje z njim živeti v sozvočju in soglasju, se razume v obojestransko dobro. Predvsem pa je dobrota močna želja, da bi bili vsi okrog mene deležni kar največ srečnega ali v celoti srečnega življenja, da bi jim bilo prihranjenih kar največ stisk in težkih trenutkov in da bi bili obdarjeni z enakimi radostmi, kot po njih hrepenim jaz sam. In takšna dobrota ni le lepa misel, ki ostane v meni, takšna dobrota je dejavna, polna lepih dejanj za druge, polna srečanj, na katerih moje nagnjenje druge spodbuja, sodoživlja njihove težave in jim pomaga, če so takšne ali drugačne pomoči potrebni. Na ta način se vsakodnevno in ob nešteti priložnostih mir gradi in se širi umirjenost in se vzpostavlja vedno večja in globlja harmonija, se vzpostavlja globlje in vse globlje razumevanje in prijateljstvo s sočlovekom kakor tudi v odnosih med narodi - narod zares ustvarja mir takrat, kadar v bližnjih in sploh

vseh narodih prepozna srečo, da ti narodi obstajajo in da je v tem enkratni dar, za katerega moremo biti upravičeno hvaležni. Le dobrota potemtakem ustvarja mir in v tej luči lahko prepričano rečemo, da vse tisto, kar ni dobrota, mir ruši, ruši umirjenost, ruši harmonijo, ruši srečno sobivanje v osebnem krogu kakor tudi v vseh širših krogih. Ni dobrota, če hočem biti več od drugih in ne priznam in ne spoštujem njihove enakovrednosti, ni dobrota, če hočem drugim vsiliti svojo voljo, če jim hočem ukazovati, jim gospodovati in jih podrežati, ni dobrota, če vidim le sebe, za druge in njihove stiske pa mi ni mar. In kadar in kjer ni dobrote, ni miru, je boj z drugim in drugimi, je prilaščanje pravic, ki mi ne pripadajo, kar vse vodi v mržnjo, sovraštvo in vojne kot izničenje drugega in drugih in isto velja tudi za odnose med narodi. Le dobrota je torej tista, ki ustvarja mir in srečno življenje, le dobrota je nekaj zares dobrega, vse ostalo je zlo, ki prinaša človeku in človeštvu nesrečo, o čemer pričata zgodovina in tudi sedanjost. Toda moč tega zla bo postajala v prihodnosti vse manjša in manjša, v to je več kot koristno nepopustljivo in skrajno ter več kot odločno verjeti. Nameče verjeti v človeka, da se lahko dvigne do tiste svetlobe v sebi, ki ga opredeljuje kot enkratno in izbrano bitje sposobno premagati trdovratne ostanke svoje brezčutnosti, sposobno na stečaj odpreti vrata še vedno utišenega srca in njegove utišane ljubezni.

Janez Povše

S 1. STRANI Pogovor / Danijel Malalan, umetniški vodja in direktor SSG Trst

“Gledališče je zato, da nam da misliti, nas veseli, žalosti, velikokrat razjezi”

Anjegova vedoželjnost ga je pozneje, po raznolikih igralskih izkušnjah v raznih slovenskih gledališčih, popeljala še na Fakulteto za management v Kopru in na European School of Economics London. Od lanske jeseni je bil umetniški vodja SSG, letos maja pa je dobil imenovanje za direktorja istega gledališča za dobo treh let. Prav zaradi te njegove zanimive študijske, predvsem pa poklicne poti, sem ga zaprosila za pogovor, na katerega je vljudno pristal. Prijaznost in razpoložljivost sta gotovo dve izmed njegovih odlik. Ker ga poznam že veliko let, od njegovih prvih igralskih nastopov, in ker je kar precej mlajši od mene, ga bom v pogovoru, za katerega se mu prisrčno zahvaljujem, kar tikala.

Morda bi uvodoma na kratko še sam kaj povedal o sebi in svojih življenjskih izbirah.

Lahko rečem, da sem v prijetnem življenjskem obdobju. Delo je zelo pestro in dinamično, kar mi ustreza. Nisem ravno obseden z nekimi nadnaravnimi silnicami, mislim pa, da se vsaka stvar zgodi ob pravem času. In “fajn” je, ko se to zgodi skoraj naravno, harmonično. Ob tem bi rad izkoristil ta kratki uvod, da se ti zahvalim, da tako zavzeto slediš delovanju SSG pa tudi mojemu delu.

Od letošnjega julija opravljaš funkcijo direktorja SSG Trst. Kateri vzgib te je sploh gnal, da si se prijavil na natečaj za to zahtevno službeno mesto?

Mogoče je to mesto poiskalo mene. Dejstvo je, da je SSG objavilo razpis in zdelo se mi je samoumevno, da sem se prijavil. Saj je šlo za skoraj logično nadaljevanje dela le v nekoliko drugačni funkciji, če gledam izrazito formalno, saj sem bil v zadnji sezoni umetniški koordinator SSG in realiziral program, ki ga je sestavil moj predhodnik, režiser Igor Pison, z zelo zanimivimi dramskimi izbirami. Prejšnjo sezono je krasilo geslo Kulturni dvom, kar je že pregovorno izhodišče vsakega umetnika, gledališčnika še posebej. Letošnja sezona pa bo zelo ženska, v smislu vsebin, avtoric, režiserk, zato tudi “Nedvomno čudovita”. Pa tudi fantje bodo prišli na svoj račun. V poletnem času smo že imeli dve predpremiere, eno na tržaškem gradu Svetega Justa, drugo v Ljubljani na Festivalu Dobimo se pred škucem, saj je škuc koproducent v sodelovanju s Cankarjevim domom Ljubljana pri projektu Na valovih, avtorice Saše Pavček, sicer priznane igralka, v režiji Alena Jelena, kjer blestita Barbara Cerar in Jurij Drevenšek. Veseli me, da bo uradna premiera tega dela v Gorici, v Kulturnem centru Lojze Bratruž, v ponedeljek, 11. novembra. Na Slofestu 2019 je bila premiera predstave Zois.IT. SI v režiji Sabine Morena in koprodukciji gledališča Miela iz Trsta, v goriškem Kulturnem domu v okviru Komigo baby pa še premiera otroške predstave Na dvorišču z Romano Krajncan, v koprodukciji z DreamArtom in v sodelovanju s Cankarjevim domom Ljubljana. Kmalu pa bosta še uradno odprtje sezone in premiera Goldonijeve Krčmarice Mirandoline, v režiji Katje Pegan in produkciji

SSG. Goriška sezona SSG pa se bo uradno začela 22. oktobra z muzikalom *Briljantina* (Grease), v goriškem gledališču Verdi, v sodelovanju z Občino Gorica ter KCLB in Kulturnim domom.

S katerimi občutki si prvič stopil v gledališče kot “šef”?
Priznam, da z mešanimi občutki. Vsekakor večinoma pozitivnimi. Glede na to, da s SSG, z občasnimi pavzami, sodelujem že, odkar pomnim, saj sem kot srednješolec in gledališki akviziter prodajal abonmaje, nato obiskoval gledališko šolo, po končani AGRFT pa v SSG igral nekaj rednih sezon, nato pa kot gostujoči in domači igralec obenem, pri raznih projektih, velikokrat sodeloval, sem vedel, kam in zakaj vstopam. Kot bi se vrnil domov, z drugo obleko na sebi, a s polnim kovčkom že prej vsega naštetega v roki. Teater pa je vedno poln presenečenj. Gre za različne pristope. Nekateri zagovarjajo tezo, da organizacijo vodi nekdo, ki jo pozna, drugi pa, da je bolje, da je upravitelj nekdo, ki tega okolja ne pozna. Pri obeh variantah so pozitivne in negativne lastnosti. Kaj je ali bo bolje, pa bom zvedel čez čas.

Kako so te v tej novi vlogi sprejeli igralski kolegi, saj navsezadnje si še zmeraj v njihovih vrstah? Kot znano, nastopaš z Alessandrom Mizzijem in Eleono Husu v dvojezični predstavi Zois.IT. SI, v režiji Sabine Morena, ki uvaja letošnjo sezono našega gledališča, pa v muzikalu *Zadnjih pet let s Patrizio Jurinčič*, v režiji Jasmin Kovič, in otroški igri *Na dvorišču Ferija Lainščka* in *Lojzeta Krajncana*, z Romano Krajncan in morda še kje.

Vse naštetu velja. Vsekakor bi bilo nekoliko nenavadno, da bi se s sodelavci in kolegi, s katerimi se poznamo že dolgo, kljub drugačni funkciji in rahlo spremenjenim relacijam, obnašal drugače kot doslej. Odnosi so profesionalni, korektni, a sproščeni. Normalno je, da kdaj pride do napeitosti. A to je del vsakega kolektiva. Kot v družini. Znotraj SSG imam še kar nekaj živih predstav, od monokomedije *Kako postati Slovenci* v 50. minutah, Soseska Evropa in zadnjega dela trilogije *Zois.IT. SI*, ob 200-letnici smrti Žige Zois, ki se je rodil v Trstu, in ki je, kot že rečeno in kot prejšnji dve, doživel premiero na pred kratkim končanem Slofestu 2019, sredi septembra. Vse tri predstave je režirala tržaška avtorica in režiserka Sabrina Morena, ki je ob Martinu Lissiachu in meni tudi soavtorica vseh treh predstav. Nadalje še uspešnica *Resnica* z režijo Alena Jelena do muzikala *Zadnjih pet let* v režiji Jasmin Kovič, ki smo ga pripravili v koprodukciji s SNG Nova Gorica, kjer bo na odru decembra in januarja, ter *Glasbeno matico* iz Trsta, pa še otroška predstava z Romano Krajncan v koprodukciji z DreamArt d. o. o. in v sodelovanju s Cankarjevim domom. V SSG bom kot igralec sodeloval v predstavah iz prejšnjih sezon ter v že predhodno domenjenih in ravnokar naštetih projektih. Glede igranja bo to več kot dovolj.

Kako ti sploh uspeva usklajevati ta različna tira, umetniškega in “upraviteljskega”? Mislim, da si tudi še zmeraj

umetniški vodja SSG, tako da sočasno imaš vpogled v kar tri gledališke segmente. Ti le-to morda povzroča včasih kakšne težave?

Dobro je to in prav je tako, da se vse dogaja pod isto streho in za isto gledališko hišo. Tudi pogodba je tako usklajena, da vključuje vse našteje segmente, umetniškega, upraviteljskega in igralskega. Ob tem moram omeniti upravni svet s predsednico Bredo Pahor v prvi vrsti, vse sodelavce v upravi, igralce in tehnično osebje, s katerimi dobro sodelujem. Seveda se težave in ovire pojavljajo, a te spada jo k procesu in specifični deli. Pomembno jih je prepoznati in poskušati odpraviti, popraviti ter najti prave rešitve. Tudi to je moje delo.

S katerimi kriteriji si izbiral predstave za letošnjo abonmajsko sezono in tudi to, kdo jih bo režiral? Vedno namreč pravimo, da SSG kot edino poklicno gledališče slovenske narodne skupnosti v Italiji ima, ali bi vsaj moralo imeti, posebno in tudi pomembno vlogo pri ohranjanju naše identitete na zgodovinsko večjezičnem stičišču. V predstavi bi moralo biti tudi čim bolj pozorno na jezik. Zato naj bi bila odrska govorica čim bolj izbrušena, saj se jezikovna mešanica sliši že vsepovsod.

Na izbiro repertoarnih predlog vpliva več različnih faktorjev. Formalne in praktične narave. Izvaja je najti pravo razmerje med umetnostjo, zabavo in kratkočasjem, ki predstavlja tudi prijeten družbeni moment. Gledališče mora po statutu uprizarjati različne žanre predstav in različne vsebine. Vsaki dve sezoni mora biti na programu italijanski avtor. Pomembno je, da so prisotni klasiki kot tudi sodobni avtorji. In seveda slovenski. Izbira teksta je odvisna tudi od izbire in pripravljenosti režiserja ali režiserke na sodelovanje, od njih njih želja. Od razpoložljivosti sodelavcev. Lahko se zgodi, da je zasedba zvezdniška, karkoli v našem prostoru lahko to pomeni, saj večina bolj pozna italijanske zvezde kot pa slovenske, pa bo predstava povprečna ali pa ravno obratno. In ravno v tem je čar gledališča. Glede jezika pa zaveda ni tako preprosta, kot bi si lahko mislili. Jezik na odru je, ravno tako kot v vsakdanjem življenju, živa zadeva. Seveda dikcija, govor, pravilna izgovarjava, vse to mora biti izbrušeno. Nivo jezika pa je odvisen od teksta in konteksta samega, od socialne in družbene pripadnosti posameznih likov, ki jih igralci interpretirajo in jim, tudi s pomočjo različnih jezikovnih registrov in nians, vdahnejo življenjskost in pristnost. Vsekakor za vse to skrbi gledališki lektor, ki se, skupaj z režiserjem, odloči, katera je najbolj primerna jezikovna koda za

posamezno uprizoritev in posamezno vlogo. Res je, veliko gledalcev, predvsem mladih, ima občutek, da je jezik, ki ga slišijo na odru, drugačen od tistega, ki ga sami uporabljajo vsak dan. A tudi v vsakdanjem življenju menjujemo jezikovne registre, to pa je odvisno od situacije, v kateri se v določenem trenutku nahajamo, in od osebe, s katero se v

Prizor iz muzikala *Zadnjih pet let s Patrizio Jurinčič Finžgar* / foto Luca Quai

tistem trenutku pogovarjamo. A se nam to zdi nekaj popolnoma samoumevnega. Podobno je tudi v gledališču, ki že dolgo ni več samo prostor vzvišene in povzdignjene odrske besede. In ne pozabimo, da se igralci in govorci, ki jim je jezik profesionalno orodje ali poklicni instrument, šolajo dolgo let, da osvojijo vse jezikovne različice in fineze, če že ne celo življenje.

Misliš, da bodo gledalci z odobravanjem sprejeli letošnji izbor predstav? Gotovo ni lahko zadovoljiti okuse vseh. Vsak pričakuje, da mu bo naše gledališče nudilo kaj nenavadnega v tem morju vsakovrstnih umetniških ponudb, pa tudi na splošno sprostitev vab.

Na prvi del vprašanja bom lahko odgovoril ob koncu sezone. Dejstvo je, da imamo eno profesionalno gledališče, ki ponuja kar se da raznolike dramske predloge z upanjem, da bo tako zadovoljen čim širši krog gledalcev. Žal, velikokrat opazke prihajajo ravno od tistih, ki v gledališču že dolgo niso bili. Program je tako sestavljen, da vsak najde nekaj zase, in kot sem zapisal v uvodu k programski knjižici, je gledališče zato, da nam da misliti, nas veseli, žalosti, velikokrat razjezi. Zelo pomemben pa je tudi sprostitev in v družabni moment, ko vsaj za nekaj ur gledalci odmislijo takšne in drugačne tegobe, ki jih mučijo v življenju. Najpovem, da je bilo v lanskem sezoni skupno 268 dogodkov, kar ni malo, in upam, da je vsak obiskovalec, teh je bilo nad 18.000, našel v vide-nem kaj pozitivnega. Prisotni in prepoznani smo tako na lokalnem nivoju kot širše. Veliko go-stujemo po celi Sloveniji. Če se le

da in če nas povabijo, se udeležujemo tudi mednarodnih gledaliških festivalov. Začetek letošnje sezone je bil izletniško in muzikalno naravnat. Zveste abonente in tiste, ki so potrdili ali vpisali abonma v poletni kampanji, smo popeljali na Reko, kjer so nas prisrčno sprejeli, najprej z vodeno predstavitvijo gledališča HNK Ivana pl. Zajca, nato še z ogledom muzikala *Sunset* bulevar, v katerem sodelujejo člani vseh ansamblov reškega gledališča: opera in balet, hrvaška ter italijanska drama HNK. Zadovoljen sem, da je bila tokrat z nami tudi skupina goriških abonentov. Polna dvorana čudovitega gledališča, poln oder izvajalcev, orkester in glasba v živo, napeta zgodba. Nadvse prijetna in navdihujoča izkušnja.

Zakaj pa nosi letošnja sezona ravno naslov *Čudovita*? Verjetno se ne nanaša zgolj na istoimensko predstavo Jureta Karsa?

Tudi zaradi tega. Pa tudi zaradi samih naslovov, vsebin in sodelujočih. “Nedvomno” pa je z razbomo, da je že vedno neka povezava s prejšnjo sezono. Želel sem, da je tudi navzven sezona naravnana z nekim pozitivnim sporočilom oz. geslom.

Kakšno bi sploh moralo biti to naše gledališče in seveda njegov abonmajski program, da bi doživelo preporod tudi na Goriškem, kjer vsaj zadnja leta v obeh naših domovih, Kulturnem centru Lojze Bratruž in Kulturnem domu, na njegovih predstavah zeva vse preveč praznih sedežev?

Vse, kar se dogaja okrog gledališča in v njem, med to (ne) dogajanje spadajo tudi prazni sedeži, so posledica ne samo programskih izbir, ampak tudi časa, ki ga živimo. V zadnjih dvajsetih letih se je marsikaj spremenilo. Družba, naš način življenja in posledično tudi gledališče. Po eni strani smo zelo zaposleni z vsakodnevnimi aktivnostmi, krožki, društvi, delavnicami, po drugi strani pa zelo “komod”. Raje kot na gledališkem sedežu sedimo na domačem kavču pred televizorjem. Družbena omrežja so naše sredstvo medsebojne komunikacije, ki nam dajejo lažen občutek, ki nam svoje, v odnosu do sebe in predvsem drugih, naredili. Vedno manj je pristnega druženja, medsebojnega soočenja. Ob tem obstajajo tudi druge realnosti, skupine, organizacije, Goriška ni izjema, ki ponujajo podobne vsebine, z nekaterimi izmed teh sicer sodelujemo, a ljudje se naposled sami odločajo in izbirajo, kam bodo šli in kaj bodo gledali.

Kaj bi kot direktor najraje storil za SSG, posebno glede igralškega ansambla, ki, kot vemo, je že veliko let preokrnjen? Koliko igralcev oz. igralcev bi mo-

ralo imeti, da bi umetniško lažje zadihalo in da bi lahko brez tuje pomoči postavilo na oder kakšno veliko, dobro predstav, kot se je dogajalo v njegovih zlatih letih?

Jasno je, da bi si kot vodja gledališča želel zanimive in privlačne predstave, ki bi polnile dvorane. A dejstvo je, da obstaja velik segment populacije, predvsem med 20. in 50. letom, ki v gledališče ne hodi, tudi, če se ve, da je na programu nekaj zanimivega, zabavnega, vredno ogleda. Ko srečujem poznane obraze, s katerimi smo delili šolske klopi, ure na treningih, vaje v pihalnem orkestru, pomislim, ali imajo abonma ali ne, ali hodijo kaj v gledališče ali ne. V bistvu vem, ker sledim obiskovalcem predstav in z mnogimi tudi rad pokramljam in se pogovorim. Z veseljem se seveda pogovorim tudi o gledališču. To je koristno, da razumem, kakšne bi lahko bile možne rešitve. Bilo bi pa zares bizaro, da bi vsakega, ki ga srečam, moral s tem, ali se misli prikazati v gledališču in kaj pogledati. Seveda, bralci si bodo mislili, pa daj na program kaj takega po njihovem okusu, a teh je veliko, različnih, nekaj zanimivega, privlačnega, da bodo prišli, pa se že zatakne pri parkiranju. Tudi v tem smislu smo poskusili najrazličnejše variante, od možnosti parkiranja v okoliških garažnih hišah, do minibusov, ki so vozili izpred parkirišča pri glavni bolnišnici, ki je peš oddaljena deset minut hoje, a neuspešno. Tudi v tem smo zelo razvajeni, ko bi radi prišli z avtom do gledališča, z upanjem, da nas pred vhodom čaka parkirno mesto. Čudovito bi bilo imeti pod gledališčem podzemno garažo v treh nadstropjih. A želje so eno, realnost pa druga, saj so sredstva omejena. Podobno velja za igralski ansambel. Seveda bi želel, da bi bil tak, kot je bil tisti znameniti in vsakokrat opevani zgodovinski ansambel. A tistega že dolgo ni več. Bili so pa drugi in drugačni. Ravno tako zanimivi in uspešni, ki so jih sestavljali prejšnji pa tudi novi člani, ki so prišli pa tudi odšli zaradi takšnih in drugačnih razlogov, ki pa se, če je le možno, radi vračajo v naše gledališče kot gostje v predstavi. A ker na zadevo gledam širše, ne smemo pozabiti, da se je slika spremenila, geografsko gledano, tudi na gledališkem področju. V Novi Gorici je iz profesionalnega in nato Primorskega dramskega gledališča nastalo Slovensko narodno gledališče, ki je trojni jubilej praznovalo pred kratkim, s številnim ansambлом, katerega člani so tudi mladi igralci s Tržaškega in s katerimi sodelujemo, kolikor se le da. Tudi v gledališču veljajo pravila prostega trga, pretoka ljudi in blaga znotraj EU. Tako je tudi prav. Na drugi strani imamo mlado Gledališče Koper, ki je še kako prepoznavno in s katerim ravno tako sodelujemo. Vsa tri primorska gledališča na več ravneh; izmenjavo publike in predstav ter, kot veste, z nagrado in časopisno prilogo Tantadruj. Ne glede na to se je igralsko jedro SSG vedno krepilo z gostujočimi igralci ali koprodukcijami z ravnomoženima in drugimi gledališči in tako bo še naprej, kar je dobro tako za igralce na odru kot tudi za gledalce v dvorani. Dejstvo pa je, da nihče ne mara sprememb, čeprav je najbolj zanimivo to, da so ravno spremembe stalnica v našem življenju, a se tega velikokrat ne zavedamo. Pomembno je, da pri spremembah izluščimo tisto, kar je pozitivnega.

/ str. 16

S 1. strani

Mesec misijonov

Nova šola in gradbišče za novo bolnišnico, ki bo zgrajena na lokaciji stare šole. Prostor smo zagradili in v februarju bomo že začeli zčasno ambulantno medtem, ko v bližini raslo novo poslopje bolnišnice.

S prijateljem Ivom Saksido iz Zalošč pri Dornberku sva pripravila priložnostni film, v smislu nekakšne 'žetve', ki je sad velikih naporov in darovanih življenj (37) prvih misijonarjev Knobleharjevih sodelavcev. Mučenci močne vere v Kristusa so odhajali v neznano z velikim navdušenjem in ljubeznijo Cerkev, ki jih je poslala. Sem je raslo in v sto letih so zrasi cvetoči misijoni in škofije ob Nilu. Sedem jih je v Južnem Sudanu in Štirje na bregovih Nila na severu Ugande, kjer tudi sam delujem že skoraj 10 let. Moje misijonsko delo sem zapisal spominu našega rojaka Knobleharja. Tudi zaradi velike pomoči Slo-

vencev iz domovine in zdomstva. Poleg duhovne in gmotne pomoči sem vesel tudi številnih laičnih sodelavcev (okrog 60), ki so prihiteli iz domovine v pomoč pri gradnji. Pridni kot doma smo tudi v misijonu pokazali ljubezen in spoštovanje do domačinov s trdim delom. Ostaja še bolnišnica, ki bo poleg novega župniškega kompleksa za 25.000 župljanov in 20 podružnic, nove osnovne, srednje in poklicne šole zaokrožila celoto. Redovna skupnost sester iz Južne Koreje bo skrbela za upravljanje bolnišnice in poklicne šole (šivilstvo in pletilstvo in šola za življenje). 540 letošnjih birmancev dokazuje tudi dobro

zasnovano pastoralno delo po načinu sv. Janeza Boska. Može iz gornje in spodnje Doline so že na delu v zbiranju potrebnih materialov za novo bolnišnico, ki bo sklepno delo in v korist najbolj ranljivih članov našega področja - mater in otrok (porodnišnica). Majhna skupina mojstrov zidarjev se počasi organizira, da bi skupaj z domačini za dober mesec zavihala rokave in učila novih načinov gradnje naše zidarje v misijonu (koristna globalizacija!). Ni jih strah priti v naš misijon, saj vedo, da je poskrbljeno za vse, ki hočejo poma-

gati in se tudi obogatiti ob spoznanju afriškega človeka, njegove kulture in življenja po veri zlasti pri živahnih nedeljskih bogoslužjih. Ob tej priložnosti se zahvaljujem dobrim ljudem, ki še vedno radi podpirajo naše delo ob Nilu v travnatih savanah, kjer ljudje še vedno živijo skromno v slamnatih kolibah. Ni elektrike, ni interneta. Nad nami pa je moč sonca in predvsem Božjega Sona, ki nas priganja in bogati v služenju preprostim in ubogim. Kaj boljšega... ne brez vas! Želim vam lep misijonski mesec in milosti iz molitve rožnega venca! Za vse hvaležni Danilo Lisjak, še dva tedna na Saksidu pri Dornberku.

Misel za 29. nedeljo med letom

Vztrajanje v molitvi

V mesecu oktobru še posebej razmišljamo o molitvi, upam, da tudi sicer kaj bolj molimo kot navadno. Rožni venec, ki je osrednji junak tega meseca, bi lahko označili kot glavitno molitev v katoliški Cerkvi, ni pa to samo ustna, temveč je kar premišljevalna molitev, le pravilno jo je treba moliti. V. Ludvik Grignon de Montfort nam pravi, da zlasti delamo dve napaki: najprej, da molimo to molitev brez namena, kot drugo pa, da že takoj mislimo samo na to, kdaj je bo konec. Potrebno je torej svojo molitev nameniti, zlasti ljudem, ki so del našega življenja, potem pa pač moliti, ne glede na to, kdaj je bo konec. Tudi sv. p. Pij je govoril, da napravimo toliko molitev, kolikor izrazimo namenov (če npr.

izrazimo 100 namenov, pa zmolimo le en rožni venec, je tako, kot da bi jih zmolili 100). Ko pa je nekoč imel videnje nekih duhovnikov, ki so površno darovali sveto mašo, je vzkliknil, da so mesarji. P. Serafino Tognetti, ki je doma iz Bologne, je v mladosti delal v klavnici. Tam so zaposleni sicer delali z mesom, a so to počeli avtomatsko, medtem pa so med sabo na veliko kvantali, torej niso bili pri stvari. Po njegovem mnenju je lahko to eden od pomenov, ki jih je imel v mislih sv. p. Pij. Ko p. Tognetti

govori o molitvi, pravi, da nam Gospod Jezus nikdar ni dejal, da bi morali malo moliti, temveč, da moramo dobro moliti. Če bi pa radi dobro molili, je potrebno veliko trenirati. Iz tokratnega odlomka o vztrajni vdovi in krivičnem sodniku bi lahko skleпали tudi prav nasprotno tisti prvi za lase privlečeni trditvi mnogih, saj lahko brez težav razberemo, da je potrebno veliko moliti,

če naj bi to postalo sčasoma naš način življenja. Že res, da ni smisel molitve v njeni dolžini, kakor nam lepo pravi sv. Avguštin, ampak bolj v naši vztrajnosti v molitvi. Sveta Cerkev nam je zato vedno dajala tudi izredno kratke molitve, pravzaprav vzklike, ki jim je dodala še odpustke. Še vedno lahko tako pogosto molimo s pomočjo teh zelo kratkih vzklikov, ki jih imamo res veliko. Konec koncev vzhodni kristjani svoj "rožni venec", ki mu pravijo "brojanica", molijo prav na ta način - ponavljajo znani vzklik:

"Gospod Jezus Kristus, Božji Sin, usmili se mene grešnega"! Katoliška vera vendarle ne izhaja, kakor je nekoč pri postnem misijonu lepo dejal p. Rupnik, iz nekakšnega sledenja navodilom iz knjige receptov, ki naj bi nekega dne padla z neba, temveč gre za odnos. Cerkev nam pravi, da je molitev pobožen pogovor z Bogom in njegovimi svetniki, kjer so seveda mišljeni zraven tudi

sveti angeli. Te, kakor nam pravi ameriški duhovnik in eksorcist Ripperger, bolj malo vključujemo v svoje duhovno življenje, se bolj malo obračamo nanje, da bi nam res pomagali na naši poti. Skratka, če želimo dobro živeti, potrebujemo molitev. Kakor nas namreč uči sveta Cerkev, nas ta: "Krepi v dobrem; tolaži nas v trpljenju in nam pomaga v naših potrebah; pridobiva nam milost stanovitnosti, trdnosti, vztrajnosti". V svetu, polnem šibkih in labilnih ter nestanovitnih ali mlahavih ljudi, se zdijo te kvalitete pravzaprav nujne. Moliti pa je treba pobožno, ponižno, zaupno, vdano v Božjo voljo in stanovitno. Učimo se torej vse bolj in bolj moliti, saj sv. Avguštin pravi: "Kdor zna prav moliti, zna tudi prav živeti!"

Andrej Vončina

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (87)

Mariza Perat

SVETA GORA

Enote odreda so se uredile v Grgarju in krenile proti Prevalu, kjer je imel po obveščevalnih podatkih sovražnik skoraj neosvojljive bunkerje. Predhodnica je ugotovila, da so izpraznjeni in da utrdbe niso minirane. Kolona se je vijugala po široki, a skoraj zarasli poti, kljub silnemu navdušenju je šlo silno počasi in skrajno previdno. Po vsej široki poti so bile položene mine, ki so bile med seboj povezane z žicami. En sam nepremišljen korak bi lahko sprožil celo omrežje in povzročil krvave izgube. Na tej poti so šele spoznali, kako trd oreh bi bil za odred naskok na Sveto Goro. Sovražnik je bil tako dobro zavarovan, da bi mu cela brigada težko prišla do živega. Če so fašisti izkoristili nevihto za umik, ni bila ta nevihta zanje nič manjša sreča kot za odred...

V zvezi z omenjenim načrtovanim napadom na Sveto Goro gospod Cej pravilno ugotavlja, da bi takratni režim v času

po drugi svetovni vojni skoraj gotovo ne bil dovolil, da bi se bazilika, če bi bila porušena, obnovila. Tako je Svetogorska Kraljica rešila svoje svetišče, v katerega se je, po mnogih zapletih, leta 1951 končno vrnila. Njene besede, naj ljudstvo prihaja na Goro, tako še vedno živijo in po njih živi tudi Urška Ferligoj, grgarska pastirica, ki je bila vredna, da se je k njej sklonila Božja Mati in ji dala naročilo, ki ožarja celotno svetogorsko zgodovino: "Reci ljudstvu, naj mi tukaj hišo zida in me milosti prosi!"

/ konec

Grob Uršule Ferligoj ob župni cerkvi v Grgarju (po izročilu)

Viri: Cej Ciril Metod: Tebi, milostna Svetogorska kraljica (Zgodovina Božje poti na Sveti Gori); Sveta Gora - Gorica 2017, Založba Branko - Nova Gorica v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo; Klinec Rudolf: Marija v zgodovini Goriške - Gorica 1955, Izdala Goriška Mohorjeva družba. **Opomba:** Knjigo Tebi, Milostna Svetogorska kraljica lahko dobimo na Sveti Gori.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (87)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezus Kristus vesoljni odrešenik

V postmodernem času se na nov način postavlja vprašanje odnosa med krščanstvom in drugimi religijami. Z njimi ga družijo oznani- lo o dogodku Smisla, ki vodi k novemu pogledu na stvarnost in etiko ter novemu vrednotenju človekovega dostojanstva. Poleg te splošne ideje o razodetju je v krščanstvu izpostavljen odnos med posameznim in vesoljnim.

Da je bilo Jezusovo delovanje usmerjeno vesoljno, se je že od vsega začetka zavedala prva Cerkev, ki je dobila naročilo, naj uči vse narode o njegovem razodetju in naredi ljudi za učence. (Mt 28,19) Temelj in utemeljitelj Kristusove vesoljnosti v svetu je njegovo učlovečenje. Jezus je učlovečeni Božji Sin, ki je razodel svojo ljubezen iz globine Boga in sprožil tek, ki se ne bo nikdar prekinil. Iz te edinosti v različnosti je prišlo do oživitve skupne kulture in milosti, ki povezuje božje in človeško ter s tem zaznamuje delovanje Cerkev.

Ta dar se je v polnosti uresničil v Veliki noči in je odprt v prihodnje dozorevanje stvarstva. Vsak človek more narediti svobodno pritrditve temu povabilu in ga obogatiti s svojo izkušnjo ter kulturo. Pot vesoljnosti se tako nikoli ne konča in se podarja naprej za druge možnosti in odnose. Dialog ostane živ in ne odpravi dobrega pri ljudeh. S svojo spoštljivostjo ustvarja občutljivo in mnogovrstno povezavo, ki se kaže v različnosti kulturnih izrazov pri bogoslužju, v teologiji, umetnosti, načinih pastorage in duhovnega življenja. Ob tem pa Jezusovo razodetje ostaja provokativno in preseka zaprte stene drugih religij.

Kristus je pokazal obzorje svoje religiozne izkušnje in poudaril, da je porušil zidove tradicij in kulturnih zaprtosti (Ef 3,8), kar je bilo nekako že nakazano s porušenjem templja. Po njegovem razodetju so vsi narodi poklicani, da stopijo v proces preseganja posameznosti in v ljubezni zaživijo kulturo darovanja, ki prihaja od Boga. (Ratzinger) Vernik se mora premakniti iz svoje kulture in religioznega pogleda v obzorje vesoljnega

odrešenja, ki ga prinaša Kristus. To je mogoče razumeti tudi kot medreligiozni dialog, pri katerem je pomembno spoštovanje drugačnosti, obenem pa odprtost za novost razodetja ter njegove ljubezni, ki povezuje. Dialog se tako razvija v smeri etike in spoštovanja človeškega dostojanstva, pa tudi na zagovarjanju edinstvenosti Kristusa in njegovega odrešenjskega daru. Kar se podari v ljubezni, nikoli ne izgine. Dialog z religijami je tudi spodbuda za kristjane, da znajo povezati zgodovinske posebnosti z vesoljnostjo razodetja, ki se je zgodilo v Kristusu. Njegovo razodetje ni varianta Resničnega, ampak njena upodobitev v ljubezni, ki se vsa razdaja in presega vsakršno izključevanje. Religije prinašajo svoj prispevek v obzorje vesoljnosti. To pripomore k polnemu razodetju Boga, čigar najbolj zvesta podoba je Jezus Kristus, in sicer z novostjo, ki kaže smisel vsakemu človeku. Zato tudi med religiozni dialog ni enosmeren, ampak je za vse v marsičem obogatitev. Cerkevno učiteljstvo je spregovorilo, da spada medverski dialog k samemu evangeljskemu naročilu, naj se Kristusovo oznanilo odpre 'k narodom' (ad gentes). Papež Janez Pavel II. je v posinodalni spodbudi za Cerkev v Aziji poudaril, da je Jezus od začetka do konca časov edini vesoljni odrešenik. Tudi tistim, ki ne verujejo vanj, je podarjeno njegovo odrešenje po milosti. On je dokončni izraz in razodetje Očetove Ljubezni do vseh ljudi. Ta izraz mu podeljuje vesoljni in absolutni pomen, čeprav je del zgodovine, njeno središče in cilj. (Odrešenik človeka, 6) Noben narod, kultura ali tradicija se ne more zapreti pred njegovim klicem k ljubezni in odrešenju. Delovanje Svetega Duha v srcih ljudi in v zgodovini ljudstev, v kulturah in verstvih je dejansko priprava na sprejem Kristusa in njegove ljubezni, ki osvobaja. V krščanstvu se je ta Bog razodel kot Trojica, kot Osebe v podarjanju, ki se odpočujejo svojemu in se podarjajo drugim. V tej luči je Jezus Gospod v službi ljubezni in obenem cilj zgodovine, točka, v katero se stekajo vsa hrepenenja, središče človeštva, veselje vseh src, izpolnitev njihovih teženj. (CS 45)

Razmišljanje o času, v katerem živimo

Težave današnje družbe

Problemi človeka v družbi blagostanja je naslov knjige, v kateri je misel: "Koliko bolj bomo znali prodreti v globino, toliko bolj se bomo zmogli vzpenjati v višine. To velja objektivno, kajti ravno v srcu stvari samih utripa pečat Najvišjega". (str. 10) Zgovorna misel, ki jo je zapisal Milan Komar, nam ponuja razmišljanje o današnji družbi. Živimo v dobi razvrednotenja vrednot, brezčutnosti, relativizma, brezbržnosti, zasvojenosti in depresije. S tem ne želim biti malodušen niti fatalist; izraziti želim le svoj pogled na stanje družbe, ki drsi v propad. Zasipajo nas z nešteti nepomembnimi informacijami in reklamami; obenem tudi z zastrašujočimi resničnimi zgodbami. Tako zmedene nas odvrčajo od realnega stanja, v katerem se nahajamo. V knjigi Umberto Galimbertija z naslovom Gрозljivi gost: nihilizem in mladi. Na prvi strani - "Sodbe o nihilizmu so /.../ površne in oči so slepe za navzočnost "tega izmed vseh najbolj grozljivega gosta". Imenuje se "najbolj grozljiv", ker hoče kot brezpogojna volja do volje brezdomovinskost kot tako. Zato prav nič ne pomaga, če mu pokažemo vrata, kajti že dolgo se povsod in nevidno potika po hiši. Gre za to, da tega gosta zagledamo in ga spregledamo". (M. Heidegger) V nadaljnjem prebiranju naletimo na misel: "Toda, kaj bo z družbo, ki shaja brez svojih mladih? /.../ Mogoče Zahod ne bo izginil zaradi neustavljivih migracijskih procesov, proti katerim grmijo vsi, in tudi

ne zaradi teroristične grožnje, ki se je bojijo vsi, temveč zato, ker ni dajal smisla in identitete in je zato zapravljal svoje mlade generacije". (str. 110) Vsaka civilizacija predstavlja drugačen pristop k razvojnemu potemu človeštva oz. vzpona in blagostanja, kateremu neizbežno sledita upadanje in zaton. "Od davnine gre človeštvo ciklično skozi dobe razvoja in napredka in obratno, skozi kritična obdobja in dekadence". (Saint-Simon). To, kar opažamo v današnjem času, ko gledamo izprijene politike in njihove povezeve z močjo ekonomije in kapitala v svetu, je jasen znak, da se parabola nagiba k zatonu. Z druge strani razglašajo vedno več svoboščin, izmišljajo si vedno nove definicije za razne projekte in iznajdbe novih metod na različnih področjih našega vsakdana, ki niso nič drugega kot metoda tlačenja sočloveka - obenem nas samih. Industrijska civilizacija potrošnje postopoma zaustavlja svoj korak, ko pričinja primanjkovati osnovnih virov za preživetje v vse bolj onesnaženem okolju, ki ga povzroča razsipno življenje zahodnega dela sveta. Na dan prihajajo vsi vozi tega sistema, ki ima svoje meje. A kljub temu glasujemo in podpiramo politike, industrije in vodilne osebnosti, ki nas izrabljajo kot instrument za lastne

potrebe - za denar in oblast. Paradoks te družbe je v tem, da ni zmožna prepoznati lastne sovražnike. Prepričuje se, da so to prijatelji, ki jim gre zaupati. Živimo v svetu vsakovrstne reklame in razprav o raznih znamkah in različnih modelih avtomobi-

lov, pametnih telefonov, drugih elektronskih pripomočkov in aparatov. Višek tega je, da so pravi proizvajalci vsega tega, ki siromašijo svet. In vsak dan, ki mine, smo revnejši, vedno bolj odvisni, bolj šibki in manipulirani, brez prihodnosti. Dovolj je pogledati na azijsko celino, Afriko, Južno Ameriko in še kam, da se prepričamo o izkoriščanju revnega dela prebivalstva tega sveta. Kako smo postali odvisni in ne bogljeni v zahodnem svetu od tehnološko-znanstvenega napredka, vidimo že s tem, da smo brez elektrike, telefona, avta, pogonskega goriva izgubljeni. Svet gotovosti se nam v trenutku za-

maje in oprijema se nas tesnoba, ki nas navdaja z različnimi strahovi. Vse to nas odvrča od pravega problema, ki je v nas samih, da ne pogledamo v svojo notranjost in spoznamo svojo bit; s tem lahko osvobodimo sebe kot tudi svet trpljenja, ki ga povzročamo sebi in drugim.

Slej ko prej bo moralo priti do preloma in spremembe v tej družbi, ki gradi svoje blagostanje z izkoriščanjem revnega dela sveta. Bodo vzrok za to vojna, ekonomsko-politična kriza ali katastrofa svetovne razsežnosti? Eden ali skupek teh faktorjev bo odločilen za spremembo! Vsekakor za spremembo je potrebno spremeniti reči okrog nas in nas samih in dojeti to, kar nas v resnici obdaja. Zato nimamo kaj izgubiti; vse, kar lahko izgubimo, je v nas samih. Potrebna sta razum in zdrava pamet, da si prilastimo nas same in svet, za-

vrnitev v prostor, kjer bomo lahko v miru prebivali in gledali v prihodnost z upanjem, ne z otožnostjo v srcu. Bolj zavedni in neodvisni moramo biti in ne nasediti lažnim odrešujočim obljubam, ki jih ponujajo z lahkoto tisti, ki izkoriščajo našo nepoznavanje realnega stanja oz. našo naivnost.

Naj ob koncu dodam še to, kar mi večkrat prihaja na misel, ko gledam ljudi okrog sebe: "Če se še tako trudimo, do konca svojih dni ne odkrijemo svoje enigmatične notranjosti, lastne podobe, lastnega notranjega obraza, da bi spoznali in odkrili samega sebe!"

Pavel Vidau

Druga številka otroške revije Pastirček

Jagode rožnega venca se spletajo Mariji v čast

Ko se narava odeva v prelivajoče se rdeče in zlatorumene barve, nastopi oktober, ki nosi v svojem naročju tudi pomembne dni. Prav na te usmerja bralce v drugi številki Pastirčka njegov urednik Marijan Markežič v beležki. Rožnovensko Marijo z molitvijo rožnega venca še posebno častimo 6. oktobra, sv. Frančiška, ki je zelo ljubil živali in vse stvarstvo in je še smrt imenoval sestra, se spominjamo 4. 10., na njegov godovni dan, misijonska nedelja, 20. 10., nas vabi, da kaj darujemo za misijone. O tem in obisku papeža Frančiška na Madagaskarju pri slovenskem misijonarju patru Pedru Opeki, ki je na nekdanjem smetišču zgradil celo naselje in rešil na tisoče ljudi revščine, je lep zapis na 19. Pastirčkovi strani. 31. 10. je dan varčevanja; to besedo naš potrošniški vsakdan zmeraj bolj potiska v ozadje. Nič manj pomemben ni 2. oktober, ko godujejo angeli varuhi. Kako dragocen je naš angel varuh, bo malim in velikim Pastirčkovim bralcem jasno, ko bodo prebrali zapis *Nevidni spremljevalec* in bodo ob misli na protagonistovo dogodivščino še bolj goreče vsako jutro zmolili lepo molitvico *Sveti angel...*, katere besedilo bodo lahko dopolnili na tretji Pastirčkovi strani. O sv. Frančišku Asiškem (1182-1226) je Berta Golob stkala pesmico *Prijazen svetnik* in priložila še vprašanja, pravilne odgovore bodo izbrali bralci sami in hkrati čim boljše pobarvali svetnika, kot ga je v spreletavanju ptic in z nepogrešljivim volkom ilustrirala Monica Quaggiato. Pridni risarji bodo imeli kar precej dela, saj bodo lahko pobarvali tudi nežne ilustracije Paole Bertolini Grudina v rubriki *Spoznavajmo Sv. pismo* in obenem rešili križanko, da bodo izvedeli, kdo je mazilil Davida. Bertolinijeva je v toplih barvah, v razpoznavnem slogu, ilustrirala hišo, zgrajeno na skali, ki trdno kljubuje viharjem, in tisto na peščenih tleh, ki jo vsaka nevihta uniči. Zgodba, ki jo predstavlja Walter Grudina, navaja bralce k razmišljanju, kako oz. na čem gradimo naše življenje. Skrbna Pastirčkova sodelavka Mariza Perat v poglobljenem zapisu predstavlja Janeza Krstnika Mesarja, misijonarja in mučenca, ki se je rodil v Gorici (12. avgusta 1673), a malokdo ve kaj o njem. Misijonarsko poslanstvo je opravljal v raznih krajih, tudi na Kitajskem in v Vietnamu, kjer je pokopan v kraju Kene v Severnem Vietnamu. Umril je v ječi 15. junija 1723, potem ko je prestal trpinčenje in vsakovrstne muke zaradi Sirjenja Kristusovega nauka.

Zadnje mesece je veliko govora o podnebjui in o tej naši izčrpani Zemlji. Kaj lahko sami naredimo za to, nas prijazno poučuje rubrika *"Halo? Tukaj ekologija!"*, ki jo je na otrokom

razumljiv način napisala Nina Grudina, zelo privlačno, s ščepcem igrivosti pa ilustrirala Paola Bertolini Grudina. Kot zmeraj sama podarja Pastirčkovim bralcem dve strani za sprostitev *Čas za igro!!!* Otroci bodo z začkom Timijem pobarvali, kar je narisano, in vse tudi poimenovali. Tako bodo ob igri bogatili besedni zaklad.

Bonbon in teta Luna je naslov zgodbe, pod katero se podpisuje Lidija Jarc. V njej je protagonist žabon Bonbon, ki strmi v luno in se sprašuje, kako se spreminja njena oblika. Učitelj Kvak mu vse obrazloži. Njegova razlaga bo zanimiva tudi za Pastirčkove bralce, ki bodo tako spoznali lunine mene. Barbara Rustja se v rubriki *Slovenščina za v žep* osredotoča na uro. Bralci bodo lahko odgovorili na vprašanja

in seveda vse čim lepše pobarvali. S to vajo se bodo tudi najmlajši naučili razbirati, koliko je ura. Danila Komjanc je avtorica kratkočasne vaje za spoznavanje hišne opreme. Kako dragocena je na šoli čistilka, je zapisala Neža. Debelušni Medo (s posebno privlačnostjo ga ilustrira in tekst piše Vesna Benedetič), ki ga vzljubimo na prvi pogled, in njegova ter začja družina prebirajo pismo (*na sliki*), ki so ga v letošnjem avgustu prejeli po elektronski pošti; Pastirčku ga je namenila Jožica Haller. V njem obuja spomine na to, kako je revijo sama prvič spoznala in kako Pastirček še zdaj prihaja v njihovo hišo in razveseljuje njeno vnukinjo. Zlata jesen nam v košarico natrosi tudi bodičasti kostanj, ki ga je nabral Pastirček in ga predstavlja svojim bralcem. Družabne igre za jesenske dni opisuje Hema. Packo pa zopet trosi svoje jezikovne spake. Upajmo, da jih bodo otroci čim hitreje popravili. *Srečne miške* je naslov pesmice V. T. Arharja, ki jo je v glasbo prelil neutrudni Patrick Quaggiato; tudi v letošnjem Pastirčkovem letniku skrbi za naše mlade pevce. Pastirčkova pošta pa je polna raznolikih risbic. Med njimi sta fotografiji: na prvi ilustrator Water Grudina podeljuje Margheriti Osso, učenki OŠ F. Erjavca iz Štandreža, prvo nagrado za naslovnico, žirafa na njej je njen izdelek, na drugi pa je skupina Pastirčkovih bralcev na Barbani, kjer so z urednikom Marianom prosili Marijo za dober začetek šolskega leta.

IK

Ponovno v Etiopiji (3)

Med deklicami v sirotišnici v Kobbu

Azmara je zadržana, a prijazna in miroljubna deklica. Tudi Biteush je deklica s posebnimi potrebami. Nihče ne ve, kaj se ji je zgodilo, preden so jo sprejele sestre. Ko je prišla, je bila zanemarjena, lulala in kakala je ponoči v postelji in podnevi kjerkoli. Zdaj je prikupna in čista. Je zelo živahna, veliko se smeji in poje, govori pa nerazumljivo in po svoje. Včasih pa obmolkne in se zazre nekam v daljavo. Njeno srce je čisto kot biser in zelo je dobrosrčna. Z njo se je lepo igrati. Skupaj kuhava, riševa in se igra s punčko. Mojo punčko so sešili odrasli ljudje s posebnimi potrebami v Varstveno delovnem centru v Izoli.

Z Bajush se radi igra s kuhinjo

di pustolovščine, pojdite še v puščavo Danakil in v dolino reke Omo. Tam se boste srečali z zelo zanimivimi plemeni. Jaz nisem videla veliko krajev. Čez počitnice me mama vzame domov v Makelle. Tudi to je pomemben kraj, ima odlično univerzo, muzeje in spomenike. Nekoč pa sem s sestro Abebo in prostovoljko Špelo šla na izlet v mesto Alama. Obiskale smo sestre Matere Terezije. Pet sester skrbi za skoraj 200 ubogih ljudi. To so otroci sirote, duševni bolniki, invalidi, duševno prizadeti, oboleli z aidsom. Njihovo trpljenje me je zelo pretreslo. Še sreča, da so na svetu sestre, ki skrbijo za vse ljudi, ki jih družba zavrže.

Rada tudi jem. Jem zelo počasi. V Etiopiji jemo s prsti. Naša vsakdanja hrana je indjera. To je nekakšna velika palačinka, narejena iz tefa, etiopskega prosa. Jemo jo s pikantnimi omakami, zelenjavo in včasih z mesom. Jemo tudi sadje, na primer mango, avokado, banane. Naša kuharica se imenuje Mulu in je zelo prijazna. Kuha za vse, za otroke in za sestre. Kuha v stari kuhinji, kjer je štedilnik na drva. Popoldan nam sestra Bisirat razdeli malico. To je kosček kruha, piškot, banana ali pa kakšno drugo sadje.

Imamo tudi kokoši in nekaj muc. Te muce živijo blizu kuhinje in čeprav so po naravi bele, so vedno umazane in sive od pepela. Kadar sestra Tereza izpusti kokoške iz kokošnjaka, da se napa-sejo na travniku, jih mlajša dekletca čuvamo, da ne zaidejo v vrt, kjer rase okusna solata. Imeli smo tudi psičko Balu, ampak zdaj živi v neki vasi. Sestra Brikti pa na kmetiji skrbi za krave, ovce, osla in njive. Je tiha in suhcena, ampak močna in zelo delavna. Kakšen je naš običajni dan? Zjutraj vstanemo zgodaj. Ob šestih smo že pri maši. Maša med tednom ne traja dolgo, največ pol ure. Potem pozajtrkujemo, se umijemo z mrzlo vodo in gremo v vrtec ali šolo. Po kosilu se igramo. Tiste deklice, ki hodijo v šolo, se učijo in pišejo naloge. Pred večerjo se zberemo na dvorišču pri kapelici in molimo. Zvečer pa plešemo, pojemo in se igramo, dokler ne gremo spat. Ob petkih popoldan in ob sobotah naše "mame" perejo oblačila in posteljnino, pospravljajo po-

metajo in čistijo spalnice, jedilnico, učilnice in kapelo. Me jim pomagamo tudi pometati dvorišče. Ko vse postorimo, se skopamo in si naredimo nove kitke. Ta dan lahko kake pol ure gledamo televizijo. Starejša dekleta imajo popoldan pevске vaje. Izberejo in vadijo pesmi, ki jih bodo pele pri nedeljski maši. Ta je vedno zelo slovesna in traja dve uri. Veliko je kadila in zvonjenja z zvončki. Vse molitve so pete, pesmi pa pojemo ob spremljavi bobna. Pri obhajilu ministrant drži nad mašnikom velik rdeče zlat dežnik z resicami. Ob nedeljah popoldan se zberemo na dvorišču. Starejša dekleta tla okrasijo z zelenjem in rožami, prižgejo žerjavico v majhni

Punčko so mi sešili v Varstveno delovnem centru v Izoli

pečki, pražijo kavo, jo zmlejejo v mošnjaru in skuhamo v lončenem vrču. Kavo pijejo iz majhnih skodelic, vsi pa grizljamo koke in se veselimo, da smo skupaj".

**/ dalje
Špela Pahor**

Kratke

V galeriji Ars na Travniku se predstavlja skupnost La Tempesta

V likovni galeriji Ars na Travniku so v soboto, 12. t. m., odpri razstavo udeležencev likovnega tečaja, ki ga je priredila skupnost La Tempesta iz Gorice. Skupnost skrbi za odvisnike, predvsem za mlade odvisnike tako prepovedanih kot tudi neprepovedanih substanc (droga, alkohol, hrana, zdravila...). Na odprtju se je zbralo izjemno veliko ljudi, kar je dandanes na razstavah redkost. Po pozdravu predsednika društva Ars Jurija Paljka, ki je prisotne nagovoril v slovenskem in italijanskem jeziku, je prvi spregovoril predsednik skupnosti psiholog Alessandro Sartori, ki je orisal delovanje skupnosti, predvsem pa izpostavil pomen likovne delavnice, ki jo že vrsto let vodi priznani goriški slikar Luciano de Gironcoli v sodelovanju s slikarjem Salvatorejem Puddujem. Prav de Gironcoli je dejal, da je delo z mladimi iz skupnosti La Tempesta izjemno lepo, tudi zahtevno, in nato orisal letošnjo temo o spreminjanju, transformaciji. Vsak udeleženec je neko znano fotografijo, sliko, grafiko, podobo po svoje interpretiral, "transformiral" in nastala so sodobna likovna dela, ki so na ogled tako v galeriji Ars kot tudi v kinodvorani Kinemax na Travniku.

Jesenske prireditve KD Sabotin - Štmaver

Prišla je jesen, začelo se je šolsko leto in tudi dejavnosti po društvih. Tako je tudi društvo iz Štmavra pričelo novo sezono. V septembru so sodelovali s svojo stojnico na Okusih ob meji in nudili gostom merjasca s polento ter slane in sladke krompirjeve cmoke, kakor so jih delale naše babice. V teh lepih jesenskih dneh, ko se narava obarva v tople barve in se temperatura iz dneva v dan niža, se marsikdo rad odpravi na kratek sprehod. Tak vabljen cilj pohodnikov je Sabotin. Da bi tak sprehod opravili v prijetni družbi, KD Sabotin vabi na tradicionalni, že 30. jesenski pohod na Sabotin, ki bo v nedeljo, **20. oktobra 2019**, pohodniki naj se zberejo ob 8.30 nad sabotinsko cesto. Od tod pelje asfaltirana vojaška pot proti vrhu, zato je izlet primeren tudi za neveščke hoje po gozdnih stezah. Ob prihodu bo pri cerkvi pohodnike čakal topel čaj, ob 10.30 bo sv. maša med razvalinami cerkvice sv. Valentina, od koder je zelo lep razgled na Sv. Goro in morje. Za tiste, ki imajo težave s hojo, bo poskrbljen prevoz. Po pohodu bodo udeleženci deležni toplega obroka. Na društvenem sedežu pa bo ob 12.30 tradicionalna "pašta", delovali bodo tudi kioski z drugimi dobrotami. Ob pohodu prireja KD Sabotin tudi druge vrste druženja na sedežu v štmavski šoli. Tako bo v petek, **18. oktobra**, ob 20. uri turnir v briškoli, v soboto, **19. oktobra**, zvečer pa kulturni program. Lani je potekala 100-letnica konca prve svetovne vojne in Sabotin je bilo bojno področje. Zato se je prireditev zdelo primerno, da povabijo medse strokovnjaka in ljubitelja zgodovine Mitjo Jurna, ki bo spregovoril o pomembnosti Sabotina v veliki vojni. Večer bosta glasbeno popestrila MePZ Fajna Banda iz Špetra, ki ga sestavljajo učitelji in starši in ga vodi Davide Clodig, ter domači zbor MoPZ Štmaver pod vodstvom Nadje Kovic. V Štmavru se obeta prijeten, pester konec tedna. Vabljeni!

SPDG / Planinsko druženje ob kostanju

Oktober je po tradiciji mesec druženja in prijetnih izletov v naravo, ki se že odeva v tople jesenske barve. Goriški planinci vabijo v nedeljo, **20. oktobra**, na druženje ob kostanju, ki bo potekalo od 12. ure do mraka pri jamarskem domu na Vrh. Pripravljajo tudi krajši pohod z Debele grize do doma Kraških krtov in kolesarsko vožnjo (za ljubitelje gorskega kolesarjenja). Zbor pohodnikov bo ob 9.30 pred muzejem na Debeli grizi, kjer si bo mogoče (ob 10. uri) ogledati tamkajšnji muzej. Po ogledu muzeja se bodo po označenih stezah odpravili proti Vrh in jamarskemu domu. Hoje bo za dobro uro. K udeležbi posebej vabijo člane kekčeve družine in njihove starše. V sklopu prireditve bo tudi kolesarska vožnja. Podrobnejše informacije o tej pobudi nudi Igor Škorjanc (tel. 392 3995034).

Festival za mir med narodi / Duhovni koncert na Mirenskem Gradu

V okviru čezmejnega festivala Kaiser Karl Festival bo v nedeljo, **20. oktobra**, ob 17. uri koncert vokalno-instrumentalnega ansambla Super flumina Babylonis, ki ga sestavljajo učitelji in prijatelji Škofijske šole za cerkveno glasbo iz Gorice. Naslov koncerta je "Cerkvena glasba v Rimu 16. stoletja". Najzanimivejša bosta verjetno dva oratorija skladatelja Giacoma Carissimija "Salomonova sodbda" in "Romariji na poti v Emaus" na dveh svetopisemskih zgodbah. Ansambel, ki ga vodi Roberto Squillaci, sestavljajo 4 glasovi, flauta, violini, baročna harfa, baročna kitara, orgle, regal, čembalo, čelo, kontrabas. Lepa priložnost za spoznanje velike cerkvene glasbe ter za premišljevanje o njenem duhovnem sporočilu! Toplo vabljeni! / Mirko Butkovič

Srečanja pod lipami / Peter Hribar

"Oproščam tistim, ki so si umazali roke z njuno krvjo"

Nekdanja gospodarja gradu Strmol sta bila Rado in Ksenija Hribar. Rado je bil bančnik in industrialec, lastnik Šumija in Pletenine in pred drugo svetovno vojno del takratne jugoslovanske in evropske elite. Ksenija Hribar je bila elegantna dama, ki je prihajala iz znane bogate slovenske družine. Njuno pestro zakonsko življenje je v knjigi *To noč sem jo videl* opisal pisatelj Drago Jančar, ki je zgodbi seveda dodal primesi dobrega romana. Ksenija se je sicer resnično zaljubila v srbskega častnika Glišića, po tej "srbski epizodi" pa se je vrnila k možu in z njim ostala do konca, do njune tragične in krute smrti. Njune posmrtni ostanke je marca 2015 našla skupina arheologov nad Mačami pri Preddvoru, zaslužno za odkritje pa ima predvsem Peter Hribar, nečak umorjenih lastnikov gradu Strmol, ki je dolga leta iskal resnico o smrti strica in tete. Hribar je bil v četrtek, 10. oktobra, gost na Srečanju pod lipami, ki ga je, kot ponavadi v komorni dvorani Kulturnega centra L. Bratuž, priredil KCLB v sodelovanju s Krožkom za družbenopolitična vprašanja Anton Gregorčič iz Gorice, z njim pa se je po uvodnem pozdravu Franke Žgavec pogovarjala Erika Jazbar.

Po častnikarinem mnenju je Hribar izjemen primer iskalca resnice, ki je dve desetletji svojega življenja namenil vztrajnemu raziskovalnemu delu na terenu, saj "neposrednih pričevalcev, dokumentov in dokazov o tem, kar se je zgodilo nedaleč od gradu Strmol 6. januarja 1944, za zdaj še ni". S svojim delom je Peter Hribar izrisal tragično zgodbo strica in tete, dosegel njuno popolno rehabilitacijo in končno pokop v družinsko grobnico. Določil je mesto umora in eksekutorje - sodelovalo je 11 vosovcev, domačinov, od katerih osem imen

mentov v arhivih. Čeprav je bil stric pomemben človek, industrialec, svetovljan, ki je bil dobrodošel gost na vseh evropskih dvorih in celo osebni prijatelj kneza Pavla Karadordevića, je imel Hribar občutek, da je nekdo arhive "sistematično prečistil". "Rado Hribar je bil izjemen pedant, člo-

gospod Hribar pozna. Preučil je tudi kontekst, na lokalni in najvišji ravni, v katerem je prišlo do umora, v četrtek pa je najprej obsežno prikazal svoj pogled na sodobno slovensko družbo in politiko: "Stanje je danes v Sloveniji bolno. Vidimo, da je desno usmerjeno ljudstvo, tisto, ki razmišlja drugače, popolnoma zbežano, in to se najlepše odraža pri volitvah, kjer udeležbe z desne strani ni". Pri svojem dolgem delu za iskanje resnice o umoru na gradu Strmol se je Hribar soočal z velikim pomanjkanjem doku-

mentov, ki ga je bila ena sama "tancnost", imel je velik arhiv na gradu Strmol, tega pa je ukazal uničiti Ivan Maček Matija, ki je nekaj let po vojni s svojo družino prebival v gradu. Tudi o Radovem arhivu v tovarni Šumi ni sledu, Peter Hribar pa je celo doma dobil zelo malo informacij, saj je bila zgodba zakoncev Hribar "tabu tema", prikrito grobišče v gozdu nad Mačami pa so nakazovala pričevanja domačinov - "papirjev nikjer nič".

Radu Hribarju in njegovim bratom so premoženje po vojni za-

plenili, saj so jih obsodili za narodne izdajalce. Raziskovanje Petra Hribarja je bilo dolgo, proces pa se je sprožil šele z denacionalizacijo leta 2004, ko je bil Strmol vrnjen lastnikom in razglašen za kulturni spomenik državnega pomena. Peter Hribar, zadnji lastnik gradu, si je sam zelo prizadeval, da je grad postal protokolarni objekt v državni lasti. Na četrtkovem srečanju je povedal, da je imel stric Rado tesne stike z Nemci, bil pa je zaveznik Britancev, podpiral je partizane in pomagal bližnji Kokrški četi, iz katere naj bi prihajali njegovi morilci, "lokalni indoktrinirani vosovci", ki so na

grad Strmol prišli 4. januarja 1944 zvečer. "S Ksenijo sta samo hotela preživeti vojno s tem, da nikomur ne bi škodila ... Ksenija je bila kolateralna žrtev ... Umorjena nista bila zaradi svojih zvez, a iz čiste zavisti, saj sta bila pri ljudeh zelo priljubljena in nekaj sta imela".

Potem ko je Peter Hribar pridobil vsa potrebna dovoljenja za izkop posmrtnih ostankov, so arheologi izkop tudi opravili. Dokončno identiteto posmrtnih ostankov je potrdila analiza DNK - ujemanje z DNK-jem Petra Hribarja, njegovega bratranca in se-

strične, je bilo 97 %. Zakonca Hribar sta bila nedvomno pokopana v prikritem grobišču v gozdu nad Mačami. Že isti dan, ko so ju končno izkopali, je gospod Peter na večerni televizijski oddaji spregovoril o odpuščanju: "Kakšen smisel ima biti še jezen na te ljudi. Oproščam tistim, ki so si umazali roke z njuno krvjo". Od tistega trenutka naprej se čuti Peter Hribar "lahek, trden v svojem pričevanju", resnico hoče na miren, spokojen, nevsiljiv način, in to je znak odpuščanja.

Katja Ferletič

KATOLIŠKA KNJIGARNA Na kavi s knjigo / Drago Štoka

"Naš narod je še vitalen!"

Na tokratnem srečanju letošnjega niza predstavitev knjižnih novosti *Na kavi s knjigo* v Katoliški knjižarni, ki ga prireja Katoliška knjižarna, pokroviteljstvo pa daje Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, je bil v sredo, 9. oktobra, gost dr. Drago Štoka, dolgoletni vodilni politik v naši skupnosti, eden od stebrov Slovenske skupnosti - bil je štirikrat izvoljen za deželnega poslanca - in deset let predsednik Sveta slovenskih organizacij. Ob dišeči kavi, ki jo ponuja tržaško podjetje PrimoAroma, je dr. Mirjam Simčič v imenu

prirediteljev uvedla pogovor z dr. Štoko in predstavila njegovo zadnjo avtobiografsko knjigo *Moj svet med Krasom in morjem*. Njeno vsebino bogatijo umetniške raznih slikarjev, ki jih ima Štoka v domači hiši; med njimi je ena, Eksplozija fantazije, ki jo je izdelala njegova vnukinja Karin. Knjiga je po avtorjevih besedah zaokrožila ciklus njegovih publikacij o osebnih spominih; izšla je pri Mohorjevi družbi v Celovcu s posvetilom hčerki Alenki in sestri Boženki ob njunem življenjskem jubileju. Namenil jo je tudi enajstletni vnukinji Karin in pra-

nečakoma Jakobu in Petri, da bi spoznali, kakšno je bilo nekdanje življenje v Dlanji vasi, zaselku Kontovela, v kateri se je rodil, in kaj je koristnega naredila njegova

generacija, ki se zdaj umika in pušča prostor mladim, ki morajo prijeti za vodilne vaje.

/ str. 12
IK

Gorica-Nova Gorica / Posvet 18. in 19. oktobra

O goriških katoličanih v drugi polovici 20. stol.

Institut za družbeno in versko organizira 18. in 19. oktobra simpozij, namenjen odkrivanju vloge goriških katoličanov v drugi polovici 20. stoletja. Gre za obdobje od razmejitve dežele leta 1947 vse do leta 1962, ko je ob začetku 2. vatičanskega koncila prevzel vodstvo goriške nadškofije msgr. Pangrazio in takrat se je, politično gledano, odprlo obdobje levsredinskih koalicij v Italiji.

Simpozij si kot nalogo zastavlja prikazati dinamike, ki so v dobi poveljne rekonstrukcije privedle do prenove družbenega in gospodarskega tkiva, obenem pa sprožile reorganizacijo goriškega območja, ki je v novonastalih razmerah iskalo svojo vlogo v svetu. Posvet se bo začel v petek, 18. oktobra, ob 15. uri v dvorani Della Torre Fundacije Goriške hranilnice v Gosposki ulici v Go-

rici. V prvem delu, ki ga bo vodila Liliana Ferrari, bodo spregovorili Giovanni Vian (o Piju XII. in italijanski Cerkvi po drugi vojni), Raoul Pupo (o obmejnem področju in nastanku dežele FJK), Enrico Baruzzo (usmeritve škofov Triveneta po vojni), Marco Plesnicar (zadnja leta msgr. Margottija), Ivan Portelli (škofovanje msgr. Ambrosija), Jernej Vidmar (škofija onkraj meje in komunistična represija). V soboto, 19. oktobra, se bo posvet pod vodstvom Lucie Pillon preselil v Novo Gorico. V dvorani ob cerkvi Kristusa Odrašenika (Sedejstva 2) bodo govorili: Renato Podbersič (katoliška Cerkv v Jugoslaviji v prvih povojnih letih), Italo Santeusano (goriška

Krščanska demokracija v 50. letih), Ferruccio Tassin (leto '48 na področju Červinjana v Furlaniji), Peter Černic (slovenski katoličani v goriški pokrajini po letu 1947). Zadnji del posveta bo pod vodstvom Ivana Portellija spet potekal v dvorani Della Torre v Gorici. Od 15. ure dalje bodo na njem s svoji posegi sodelovali: Cristiano Meneghel (škofijska Katoliška akcija po drugi vojni), Davide Cusimano (delovanje msgr. Oliviera Foschiana v Tržiču v času obnove), Paolo Iancis (katoliško kreditno sodelovanje: od vojne ekonomije do razcveta). Ob 17. je na sporedu sklepna razprava s posegi in pričevanji, ki jih bo moderiral Mauro Ungaro.

VRH SV. MIHAELA Dvajseti dobrodelni večer v Lokandi Devetak

Poziv k velikodušnosti in vztrajnosti

Lahko je organizirati en dobrodelni večer; veliko težje je z njim vztrajati leta in leta. S tem se lahko pohvali družina Devetak z Vrha Sv. Mihaela. Na že 20. dobrodelnem srečanju *Težka izguba naj lajša tegobe* se je namreč 7. oktobra v njihovi, priznani lokandi spet zbrala lepa množica, da bi se ob obletnici smrti žene, mame, babice, tašče, kuharice in vpludne gostilničarke Helke spomnila nje ter vseh sorodnikov in prijateljev, ki jih je rak iztrgal iz njihove srede, pa tudi da bi ukrenili, da bi ta spomin postal konkretno dejanje v prid tistim, ki se s hudo boleznijo borijo danes. Sovodenski župan Luca Pisk je prinesel pozdrav občinske uprave, ki od vsega začetka podpira pobudo, in v imenu prejšnje županje Alenke Florenin. Tudi deželni svetnik Igor Gabrovec se je zahvalil Čotovi družini, ki je s to "že pomembno tradicijo" pokazala, "kako naj reagiramo na težke trenutke". Bolečino za umrlimi lahko spremenimo v dobra dela, tako da pozornost posvetimo še živim, je poudaril. Štefan Tomsič, predsednik sovo- denjskih krvodajalcev, ki vrsto let sodelujejo pri dobrodelnem večeru, trdi, da "stviri, ki imajo smisel, trajajo v času"; spodbudno je videti, da je v sovo- denjski občini med ljudmi živ čut solidarnosti in da take pobude pod-

Tatjana Devetak

Giovanni Franchin

Simon Spazzapan

pirajo tudi pri- padniki mlajših rodov. Z lepim slovenskim petjem je večer popestrila Fantovska skupina Devin-Nabrežina pod vodstvom dirigenta in umetniškega vodje Mirka Ferlana, ki je nastala pred tremi leti, na koncu pa so navzoče s svojimi zabavnimi skeči spravile v smeh Irene, Tatjana in Martina, tri članice skupine Kababaretke, ki so prvič prišle na vrhovski večer s tržaškega Krasa.

Kot je povedala Tatjana Devetak, ki je večer povezovala, so znanstveniki naredili veliko korakov, za kar so svoj delež prispevali tudi udeleženci večera na Vrhu. Zbrana sredstva so namreč vsa ta leta podprla raziskovanje in delovanje onkološkega centra v Avianu. Rak se lahko premaga, pomembno pa je vztrajati in še naprej velikodušno darovati. Družinski prijatelj in redni gost,

goriški rojak in onkolog Simon Spazzapan, je letos pripeljal s sabo primarija radioterapevtskega oddelka Giovannija Franchina. Zdravnika sta v pogovoru poudarila, da se je umrljivost zaradi tumorja v zadnjih 40 letih znatno znižala. Pomembno je izvajati preventivo, znati "prisluhniti lastnemu telesu", se ne bati stopiti do zdravnikov, da bi čim hitreje prišli do diagnoze. Prav tako je pomembno, da strokovnjaki z različnih področij v onkološkem centru sodelujejo in s skupnimi terapijami delajo za isti cilj: to je najboljša pot za doseganje čim boljših rezultatov: "To je prihodnost medicine". Bistveno je, da so posamezni zdravniki dovolj ponižni in pripravljeni delati ekipno. "Sodelovanje je v zadnjih dveh desetletjih spremenilo onkologijo". Dr. Franchin je podrobneje obrazložil, kaj je radioterapija in kako delujejo novejši radioterapevtske tehnike, zlasti tista s protonskimi žarki, ki je zelo napredna in posebno učinkovita. Pomembno je vlagati v tehnologijo, prav tako je pomembno se zavedati, da živimo v državi, ki omogoča zdravljenje prav vsakemu bolniku, kar je v drugih državah vse prej kot samo po sebi umevno.

Kot je že lepa tradicija, je gostoljubna družina Devetak tudi tokrat - po uradnem delu - pogostila navzoče s svojimi dobrotami.

DD
(več fotografij na www.noviglas.eu)

Sestanek goriških vodstev SSO in SKGZ

Odnos z mladimi in Trgovski dom

Vsredo, 9. oktobra, sta se v Kulturnem centru Lojze Bratuž srečali goriški pokrajinski vodstvi Sveta slovenskih organizacij in Slovensko kulturno-gospodarske zveze. Namen sestanka je bilo sodelovanje na pomembnejših področjih, ki zadevajo slovensko narodno skupnost na Goriškem. Sestanek se je začel z obojestransko predstavitvijo pokrajinskih odborov obeh krovnih organizacij, ki sta se prvič srečali po prenovi vodstev. Pogovor sta vodili pokrajinski predsednici Franca Padovan za SSO in Maja Humar za SKGZ.

Goriški vodstvi SSO in SKGZ

sta ugotovili, da je potrebno glavno pozornost usmeriti v mlade in slovenske šole. V tem smislu je bilo sklenjeno, da bosta krovni organizaciji predlagali licejskemu in tehničnemu polu v ul. Puccini nekaj pobud, s katerimi bi lahko dijakom in dijakinjam predstavili delovanje in vlogo slovenske civilne družbe na Goriškem. Zaradi tega bosta obe pokrajinski predsednici v kratkem zaprosili za srečanje z ravnateljem Maro Petaros in ravnateljem Petrom Černicem. V nadaljevanju se je pogovor dotaknil Trgovskega doma, kjer so se začela dela za prenovu pritličnih prostorov, kamor

se bo preselila Narodna in študijska knjižnica. Tam bi bilo primerno urediti tudi poseben prostor za promocijo delovanja in specifičnosti slovenske narodne skupnosti na Go-

riškem. V kratkem bo tudi predaja prostorov v drugem in četrtem nadstropju. Drugo nadstropje bo namenjeno glasbenemu šolstvu. Četrto nadstropje, ki je potrebno korenite obnove, pa bosta prevzeli krovni organizaciji SSO in SKGZ.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA,
ŠTUDIJSKI CENTER ZA NARODNO SPRAVO iz Ljubljane
ter KROŽKA ZA DRUŽBENA VPRAŠANJA
ANTON GREGORČIČ iz Gorice in VIRGIL ŠČEK iz Trsta

prirejajo študijsko srečanje

ERNEST JAZBEC,
DOMOLJUB ZUNAJ KALUPOV

Sodelujejo: Majda Jazbec Maček, Renato Podbersič,
Miroslava Cencič, Peter Černic, Jože Možina,
Martin Breclj in Ivo Jevnikar.

Trgovski dom v Gorici,
petek, 25. oktobra 2019, ob 15.30

KONCERTNA
SEZONA 2019
2020

KULTURNI
CENTER
LOJZE BRATUŽ
ZCPZ - Gorica

izvirni slovenski
muzikal
Cveče v jeseni

poslovilna
turneja

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
NEDELJA, 20. 10. 2019, OB 17. URI

INFO IN
REZERVACIJE

+39 0481 531445 | info@centerbratuz.org
www.centerbratuz.org

Obvestila

Slovensko planinsko društvo vabi v petek, 18. t. m., na srečanje s planincem in svetovnim kolesarskim popotnikom Karlom Bizjakom. Predstavil bo kolesarenje ob mejah Slovenije. Kar dolgo, predvsem pa zanimivo pot je prevozil pred dvema letoma, začel jo je v Italiji, sklenil pa na hrvaško-slovenski meji. Srečanje bo v Trgovskem domu ob 18. uri, vstop prost.

KD Sabotin vabi na prireditve ob 30. jesenskem pohodu na Sabotin: v petek, 18. 10., ob 20. uri bo tekmovanje v briškoli, v soboto, 19. 10., ob 20.00 kulturni program: predavanje Mitje Jurna o pomembnosti Sabotina v veliki vojni in nastop MePZ Fajna banda iz Špetra in MoPZ Štmaver. Oba večera bosta na sedežu društva v Štmavru (Znorišče 4). V nedeljo, 20. 10., pa KD Sabotin vabi na 30. Pohod na Sabotin. Zbiranje ob 8.30 nad sabotinsko cesto in odhod ob 9.00. Kakor vselej bo pri cerkvi sv. Valentina na Sabotinu sv. maša ob 10.30. Poskrbljeno bo tudi za prevoz. Ob vrnitvi (od 12.30 dalje) bo kosilo s prijetnim druženjem na sedežu društva v Štmavru.

Slovensko planinsko društvo v Gorici vabi v nedeljo, 20. oktobra, na pohod z Debele griže do jamarskega doma na Vrhu; zbor udeležencev ob 9.30 pred muzejem na Debeli griži, od 12. ure dalje pa druženje ob kosanju na Vrhu. V soboto, 26. oktobra, pa bo avtobusni izlet v okviru kečevih poti v Idrijo z ogledom Divjega jezera, gradu in mestnega muzeja ter zanimivosti mesta. Prijave na sedežu SPDG,

Verdijev korzo 51/int, ob četrtek med 19. in 20. uro, do 17. oktobra - info@spdg.eu - tel. 0481/ 532358 in pri odbornikih društva.

SCGV Emil Komel sprejema vpisovanja za šolsko leto 2019/20. Informacije na tajništvo od ponedeljka do petka, tel. 0481/532163 ali 0481/547569,

e-mail info@emilkomel.eu
Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIT2C, s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Vpisovanje abonmajev za letošnjo sezono Slovenskega stalnega gledališča, ki se bo začela **v torek, 22. oktobra 2019, v gledališču Verdi v Gorici**, in sicer z muzikalom *Briljantina* v produkciji Prospot iz Radovljice, poteka pri blagajni goriškega Kulturnega doma (ul. Brass 20, tel. št. 0481 33288) vsak delavnik od 9.00 do 13.00 in od 15.00 do 18.00.

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

*Člani mešanega
pevskega zbora
Lojze Bratuž
izrekajo
iskreno sožalje
sopevki Loredani
ob smrti očeta ERVINA*

RADIO SPAZIO
vrata proti vzhodu

(od 18. 10. 2019 do 24. 10. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 18. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 19. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo:

oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 20. oktobra ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 21. oktobra (v studiu Katja Volpi): Človek skozi tisočletja. - (Stefania Beretta): Pravljica za lahko noč.

Torek, 22. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 23. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Valentin Stanič pred 200 leti v Gorici 2. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 24. oktobra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

ABONMA V GORICI

Prospot
Jim Jacobs, Warren Casey

BRILJANTINA (GREASE)

22. oktober ob 20.00
Gledališče Verdi v Gorici
v sodelovanju z Glasbeno matico in z Občino Gorica

NEDVOMNO ČUDOVIT ZAČETEK LETOŠNJEGA ABONMAJA!

www.teaterssg.com

PIKA NA (PESMI) Majda Artač Sturman

Morska deklica

Razsuto na obali
sem te našla
v razbežanih pogledih
si divjala negibno

v oklepu iz škrg
in molčanja

dolgo pesem sem morala zapeti
da si razklenila majcene
hladne pesti

in potem dolgo
zelo dolgo molčati
da si prvič vdihnili

veliko noči bedeti ob tebi
miriti plavuti
ustavljati trzanje
ki te vleče nazaj

potem sem počakala
na topli drget trebuha

in si potočila zadnjo
krvavo solzo

od daleč se bliža
nesmrtni šum

in v tihih valovih
se vrača življenje.

Alenka Rebula Tuta

Avtorica pesmi, sicer predavateljica, voditeljica delavnic za osebnostni razvoj in avtorica uspešnic, kot denimo *Blagor ženskam* (ZTT 2007) ter v soavtorstvu z Josipo Prebeg tudi knjige *Vera vase* (2014), ostaja zame še vedno samo Alenka – sošolka in mladostna prijateljica, s katero sem delila marsikatero šolsko in doživljajsko izkušnjo šestdesetih in prvih sedemdesetih let. Rada se spominjam dogodkov in vezi, ki so se tedaj pletle tudi z drugimi člani družine Rebulovih, ki sem jih obiskovala in ob svetovanih ter pri njih sposojenih knjigah v najstništvu širi-

la svoja intelektualna in duhovna obzorja. O pisatelju Alojzu Rebuli, o literarni ustvarjalki in kritičarki Zori Tavčar sem večkrat kaj napisala, o Alenkinem ustvarjalnem svetu, v katerega se preliva njena življenjska izkušnja, obogatena s poglobljenim strokovnim znanjem, pa še ne. Pesmi Alenke Rebula Tuta so izšle v dveh zbirkah, *Mavrični ščit* (ZTT 1983) in *V naročju* (ZTT 2009). Zadnjo v posrečenem sozvočju z motivno-tematskim pesniškim razponom krasijo ilustracije *Mete Wraber*, v katerih barvna paleta od krvavo rdeče do rumenkaste in oranžno rjave izžareva zavetno toplino med sencami hladnih temnih barv. Tokrat sem po vnovičnem listanju in branju zbirke izbrala pesem z morskim nadimkom *Morska deklica*.

Zdaj pa k verzom! Med veliko začetnico in zadnjo piko se na pesniško ogrlico nizajo dragocene koralde besed brez ločil, kar lahko marsikomu ustvarja težave pri razumevanju besedila. Če ga natančneje opazujemo, vidimo, da vsebinsko zarezo ali členitev predstavljajo kitiče. Pesem bi razdelila na tri sporočilne sklope po kiticah (2 + 5 + 2): v prvih dveh lirski subjekt doživi srečanje z *razsuto* morsko deklico in v *razbežanih pogledih* čuti njen notranji nemir. Trpnopretekla deležnika s predpono *raz-* (*razsuto*, *razbežanih*) izražata trpnost, prizadetost, v nasprotju s priterpevanjem, ki s svojo aktivno držo povezuje

dvoje bitij in dvoje svetov: sebe kot bitje kopne zemlje, in morsko deklico, katere mučno občutje se je izkristaliziralo v paradoks besedne zveze *si divjala negibno*.

Za premik od utesnjenosti v oklepu iz škrg/in molčanja so potrebni napor, potrpljenje in čakanje na spremembo v na obalo naplavljenem morskem bitju. Metamorfoza se odvija postopoma in traja dolgo, zelo dolgo: najprej je na vrsti dolga pesem "lirske pripovedovalke", nato *dolgo, zelo dolgo* molčanje, naposled mirno čakanje na topli drget trebuha. Preobrazba zahteva zadnjo/ krvavo solzo morske deklice. Nato se razgibanost osrednjega dela pomiri. Pot v sprejetje in življenje je tlakovana z darovansko ljubeznijo, da se v sklepnem delu bivanjski položaj morske deklice o(s)mi(s)li, ko od daleč se bliža/nesmrtni šum. Zrelost zastojnega žrtvovanja in pričakovanja se izteka v ritmično valovanje zadnje dvovrstičnice – in v tihih valovih/se vrača življenje.

Zlasti v osrčju pesniškega besedila se vrstijo neosebne glagolske oblike, saj naletimo na nedoločnike, kot *zapeti, molčati, bedeti, miriti, ustavljati*, v povezavi z naklonskim glagolom *morati* (*sem morala zapeti*), sicer pa tudi na glagolnike *molčanja, trzanje, drget*.

V verzih občudujem(o) pesnično prefinjenost v nizanju prispevkov in besed s poudarjenim glasovnim slikanjem (*topli drget trebuha* ali v *tihih valovih/ se vrača*). Izreden smisel za bogastvo jezika in njegovo zvočno lepoto sploh predstavlja razpoznavni znak Alenkega pisanja. Če njena proza zveni poetično, kot prava poezija, je v njenem pesništvu poleg lirske izpovednosti zaznati pramene psihološkega in duhovnega poglobljanja, značilnega za njeno prozo.

"Junakinja" pesmi ni morska deklica, kot si jo predstavljamo po Andersenovi pravljici, upodobljeni v slovitem kipu na danskem nabrežju, je tudi del našega sveta – lahko je zadržan, v oklep molčanja vključeno trpeče bitje. Pesem vabi k razmisleku o molčanju, tistem težkem, utesnjenem in bolečem, podobnem oklepu iz škrg, kot tudi tistem blagodejnem, ki se usmerja v poslušanje sočloveka. Kajti z molčečo pozornostjo ga lahko spet priključimo k življenju, ki tiho zalvalovi in teče dalje: tako se obnavlja *nesmrtni šum* morskega valovanja.

Ob prvi obletnici smrti Spomin na prof. Alojza Rebulo

Ob prvi obletnici smrti pisatelja in misleca prof. Alojza Rebule bo na Tržaškem prihodnji teden več spominskih pobud. Na samo obletnico smrti bo v sredo, 23. oktobra, ob 20. uri srečanje v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 v Trstu. O Rebulovi ustvarjalnosti bo predavala prof. Marija Pirjevec. Filatelistični klub Lovro Košir bo predstavil Rebuli posvečeno slovensko "osebno

znamko", priložnostno razglednico in posebna, pisatelju Rebuli posvečena poštna žiga z datumom prve obletnice pisateljeve smrti – dvojezični žig italijanske pošte in žig slovenske pošte. Knjižnica Dušana Černeta bo nadalje uradno predala javnosti svoj oddelek – Knjižnico Zore Tavčar in Alojza Rebule, ki obsega publikacije iz bogate donacije pisateljskega para izpred nekaj let.

V soboto, 26. oktobra, bo Rebulov večer 20.30 v Finžgarjevem domu na Opčinah. Slovensko numizmatično društvo Janez Vajkard Valvasor in Slovenska prosveta iz Trsta bosta predstavila bronasto Rebulovo medaljo, Filatelistični klub Lovro Košir bo predstavil Rebuli posvečeno znamko in žiga, založba Mladika pa bo krstno predstavila knjigo prof. Franceta Pibernika Alojz Rebula 1924–2018, Dokumentarna monografija. Zapel bo cerkveni pevski zbor Sv. Jernej z Opčin, Društvo Finžgarjev dom pa bo poskrbelo še za umetniško točko. Družina rajnega prof. Alojza Rebule pa vabi k maši za dušni pokoj v soboto, 26. oktobra, ob 19. uri v župnijski cerkvi na Opčinah.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (83)

Dimitri Tabaj

Škof Anton Mahnič in Gabriele D'Annunzio (3)

Tako je škof Mahnič pisal podadmiralu Cagniju o odstranitvi župnika dekana dr. Kvirina Klementa Bonefačiča na Malem Lošinjju: "Sicer je pa bil dr. Bonefačič župnik-dekan v Malem Lošinjju že 15 let in nikdar ni bilo proti njegovi osebi kake pritožbe, nikdar se ni zahtevalo od strani vernikov, naj se ga odstrani. Razmere so se spremenile šele v zadnjih dveh mesecih, odkar so kraljeve italijanske čete zasedle te otoke, da bi vzdržavale red, kar po mojih mislih pomeni vzdrževati stvari in statu quo. A namesto tega se je v kratkem času na kvarnerskih otokih vse izpremenilo tako, da če pojde tako dalje, ne bo ostalo drugega, kakor da se 85 odstotkov hrvatskega prebivalstva izseli /.../".

SLUGA BOŽJI ANTUN MAHNIČ
*1850. †1920.
BISKUP KRČKI

Krški škof Anton Mahnič iz Kobdila pri Štanjelu je v spomenici za Pariško mirovno konferenco napisal: "Narodu se odpirajo oči, vse bolj se vidi na kakšno usodo lahko upa, če bi prišlo do definitivnega združenja z Italijo, ko se že sedaj, ko se okupacija začasno izvršuje za vzdrževanje reda, tako brutalno z njim postopa ter se mu hoče z enim mahom odvzeti kar mu je najsvetejše in najdražje: jezik in narodnost".

"Krvavega Božiča" leta 1920, ko so D'Annunziji arditni umorili več ljudi, povzročili veliko škodo in napadli cerkev med sveto mašo. Dr. Bonefačič je pobegnil v Senj, kasneje je postal splitsko-makarski škof (imenoval ga je papež Pij XI., ordinirali so ga zagrebški nadškof Anton Bauer, o katerem bomo še pisali, senjsko-modruški škof Josip Marušić in šibeniški škof Jeronim Mileta). Med vojno in po njej je bil znan zaradi svojih skrajno odklonilnih stališč do komunizma, kar mu je povzročilo precej težav. O bližajoči se nevihti je ravno dr. Mahnič preroško pisal že leta 1896 v članku o Božji pravdi v zgodovini: "Gorje ti, Evropa! – Javni grehi zaslužijo javno kazen! Grehi so socialno-političnega značaja – kazen bo socialno-politična revolucija"! O tem in o dr. Bonefačiču bomo pisali bolj naprej, ko bomo opisovali zadnje dni krvave D'Annunzijeve pustolovščine.

O hudih razmerah na Kvarnerskih otokih je škof Mahnič pisal tudi v spomenici za Pariško mirovno konferenco 31. decembra 1919 (torej že v izgnanstvu). V diplomskem delu Mateje Meglič "Čuvar s Jadrana - škof Anton Mahnič med prvo svetovno vojno" (Univerza v Ljubljani - Filozofska fakulteta - Oddelek za zgodovino, 2007) najdemo več odlomkov te spomenice, ki priča o trpljenju Krka,

Prelepi Mali Lošinj. Italijanske oblasti so leta 1918, še pred prihodom D'Annunzija, odstranile tamkajšnjega župnika dekana dr. Bonefačiča, kar je povzročilo ogorčeno protestno pismo škofa Mahniča (vir slike: croatia. hr).

Lošinja, Cresa, Raba, Paga in drugih krajev: "Duhovščino se terorizira z grožnjami o usodnih posledicah, o aretaciji in deportaciji, če se ne bo podrejala. Duhovnike prezirajo, žalijo, izpostavlja se jim posmehu na ulici, zavrača se jim dovolilnice, ne morejo do svojega škofa, nenazadnje se uporabljata tudi fizična sila. /.../ Nahajamo se v nevarnem stanju, v vojnem stanju. To je kruto pregnanstvo. Hočejo nas preprosto zadaviti. /.../ Ogorčenost raste iz dneva v dan /.../ Narodu se odpirajo oči, vse bolj se vidi na kakšno usodo lahko upa, če bi prišlo do definitivnega združenja z Italijo, ko se že sedaj, ko se okupacija začasno izvršuje za vzdrževanje reda, tako brutalno z njim postopa ter se mu hoče z enim mahom odvzeti, kar mu je najsvetejše in najdražje: jezik in narodnost". Krški škof Anton Mahnič je v slovenskem in hrvaškem narodu videl tudi branik, ki je dolga stoletja ščitil krščansko Evropo in je v tedanjem času upravičeno zahteval priznanje: "Kraji, vzdolž Jadranskega morja, so pljuča, skozi katera Jugoslavija diha, za njih živi, za njih bo umrla. Vsak poskus, da jo kdorkoli odstrani od morja, bo naletel na sijajen odpor. Jugoslovani nikoli ne bodo dopustili, da se od njihovega telesa odtrga en organ, brez katerega ni mogoče živeti. /.../ Vzhodna obala Adrije po naravnem in božjem zakonu pripada

Krški škof Anton Mahnič (vir slike: biskupijakrk. hr): "S pripojitvijo te strani Italiji bi se zgodila v nebo vpijajoča krivica, v tem primeru bi se milijon Slovanov podvrlo tuji oblasti, ki že sedaj ne sledi drugemu, kakor da v cerkvi in izven cerkve izbriše vsako sled slovanske misli in življenja".

Krk in katedrala Marijinega vnebovzvetja (vir slike: biskupijakrk. hr).

Jugoslovanom. /.../ S pripojitvijo te strani Italiji bi se zgodila v nebo vpijajoča krivica, v tem primeru bi se milijon Slovanov podvrlo tuji oblasti, ki že sedaj ne sledi drugemu, kakor da v cerkvi in izven cerkve izbriše vsako sled slovanske misli in življenja. Jugoslovani odklanjajo novega zatiralca, ki se jim s silo vsiljuje, a močno upajo, da jim ga zmagoviti zavezniki, ki so šli v vojno za svobodo tlačanih narodov, ne bodo vsilili".

"Baštanska staza glagoljice": na Krku je spominski park, posvečen starodavni pisavi glagolici, ki so jo italijanski okupatorji na vse kriplje hoteli uničiti. Škof Mahnič, kraški "čuvar s Jadrana", jim je prekažal račune.

Pogovor / Elia Chimenti, študent ekonomije

Hvaležen je mami, da pozna slovenski jezik

Elia Chimenti je nekdanji dijak goriškega znanstvenega liceja S. Gregorčič, ki je lani opravil novo maturo, letos pa študira na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani. Sin italijanske družine se je s slovenskim jezikom srečal v otroških letih, danes pa se sam odločil, da bo nadaljeval študijsko pot v Sloveniji. Z mladim Gorijcem, nekdanjim košarkarjem pri AŠZ Dom, sem se pogovorila o izbiri študija, prednostih, ki jih študentom ponuja Ljubljana, in željah o prihodnosti.

Najprej mi povej, kaj študiraš?

Obiskujem prvi letnik Ekonomske fakultete v Ljubljani, in sicer angleško smer. Prvi letnik je za vse študente ekonomije enak, nato v drugem letniku izbereš bolj specifično stroko, kot so management, marketing, mednarodno poslovanje, poslovna informatika itd.

Kaj bi rad študiral v drugem letniku?

Najbolj me zanima International Business (mednarodno poslovanje), mislim pa, da bom po koncu prvega letnika laže izbral.

Zakaj si izbral ravno ekono-

mijo?

Že od malih nog obožujem matematiko. Ljubezen do le-te mi je posredoval dedek, ki je sam zelo spreten s številkami. Poleg tega me je že na nižji srednji šoli pritegnil svet ekonomije in finance. Zanima me vedeti, kako se po svetu pretaka denar. Zaradi teh zanimanj sem se v petem letniku znanstvenega liceja odločil za študij ekonomije.

Kaj pa po končanem študiju?

Mislím, da so sanje vsakega ekonomista enake, in sicer imeti lastno podjetje. Želim si pa veliko potovati in biti v stiku z različnimi ljudmi različnih kultur.

Kako to, da se je tvoja družina, ki je popolnoma italijansko govoreča, odločila, da te vpiše v slovensko šolo?

Ko sem bil še zelo majhen, se je mama odločila, da mi bo ponudila možnost, da se naučim tudi slovenski jezik, in me vpisala v jasli v Slovenijo, kjer sem kasneje obiskoval tudi vrtec. Nato pa je zame izbrala slovensko osnovno šolo O. Župančič in nižjo srednjo šolo

I. Trinko v Gorici. Po nižji srednji šoli pa sem šolanje nadaljeval na slovenskem liceju S. Gregorčiča; sploh si nisem postavil

vprašanja, ali bi se raje vpisal na italijansko višjo šolo. Hvaležen sem mami, da je zame izbrala slovenske šole.

Zakaj pa si se zdaj odločil, da boš nadaljeval študij v Sloveniji?

V četrtem in petem razredu

višje šole smo imeli različna predavanja in delavnice o temi usmerjanja. Spoznali smo različne fakultete tako v Sloveniji kot v Italiji. Šola je dijakom ponudila tudi možnost, da preživi teden dni na univerzi, kar mi je omogočilo, da sem lahko primerjal različne načine dela na tej in oni strani meje. Slovenski sistem mi je bil bližji. Imel sem občutek, da je v Ljubljani pomembna kakovost študija.

Katere prednosti prinaša študij v Sloveniji?

Prednosti študija v Sloveniji je kar nekaj. Stroški na slovenskih univerzah so zelo nizki. Poleg tega status študenta prinaša večje popuste pri cenah prevoznih sredstev, učbenikov itd. Vsi študenti imajo možnost zaprositi za študentske bone, s katerimi lahko dobijo do dva polna obroka dnevno po zelo nizkih cenah ali celo zastoj. Med prvim tednom v Ljubljani sem izvedel, da različne fakultete ponujajo celo športne aktivnosti, ki se jih lahko udeležujejo vsi študenti v zameno za zelo nizke vsote ali brezplačno. Na tak način spodbujajo v mladih željo po športni dejavnosti.

Katera misliš, da je glavna razlika med slovenskim in italijanskim sistemom na univerzi?

Naj predpostavim, da italijanskega sistema nisem poskusil na lastni koži, zato ju lahko primer-

jam le na podlagi pričevanj prijateljev in znancev. Na eni in na drugi strani meje te profesorji zelo verjetno ne poznajo po imenu, pač pa držijo evidenco le vpisnih števil. Kljub temu pa so profesorji na slovenskih univerzah vedno na razpolago za pomoč, kar je baje v Italiji manj pogosto. Odnosi so torej bolj človeški in razlika med profesorjem in študentom je manjša.

Zakaj si se odločil za angleško smer?

Mislím, da je ekonomija mednarodna veda, pri kateri je skupni jezik nujno potreben. Zaradi tega sem se odločil za angleško smer, saj je angleščina jezik, ki ga danes vsi poznajo. Poleg tega pa se rad družim z različnimi ljudmi in spoznavam nove kulture in navade. Na angleški smeri imam večino sošolcev iz Slovenije, približno polovica pa je tujecev.

Misliš, da predstavlja angleška smer Ekonomske fakultete v Ljubljani prednost ali ogroža slovenski jezik, glede na to, da vedno več ljudi na splošno raje uporablja angleške izraze namesto slovenskih, ljubljansko narečje pa je nabito s tujkami?

Angleška smer omogoča, da se na ljubljansko univerzo vpišejo tudi tujci, ki prinesejo v Ljubljano delček tuje države. Mislím, da je to le bogastvo, ki ga danes ljudje ne cenimo dovolj. Strinjam se, da je ohranjanje domačega jezika in domače kulture bistvenega pomena za vsak narod. Ekonomija 21. stoletja pa sloni na mednarodni izmenja-

vi, torej potrebuje skupen jezik. **Kaj misliš glede Ljubljane kot mesta?**

Ljubljana je študentom prijazno mesto. Brez nikakršne težave lahko prideš do čisto vseh predelov mesta, saj so na voljo številni mestni avtobusi, kolesa in urejene pešpoti. Čeprav je polno študentov, je mesto precej umirjeno in ima veliko zelenih površin. Celó v samem centru je polno zelenega.

Kako bo živeti sam v "tujem" mestu?

Več let sta me mama in dedek pošiljala v Anglijo, kjer sem se učil angleški jezik. Dva poletna tedna sem preživel v nepoznanem mestu, v družbi ljudi, ki jih nisem prej poznal, ki so govorili meni tuje jezike in so imeli različne navade. Naučil pa sem se, da se v takih situacijah lahko znajdem. Življenje v tujem mestu me torej ne straši.

Si že opazil kakšno razliko med Slovenijo in Italijo (v vsakdanjem življenju ljudi)?

Glavna razlika, ki sem jo opazil v petek, ko sem se vrnil v Italijo, je ta, da so v Sloveniji navajeni spoštovati vsa pravila, in to iz spoštovanja do drugih. Med njimi vlada kot nekaj splošen altruizem, ki ga je v Italiji manj.

Kaj pa sivo ljubljansko podnebje?

Podnebje precej vpliva na moje počutje, zato me dež in megla že skrbita. Po navadi sem veliko bolj produktiven in raje delam, ko sije sonce, ki mi daje energijo. Mislím pa, da se bom sčasom privadil.

Giulia Černic

Spominska proslava ob 150-letnici štandreške čitalnice

Uspešna slovesna prireditev

Veliko domačinov in prijateljev, ki se je v nedeljo, 13. oktobra 2019, zbralo na ploščadi štandreške občinske telovadnice, je prisostvovalo lepi in doživeti prireditvi ob 150-letnici ustanovitve štandreške čitalnice. Številni so bili tudi ugledni

pomen čitalniškega gibanja je predstavila Nataša Paulin, ki je štandreško čitalnico uokvirila v širše slovensko narodno prebujanje, ki se je začelo leta 1848 v t. i. pomladi narodov, ko so se v večjih mestih avstrijske monarhije, tudi v Gorici, zbirale skupi-

iz čitalniškega obdobja: Slovenec sem Gustava Ipavca, Slovenska dežela Benjamina Ipavca in Lipa Mirolava Vilharja.

Damjan Paulin je spregovoril o ustanovitvi štandreške čitalnice, ki je sovpadala z drugimi pomembnimi dogodki. Leta 1857 je šolske klopi zasedlo 116 učencev štandreške ljudske šole. Prvi učitelj je bil Josip Komavec, ki je tudi prvi predsedoval odboru čitalnice in vodil cerkveno petje v domači cerkvi. Zasluge, da je prišlo leta 1869 do čitalnice v Štandrežu, imata domačina: duhovnik Andrej Marušič, deželni poslanec, profesor in izdajatelj tednika Domovina, ter gostilničar Jožef Nanut, prvi

župan samostojne štandreške občine, ki je bila ustanovljena leta 1866. Tudi na cerkvenem področju je Štandrež, ki je bil kaplanija stolne cerkve, pridobil več pristojnosti in postal vikariat. Te ustanove so bistveno prispevale, da se je štandreška skupnost narodnostno, kulturno in pravno okrepila.

Matej Klanjšček se je z recitacijo pesmi Dramilo Valentina Vodnika lepo vključil v vzdušje prireditve.

Kot se je program začel, tako se je tudi končal z glasom harmonike v splošno zadovoljstvo vseh prisotnih, posebno pa še prireditelj, Prosvetnega društva Štandrež in Kulturnega društva Oton Župančič ter vseh drugih štandreških ustanov, organizacij in društev, ki so sodelovali pri uspešni proslavi.

DP

Foto DP

Foto DP

gostje in sorodnik prvega učitelja štandreške ljudske šole, Josipa Komavca. Spored je potekal v več sklopih,

ki so vsebovali glasbene in pevске točke, recitacije in nagovora. Za uvod sta Miriam Paulin in Miriam Culot položili pod spominsko ploščo slovenski šopek. Pietro Grauner, ki je povezoval program, je kot prvo točko napovedal glas harmonike, ki sta jo občuteno izvedla Lorenzo Marussi in Stefano Nanut. Maja Peterin je zavzeto podala pesem Andreja Budala V goriški poljani-Štandrežu, ki jo je štandreški pisatelj in pesnik napisal ob 100-letnici čitalnice. Nastajanje in

ne mladih slovenskih izobraženec in bučili narodno zavest. Na slovenskem ozemlju je bilo ustanovljenih 56 čitalnic, največ na Primorskem, ki jih je bilo 31. Prva na Primorskem je bila odprta, po Lavričevi zaslugi, v Tolminu in nato v številnih drugih krajih. Čitalnice so močno krepile narodnega duha, slovensko besedo in pesem.

Katja Leon je nežno recitala pesem Naši domovini, ki jo je napisala Srečka Černe Artac. Proslavo je obogatil tudi nastop MePZ Štandrež, ki jo je štandreški pisatelj in pesnik napisal ob 100-letnici čitalnice. Nastajanje in

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

71

Milko Matičetov

Letošnjo jesen je kar nekaj prispevkov v Novem glasu bilo namenjenih našemu znamenitemu folkloristu in etnologu Milku Matičetovemu (1919–2014), ki je bil doma iz Koprive na Krasu, kjer je bila ob letošnji 100. obletnici rojstva na njegovi rojstni hiši odkrita spominska plošča. Tudi v Jezikovnici sta njegovo ime in priimek našla svoj prostor, še zlasti ker sta oba zanimiva z jezikovne plati.

Ustavimo se najprej pri imenu: Milko izhaja iz imena Emilijan, variante in manjšalnice tega imena so poleg Milka še Emil, Milan, Milče in Milček. Pogovorno se ime Milko sklanja tako, da mu podaljšujemo osnovo: Milkota, Milkotu itd. Tako se v pogovornem jeziku zgodi še z marsikaterim slovenskim moškim imenom, npr.: Markotom, Brankotom, Slavkotom itd. Vsa ta imena se v knjižni slovenščini sklanjajo tako, da se jim preprosto spreminja samo končnica oz. zadnja črka: Milko, Milka, Milku, Milka, pri Milku, z Milkom. Tudi ko izražamo svojino, se pogovorno rabi svojilni pridevnik Milkotov, knjižno pa krajša oblika Milkov, torej Milkotova oz. Milkova rojstna hiša.

Milko Matičetov je ob rojstvu dobil mamin priimek Zega, pozneje pa očimovega Ukmar, ki so mu ga fašisti poitalijančili v Omari, zato se je po vojni zavzel, da bi za svoj priimek prevzel t. i. hišno ime pri Matičetovih, saj je bil njegov ded Matija ali po domače Matiče in je bil Milko Matičetov vnuk. Najprej je obliko Matičetov uporabljal kot psevdonim v literarnem ustvarjanju, pozneje pa se je začel tako podpisovati tudi uradno. Njegova žena je bila tako Vida Matičetova, ta priimek pa ima tudi njegov vnuk, pesnik mlajše generacije, Marko Matičetov. Priimek Matičetov od drugih pogostih slovenskih priimkov loči njegova pridevniškost oz. obrazilo -ov, ki je rezervirano za svojilne pridevnike (očetov, bratov, fantov) in svojilni zaimek moškega spola (njegov). Priimek, ki ima tako obrazilo, je na Slovenskem še Pengov, denimo slikar Slavko Pengov, lutkar Jože Pengov ali kantavtor Tomaž Pengov. Na tako obliko priimka nalletimo tudi pri Makedoncih in Bolgarjih, denimo Kostadinov ali Šopov. V svetovni literarni zaklad-

nici pa ne moremo mimo priimka Čehov in pri njem se bom na kratko zaustavila. Vsakič, ko se na repertoarjih slovenskih gledališč pojavi kakšno delo tega velikega ruskega dramatika, se v medijih pojavi napačno sklanjanje njegovega priimka (Čehovega) in neustrezen svojilni pridevnik (Čehova drama ali Čehovova drama), čeprav je Slovenski pravopis 2001 povsem jase: priimek Čehov sklanjamo kot običajen samostalni moškega spola, torej mu ne dodajamo obrazila -ega, pač pa samo spremenimo njegovo končnico: Čehov, Čehova, Čehovu itd. Pri svojilnem pridevniku pa ne podaljšujemo osnove (Čehovov lik) in ne tvorimo pridevnika, kot bi se

avtor pisal Čeh (Čehov lik), pač pa elegantno obrnemo besedni red: lik Čehova. Podobno še: pesmi Koseskega, roman Dostojevskega, teorija Komenskega, spoznanja Chomskega itd. Marsikdo se tudi pri priimku Matičetov zgleduje po Čehovu in ga sklanja: Matičetov, Matičetova, Matičetovu, Matičetovo, pri Matičetovu, z Matičetovom, tako je bilo letos ob obletnici moč zaslediti na Radiu Slovenija. Sam nosilec tega priimka pa je želel, da se vidi, da je

pripadal svojemu dedu Matičetu, zato se je zavzel za pridevniško sklanjanje, v katerem je opazna svojilnost: Matičetov, Matičetovega, Matičetovemu, Matičetovega, pri Matičetovem, z Matičetovim. Takega načina se je držal tudi urednik knjige Bedenice: kraški šopek Milka Matičetovega iz Koprive, Božidar Premrl. Ne eden ne drugi od navedenih načinov sklanjanja ni napačen, velja pa, da pri rabi spoštujemo voljo nosilca priimka.

Težava pa se pojavi tudi pri izražanju svojine: njegova spominska plošča je bila v medijih označena za "Matičetovo", kar je narobe. Matičetova je bila nekoč hiša, na kateri plošča zdaj stoji, saj je pripadala njegovemu dedu, ki je bil Matiče. Letos odkrita spominska plošča pa je plošča Matičetovega ali plošča Milka Matičetovega. Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Msgr. Ivan Jurkovič gost večera društva Studium Fidei

Niti ena svetovna kriza ni rešena

Na oktobrskem srečanju kulturnega združenja Studium Fidei je bil prisoten izjemen gost msgr. Ivan Jurkovič. Prisotne sta pozdravila člana združenja, in sicer vikar msgr. Ettore Malnati in prof. Paolo Pittaro, ki sta tudi predstavila visokega gosta. 66-letni Jurkovič je doma iz Kočevja, diplomiral je iz teologije v Ljubljani in kasneje doktoriral iz kanonskega prava. Leta 1984 je vstopil v vatikansko diplomatsko službo. Papež Janez Pavel II. ga je leta 2001 imenoval za nadškofa in apostolskega nuncija v Belorusiji, od aprila 2004 je bil apostolski nuncij v Ukrajini, leta 2011 pa je bil imenovan za nuncija v Rusiji in kasneje istega leta še za nuncija v Uzbekistanu. Leta 2016 pa ga je papež Frančišek imenoval za stalnega opazovalca Svetega sedeža pri Uradu Združenih narodov in ostalih mednarodnih organizacij v Ženevi ter stalnega opazovalca pri Svetovni trgovinski organizaciji. Msgr. Ivan Jurkovič je najprej povedal, da se je Vatikan pred petdesetimi leti odločil, da se bo aktivno in sistematično udeleževal srečanj na mednarodni ravni z drugimi organizacijami, potem pa je na

kratko predstavil mesto Ženevo in njeno realnost. To je majhno mesto z velikim značajem, mesto, ki ima veliko težo na

dokazal, kako resno jemlje vlogo Svetega sedeža pri organizaciji. Pokazal je senzibilnost in odprl vrsto

Foto MČ

ekonomskem, političnem, diplomatskem, a tudi verskem področju. Združeni narodi imajo dva sedeža, enega v New Yorku, kjer je dogajanje pretežno političnega in obrambnega značaja, in enega v Ženevi, ki predstavlja vse ostalo dogajanje. Pri vsem tem svetovnem dogajanju je zelo pomembno, da ima tudi Sveti sedež predstavnika, ki je seznanjen in seveda, da prinaša tudi konkretne predloge v tem svetu, ki je poln kriz. Papež Frančišek je globoko prepričan o delovanju ZN in je tudi

vprašan, s katerimi bi se morali ZN takoj spoprijeti in najti pravo rešitev. Tukaj je msgr. Jurkovič dodal oklepajček glede

medijev, ki večkrat poročajo na dolgo o raznih aferah v Cerkvi in zanemarjajo oz. bežno beležijo, za koliko stvari se zavzema. V zadnjih dvajsetih letih, pravi nuncij, ni bila rešena niti ena svetovna kriza. Vse so nekako zadržane ali preložene, konkretne rešitve pa ni. Gost je naštel nekaj perečih tem, za katere je Sveti sedež posebno v skrbeh. Velik današnji problem in posledičen strah je neverjetno povečanje oborožitve v državah, ki porabljajo milijarde evrov za orožje. Istočasno se s tem rušijo vse strukture in organizacije, ki so bile ustanovljene za ohranjanje miru oz. vsaj ravnovesja med državami glede oboroženosti. Včasih je obstajal vsaj bilateralni sporazum med ZDA in Rusijo, zdaj se je vse to zrušilo in Rusi so npr. že izjavili, da ne bodo naredili več nobenega bilateralnega sporazuma o stopnji oboroženosti. Če ne bodo takoj sklicali mednarodno konferenco in dosegli kakšen sporazum, bomo živeli v neverjetno nevarnem svetu, ki mu grozi jedrska vojna. Da ne pozabimo, da ni nujna vojna za

nuklearno katastrofo, lahko pride enostavno do nesreče, ki povzroči veliko škodo. Sveti oče je glede tega zelo zaskrbljen in bo prav o tem spregovoril v kratkem v Hirošimi, na Japonskem. Papež bi rad, da bi človeštvo razumelo, da je jedrsko orožje nemoralno. Treba je seznaniti ljudi z grozotami, ki jih prinaša vojna, ker nove generacije tega ne poznajo, ter vzgajati za mir. Zavedati se moramo, da lastno družbo sami podiramo. To je le eden od velikih problemov in le en primer, s katerim se Sveti sedež ukvarja. Vsako leto Vatikan izdaja knjižico vseh konferenc in srečanj, ki se jih udeležuje. Predavatelj je to knjižico, ki ima v letu 2018 kar 80 strani, tudi pokazal. Drugi velik problem je lakota, ki obstaja še v veliki in ekstremni meri; v resnici zelo malo delamo na tem področju. Jurkovič se spominja, kako se je pred leti srečal s predsednikom Rdečega križa, največje organizacije prostovoljcev na svetu, v katero je vključenih več kot 190 drugih posameznih državnih organizacij. Ta mu je žalostno razkril, da vse to, kar delajo, je le kaplja v ogromnem morju revščine, kar pomeni, da je naš svet res bolan. Razmerje med reveži in bogatimi se večja,

10 % ljudi na svetu živi z manj kot 10 dolarji plače na mesec in še večji odstotek dela na črno oz. z neurejenimi delovnimi pogodbami. V nadaljevanju je omenil tudi podnebje, o katerem se zdaj zelo govori na svetovni ravni. Tudi za to Sveti sedež ne more biti brezbrizen in se z veliko pozornostjo udeležuje srečanj o tem. Na koncu predavanja je msgr. Jurkovič omenil še dva pereča problema, in sicer svobodo vere in velik migracijski val. Glede svobode vere je povedal, kako je krščanstvo odprto in strpno do drugih verstev. So pa države oz. verstva, ki z nasiljem in atentati uveljavljajo prepričanja, ki jih imajo. Glede velike migracije pa je dejal, da imajo ti ljudje različne težave, od revščine in preganjanja do iskanja boljšega življenja. Države so namreč upravičeno v skrbeh, saj prihajajo priseljenci prav v tistem zgodovinskem trenutku, ko mladi državljani zapuščajo domovino. Nuncij je navedel tudi primer Slovenije, ki jo zapušča letno več kot 10.000 mladih. Sveti sedež mora biti soudeležen pri reševanju tega zapletenega pojava, za katerega je nujna hitra in primerna rešitev.

MČ

Bil je dolgo let programist in režiser na Rai Poslovil se je Danilo Pertot

Po krajši bolezni je v nedeljo, 13. oktobra, v 72. letu starosti v tržaški bolnišnici umrl dolgoletni programist in režiser slovenskega programskega oddelka deželnega sedeža RAI, Danilo Pertot. Radijski delavec je bil od leta 1978 do leta 2006, ko je stopil v pokoj. Doma je bil z Barkovelj, kjer je bil aktiven tudi v tamkajšnjem društvu in pevskem zboru. Vrsto let je tudi pomagal pri Slovenski prosveti. Kot programist-režiser Radia Trst A je Danilo Pertot skrbel za celo vrsto radijskih in od začetka televizijskih oddaj leta 1995, tudi televizijskih nizov,

tako da je obvladal najrazličnejše vrste radijskega in televizijskega jezika. Bil je med drugim dolgo let odgovoren za zgodovinsko oddajo Glasba po željah, in to v časih, ko se je v tednu dni nabralo več sto pisnih voščil. Omenimo naj tudi radijske reportaže; sam in s sodelavci je vrsto let skrbel za niz Od Milj do Devina, veliko je bil s snemalnim aparatom na terenu in obiskoval je najrazličnejše prireditve, otroške kolonije in taborne. V zadnjem desetletju dela je prevzel skrb za otroške in mladinske sporede in urejal Mladinski oder oziroma

Otroški kotichek. Med drugim je bil pionir televizijske sinhronizacije risank, kot sta bili Pimpa in Volk Albert. Zrežiral je tudi nekaj dokumentarcev, naj omenimo vsaj tistega o znanem primorskem duhovniku in božjem služabniku Jakobu

Ukmarju, med drugim je tudi podpisal režijo proslave 60-letnice našega radia in 10-letnice televizije. Danilo Pertot je dolga leta sodeloval z Radijskim odrom, zadnja leta tudi kot režiser, med zadnjimi igrami, ki jih je zrežiral, je radijska drama Brune Marije Pertot o tragediji v Cerknem ob 70-letnici umora Lada Piščanca in ostalih trinajstih Cerkljanov. Radijci ga bodo v spominu ohranili kot dragega kolego, ki je v poklic, z veliko mero potrpljenja in pedagoškega smisla, uvedel številne mlade sodelavce, vsi, ki smo ga poznali, pa tudi kot zelo vestnega, delavnega in do pičice natančnega človeka, z velikim srcem do otrok in slovenskega jezika. Svojem izrekamo iskreno sožalje.

MT

Slovenske tržaške skavtinje

60 let je minilo, odkar je pred boljunske cerkvijo obljubil prvi vod slovenskih tržaških skavtinj. V Boljuncu zato, ker je bil tam za župnika g. Lojze Župančič, ki je že pet let prej začel zbirati fante in dejansko ustanovil slovensko skavtsko gibanje pri nas. Takoj

Skavtnje na taboru v Timau Carnico leta 1961

za njim so v Trstu ustanovili tabornike, ki so sprejemali tudi dekleta, zato je g. Jože Prešeren sklenil, da ustanovi še skavtinje. Prva voditeljica je bila nepozabna Vera Lozej, a že v naslednjem letu se ji je pridružila Ljuba Smotlak in začela z dvema skupinama, v Boljuncu in Mačkoljah. Nato sta vsaj deset let ti dve voditeljici zmogli napraviti vse sami, od tedenskih sestankov do poletnih taborov, vzpostavili sta stike z Gorico in Koroško in vabili njihove vode na jurjevanja in taborne. Oddahnili sta si šele, ko je zrasla iz teh skupin prva generacija voditeljic, ki so skupaj z njima zaorale v delo in razširile delovanje po območju. Vedno več je bilo stikov med Trstom in Gorico ter med fantovsko in dekliško organizacijo. Nastala je prva pesmarica, g. Prešeren je izdal Skavtski priročnik, začel je izhajati mesečnik Jambor. Gibanje je dobilo vedno jasnejšo organizacijsko podobo, ki je pripeljalo do deželne Slovenske zamejske skavtske organizacije. Vsega tega se bodo skavti spomnili prihodnjo soboto v Boljuncu: ob 16.30 s poklonom na grobu g. Lojzeta Župančiča, nato bo ob 17. uri v cerkvi sveta maša, ki jo bo daroval skavtski duhovni vodja g. Tone Bedenčič; ob 18. uri pa bo v Sprejemnem centru Naravnega rezervata Doline Glinščice spominski "taborni ogenj", ki ga pripravljajo stare skavtinje v sodelovanju s Sprejemnim centrom in Občino Dolina. Skavtsko srečanje hoče biti izraz hvaležnosti in ponosa, ker je iz skromnih začetkov zrasla dragocena dediščina, če samo pomislimo, koliko deklet je šlo skozi to izkušnjo in pridobilo samozavest, znanje, vsestransko ustvarjalnost, veselje in prijateljstvo, ki traja vse življenje. / KRESNICA

Ponedeljek večer Društva slovenskih izobražencev

Tržaška predstavitev dokumentarca Za slovenski glas

Ponedeljkov večer, 6. oktobra 2019, v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu je bil tokrat kar se da aktualen. Prav na predvečer glasovanja o krčenju števila poslancev v rimskem parlamentu je bil namreč v Peterlinovi dvorani predstavljen dokumentarec z naslovom *Za slovenski glas*. Film govori o prizadevanjih predstavnikov Slovenske skupnosti leta 2007 za sprejetje 23. člena, edinega zakonskega določila v Italiji, ki omogoča izvolitev predstavnika slovenske narodnostne skupnosti v deželni svet Furlanije Julijske krajine. Seveda je bila v središču misli vseh prisotnih dilema, ali bi se lahko podoben člen apliciralo tudi na državni ravni, saj je drugače skoraj neverjetno, da bi naša manjšina še kdaj dobila predstavnika v rimskem parlamentu.

Kot je uvodoma povedal Julijan Čavdek, ki je vodil večer, je dokumentarec *Za slovenski glas* po-

svečen kulturnemu delaycu, zdravniku in politiku Mirku Špacapanu, saj prav on nosi največjo zaslugo, da je pred dvajsetimi leti prišlo do izglasovanja omenjenega deželnega volilnega zakona oz. za uspešno vključitev 23. člena.

Krožek Anton Gregorčič je sne-

manje dokumentarca zaupal enaindvajsetletnemu Danielu

Peteianju iz Podgore. Čeprav so dogodki, o katerih govori film, časovno in pomensko oddaljeni od tako mladega režiserja, je Peteian znal zvesto podati njihov potek; snov je zajel iz vseh slovenskih in italijanskih časopisov, ki so v takratnem obdobju pisali o tej za slovensko manjšino pomembni tematiki. V svoj film je spretno vključil pričevanja raz-

Foto dami@n

nih izvoljenih politikov iz tistih let, ki so shranjena v arhivskih posnetkih deželnega sedeža RAI in sedeža Dežele FJK. Intervjuval je vseh pet takratnih deželnih svetnikov: Igorja Kocijančiča, Bruno Zorzini Spetič, Tamaro Blažino in Igorja Dolenca. V dokumentarcu seveda nastopata pomembna akterja takratnega političnega delovanja, tedanji tajnik Slovenske skupnosti, odvetnik Damijan Terpin, in pa član deželnega tajništva, odvetnik Andrej Berdon. Oba sta oblikovala pravno osnovo člena in skrbela za njegovo pravniško neoporečnost.

Svojo izjavo je podal sedanji podpredsednik deželnega sveta, Igor Gabrovec, ki je bil kot kandidat stranke SSK izvoljen prav s pomočjo člena, ki dopušča olajšano slovensko zastopstvo (po dolgih 10 letih izrinjenosti je stranka Slovenska skupnost leta 2008 končno zopet imela možnost izvoliti svojega slovenskega zastopnika v deželni svet). Tudi Miloš Čotar, ki je tesno sodeloval z Mirkom Špacapanom, je v dokumentarcu obudil spomine nanj in podal nekatere zanimive anekdote.

/ str. 15
Anka Peterlin

51. BARCOLANA Priljubljena množična prireditve

Razveseljiva zmaga slovenske jadrnice

Foto MČ

Slovenski olimpijec Gašper Vinčec je z jadrnico Way of Life zmagal na 51. Barcolani v Tržaškem zalivu, največji regati na svetu s skupinskim startom. Koprčan je bil zelo zadovoljen z izidom in z jadranjem nasploh. Poudaril je izjemno vlogo članov posadke, ki so odlično opravili nalogo in bili enostavno najboljši. "Bila je izjemna sinergija na barki", je še povedal olimpijec Vinčec. Zabeležiti moramo, da je bil član posadke tudi najboljši slovenski kolesar Primož Roglič. Na nekoliko skrajšani regati, zaradi skromnih vetrovnih razmer, je jadrnica Way of Life zmagala s časom 1 uro, 54 minut in 10 sekund. Barcolane se je udeležilo 2015 posadk, z zmago se je tako Gašpar Vinčec pridružil dvema dosedanjima slovenskima zmagovalcema, in sicer Mitji Kosmini (4 zmage) in Dušanu Puhu (1 zmaga). Na drugo mesto se je uvrstila črnogorska posadka Shining, ki je slavila na sobotni izvedbi Go to Barcolana from Slovenia by Kempinski. Na tej posebni regati, ki jo prireajo Tržaški Pomorski Klub Sirena, Slovenska Jadrlna Zveza, Zveza slovenskih športnih društev v Italiji in Generalni konzulat Republike Slovenije s podporo prestižnih hotelov Kempinski, je mlada posadka našega Jadrlnega kluba Čupa zasleda presenetljivo 6. mesto.

Barcolana pa ima tudi veliko povezanih dogodkov, ki potekajo ob stojnicah in pomembnih kulturnih središčih mesta. Stojnico je postavila Kmečka zveza in na njej so se predstavile slovenske lokalne kmetije. Prav tako sta imeli svojo stojnico tudi Društvo vinogradnikov Krasa in Slovensko stalno gledališče. Postojanko je imel tudi radio Trst A, ki je v živo predvajal oddaje Pižama Barcolana in #Bumerang. Zelo živahno je bilo pred stojnico Zveze slovenskih športnih društev v Italiji, ki je imela pogled na morje. Tu je zveza predstavila svoje delovanje in priredila posebne dogodke in

predstavitve. V četrtek je bil večer s slovenskimi jadrnci, na katerem so se predstavili mladi jadrlni društvi TPK Sirena in JK Čupa. V petek je obiskala stojnico nogometna reprezentanca Slovencev v Italiji, v soboto so prikazali delovanje slovenske odbojke v Italiji, v nedeljo pa so bili prisotni košarkarji ter predstavniki in pokrovitelji združene košarkarske ekipe Jadran. Posebno srečanje je bilo v sredo zvečer, ko so se prisotnim in mimoidočim dvojezično predstavili nekateri 17-letni jadrnci TPK Sirena in JK Čupa, ki pripravljajo zanimiv in naravovarstveni projekt Eco sailors. Katerina, Johana, Tina, Nicolas, Sebastian se pripravljajo na pravo enomesečno pustolovščino z jadrnico od Trsta do Istanbula mimo sedmih držav: Italije, Slovenije, Hrvaške, Albanije, Grčije, Črne gore in Turčije. Na tej plovbi, brez plastike in brez emisij CO2, se bodo mladi jadrnci vsak večer ustavljali na drugi lokaciji in tam ljudem prikazali projekt in jih seznanjali s problemom onesnaževanja v Sredozemlju ter na tak način pomagali pri omejitvi morskega onesnaževanja in spremembe klime. Projekt bo imel tudi znanstveno plat, saj bodo s posebnimi aparaturami vsak dan analizirali kakovost vode in opazovali količino mikroplastike

Foto MČ

DEVIN Lutkovno gledališče Pristanišče Domiselni kozici sta spravili sprta soseda

Še zadnja, očarljiva lutkovna ladja je v soboto, 12. oktobra 2019, v jutranjih urah priplula v Lutkovno gledališče Pristanišče in zvalila na svoj krov, se pravi na sedež zborov v Devinu, male abonente Čolna in vse, ki jim je pri srcu čarobna lutkovna umetnost. Več kot petnajst otrok je zvedavo zrla na oter, kjer sta izkušeni lutkarici Mateja Šušteršič in Ksenija Ponikvar predstavili ljubko igro *O dveh kozah*. Po motivih Toma Barberja jo je napisal Andrej Adamek, ki je poskrbel tudi za zelo domiselno režijo in glasbo (glasbeni producent Goran Majcen), ki je ustvarila prijetno domače ozračje. Sam je tudi izdelal sceno, ki sta si jo zamislili omenjeni igralki. Njuna je tudi izdelava zelo privlačnih in barvno premišljenih usklajenih lutk s scenskimi elementi, od katerih so izstopali leseni zabojčki

različnih velikosti, ki so služili za marsikaj, pa še zelne glave in kar nekaj rep. Predstava je nastala v Lutkovnem gledališču Tri v sodelovanju Lutkovne skupine Bobek. Na zelo izviren in zabaven način sta igralki poosebljali kmeta Lojzeta in Poldeta, soseda, ki se mrzita in sta drug drugemu nevoščljiva za pridelek. Eden goji zelje, drugi repo, oba imata kozi. Vsaka od njiju pa ima najrajši prav to, kar raste na sosedovi njivi! Na vse načine jima kmeta preprečujeta dostop do repe oz. zelja, a nič ne pomaga. Trmasti, vztrajni in bistroumni kozi vselej dosežeta to, kar želita. Prav zaradi njune vztrajnosti se tudi kmeta zblížata in se spoprijateljita ter dopustita, da si kozi lahko kar sami postrežeta z jelcem oz. repo. Ti dve vrsti zelenjave sta zelo zdravi. "Oboje je dobro, oboje je zdravo, // ker jesti moramo vso

zelenjavo"! , modruje pesmica, ki jo zapojeta igralki-animatorki; marsikaj sta izrazili tudi brez besed ali "z meketanjem", z dobro naštudirano, zelo povedno mimiko. V stihih je skrita tudi ljudska modrost o prehrani, ki zdravi: "Že stara mama pravi, da kislo zelje zdravi, // če ujame te prehlad, zelje si pripravi. /.../ Moral boš priznati, zgrda ali zlepa, // ko počutiš se slabo, ti ugaja repa". Razgibana in zabavno podana zgodba v živahni animaciji je zelo jasno izrazila poučno misel, pa še o zdravi prehrani je mimogrede spregovorila in prevzela tudi odrasle spremljevalce otrok. Škoda, da ni bilo le-teh še več, saj so bile predstave tudi na letošnjih jutranjih lutkovnih srečanjih zelo posrečeno izbrane. Vsaki predstavi je sledila brezplačna lutkovna delavnica. Tako je bilo tudi to-

krat, ko so se otroci spet zbrali okrog velike mize na dvorišču ob dvorani in s pomočjo Lare Bearzi ter Mire Tavčar izdelali lično lutko – kozico iz vrvice, lepenke, kamenčkov, blaga... Pred predstavo, listu še trije pregovori: *Brez dela ni jela, Rana ura zlata ura, Po jutru se dan pozna*, ki so se tudi oglasili med predstavo. Da je vse potekalo, kot je treba, in da so tudi starši lahko mirno popili kavo in poklepetali, so poleg omenjenih, poskrbeli še drugi člani Devinskega mladinskega krožka: Tina Fabi Pahor, Lucija Tavčar, Martina Bearzi in Veronika Bandiera. Mladi si zaslužijo vso pohvalo, ker so tako aktivni in namenjajo ljubečo pozornost rosnim mladim gledalcem. Tudi letos so malčki prinašali in odlagali v posebno morje meduze, morske zvezde... in jih skušali čim lepše okrasiti. Za domišljjsko najbolj bogato pobarvane morske živalice sta bili v soboto ex aequo nagrajene, drugouvršeni Neža in Julija, ki sta prejeli "škatlico ustvarjalnic", v kateri je bilo vse potrebno za izdelavo lutk, prvo nagrado pa sta si delili Petra in Katarina. Vsi

krat, ko so se otroci spet zbrali okrog velike mize na dvorišču ob dvorani in s pomočjo Lare Bearzi ter Mire Tavčar izdelali lično lutko – kozico iz vrvice, lepenke, kamenčkov, blaga... Pred predstavo, listu še trije pregovori: *Brez dela ni jela, Rana ura zlata ura, Po jutru se dan pozna*, ki so se tudi oglasili med predstavo. Da je vse potekalo, kot je treba, in da so tudi starši lahko mirno popili kavo in poklepetali, so poleg omenjenih, poskrbeli še drugi člani Devinskega mladinskega krožka: Tina Fabi Pahor, Lucija Tavčar, Martina Bearzi in Veronika Bandiera. Mladi si zaslužijo vso pohvalo, ker so tako aktivni in namenjajo ljubečo pozornost rosnim mladim gledalcem. Tudi letos so malčki prinašali in odlagali v posebno morje meduze, morske zvezde... in jih skušali čim lepše okrasiti. Za domišljjsko najbolj bogato pobarvane morske živalice sta bili v soboto ex aequo nagrajene, drugouvršeni Neža in Julija, ki sta prejeli "škatlico ustvarjalnic", v kateri je bilo vse potrebno za izdelavo lutk, prvo nagrado pa sta si delili Petra in Katarina. Vsi

drugi otroci so bili deležni pohvale in spodbudnih besed za nadaljnje ustvarjalno delo. *Lutkovno gledališče Pristanišče*, ki so si ga zamislili in ga prirejajo Devinski mladinski krožek in Lutkarji iz Devina, v sodelovanju z Devinskim vrtno ustvarjalnostjo, OPZ Ladjica in MoPZ Fantje izpod Grmade ter s pomočjo Slovenske prosvete in Zadržne kraške banke, je zaprlo svoj pristan do prihodnje jeseni. **V soboto, 19. oktobra 2019, ob 20. uri** bo na vrsti **lutkovna predstava za mlade in odrasle**. V goste prihaja skupina KlubLutke, v kateri ustvarjajo lutkovne predstave dunajski študentje. Na sedežu zborov v Devinu bodo, v priredbi dela Draga Jančarja, uprizorili dramo **Veliki briljantni valček** s trpkim in kritičnim vsebino na račun jugoslovanske politike v 80. letih prejšnjega stoletja. Režijo podpisujeta Julija Urban in Ana Grlič. Večer prirejajo v sodelovanju z abonmajem Gledališče na ocvrtem Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana. **Ob koncu bo degustacija vin proizvajalcev Vinoteke Števerjanski griči.**

IK

Foto damj@n

v njej. Med drugim bodo tudi dnevno pobirali smeti na plažah in s tem izračunali povprečno težo najdenih smeti in jih istočasno pomagali odstraniti. Ta hvalevredni projekt se bo začel 1. julija 2020. Podvig mladih "eko-jadrncev" lahko spremljate na Facebooku in Instagramu na @ecosailors in pišete na ecosailorsproject@gmail.com. Projekt seveda terja veliko priprav, a tudi finančnih sredstev, zato mladi iščejo predvsem sponzorje in koristne nasvete. O isti temi onesnaževanja je v petek, 11. oktobra, potekal tudi kulturni dogodek v oddelku za mlade bralce v NŠK v Narodnem domu, ki so ga priredile Založba Mladika, Slovenska prosveta in NŠK v sklopu 51. Barcolane. Odgovorna urednica Mladike Nadia Roncelli in avtor Robert Šabec sta predstavila poučno publikacijo

Brata Pirata in zaklad ladje roparice. Predstavitve so se udeležili mladi bralci in bralke 3. in 4. razreda osnovnih šol Trubar-Kajuh iz Bazovice in Černigoy s Proseka. V današnjih dneh se veliko govori o družbenih, gospodarskih in drugih krivicah, ki bodo bremenile ramena mladih generacij. Prav take aktualne teme oz. kri-

vice zanimajo Roberta Šabca, ki jih potem pretvori v zgodbe, s katerimi seznanja s temi perečimi problemi tudi mlade bralce. S prstom pokaže na dogajanje v morjih ob Somalskem polotoku, kjer mogočne evropske in azijske ribiške ladje še danes brez vsakršnih pravil lovijo in plenijo ribe. Še več, nekatere ladje v globlne Indijskega oceana odlagajo tudi nevarne in strupene odpadke ter na ta način še dodatno pustošijo in zatrupe morsk bogastvo. Otroci so pozorno poslušali avtorja, ki jim je prebiral zgodbi. Na koncu so sami razumeli, katere so krivice in katere so nepravilnosti v zgodbi, ter radovedno spraševali pojasnila in dokazali, da so že veliko bolj občutljivi za to temo kot marsikateri med odraslimi.

MČ

Obvestila

Lutkovno gledališče Pristanišče v sodelovanju z Dramsko družino SKPD F. B. Sedej prireja lutkovno predstavo za mlade in odrasle **Veliki briljantni valček** – KlubLutke (Dunaj), v soboto, 19. 10. 2019, ob 20. uri na sedežu zborov v Devinu, 62/L.

Društvo rojanski Marijin dom in Misijonski krožek Rojan vabita na srečanje z misijonarko Agato Kociper, ki deluje v Amazoniji. V sliki in besedi bo prikazala državo, prebivalce in svoje delo v misijonu. Srečanje bo v rojanskem Marijem domu (ul. Cordaroli, 29) v petek, 18. oktobra, ob 16.30.

Področni svet za Trst in Milje vabi na predavanje dr. Primoža Krečiča, stolnega župnika in dekana v Kopru, Božja znamenja tudi danes govorijo, v četrtek, 17. oktobra, ob 20. uri v domu J. Ukmarja v Škednju, ul. Panebianco. **V ponedeljek, 28. oktobra**, ob 17.30 bo v sejni dvorani Centra za prostovoljno delo, v ulici Imbriani 5, dvojezični pogovor z naslovom **Pomen raziskovalnega dela na področju zgodovine medicine v Trstu** - s posebno pozornostjo slovenskim zdravnicam in zdravnikom, ki so v preteklosti

Cestitke

Ob rojstvu vnukinje Zale se veselimo s svojo odborico Vero Puntar, s presrečnima staršema Staško in Igorjem, z malo Kajo in vsemi sorodniki in družini Bizjak in Cvelbar; novorojenki želimo, da bi rasla v radosti in ljubezni. Vsi pri Vincencijevi konferenci

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: nabirka v rojanski cerkvi 40,50 evrov, N. N. 50 evrov; za sestro Agato Kociper – Amazonija: N. N. 50 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: **ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO** IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Izlet PD Rupa - Peč v Cilento (1)

Čudoviti biserčki južne Italije

Destinacija letošnjega izleta Prosvetnega društva Rupa-Peč je bil Cilento. Področje Cilenta, ki se nahaja v pokrajini Salerno (Kampanja), se nam predstavlja z zeleno okolico, rodovitno obdelanimi polji in obalami z najbolj čistim morjem v Italiji pa še z majhnimi gručastimi vasicami, posejanimi po gričih, in zaselki, ki

Ancone po obali Jadranskega morja vse do srednjeveškega naselja Torre di Palme v Markah. Sledil je postanek za kosilo, po kosilu pa sprehod in ogled utrdb. Popoldne se je pot nadaljevala mimo Foggie do kraja Gioia del Colle (Apulija). Tu so se izletniki nastanili v udobnem hotelu, kjer so tudi večerjali.

Naslednje jutro jih je pot vodila

Ogledali so si bivališča, v katerih so stanovali ljudje vse do leta 1960. Primer bivališča, v katerega so vstopili, je dajal varno zavetišče številni družini, ki je svoj dom delila z živino. V njem je še originalna oprema, ki so jo uporabljali. Zanimiva je tudi stara cerkva v bližini, ki so jo žal uporabljali za stanovanja in hlev. Nekaj pomembnih fresk se je na srečo

Izletniki v Materi

dišijo po morju. To naravno "svetišče" sodi pod okrilje Unescope zaščite.

23. avgusta so se izletniki v zgodnjih jutranjih urah iz Rupa peljali do Padove, kjer so se jim pridružili vodja izleta Patrizia, mlad šofer s svežimi močmi in še par iz Vicenze, ki se je priključil skupini. Preden so nadaljevali pot, se je že dobro prebujena vesela družina izletnikov zbrala ob skrbno pripravljani malici, na kateri je vsakdo našel kaj za pod zob. Ko so se okrepčali in posladkali, so pot nadaljevali mimo Bologne,

v mesto Matero (Bazilikata), na območju katerega so našli ostanke poselitve že od paleolitika. Matera je mesto, ki je poseljeno najdlje v zgodovini človeštva. Mesto ponuja svojim obiskovalcem nenavaden kompleks v skalo izkopanih cerkv in belo obarvanih hišk svojih nekdanjih prebivalcev, ki so skozi tisočletja spreminjali in gradili svoja domovanja. T. i. Sassi di Matera, ki spadajo pod Unescovo zaščito, so letos prestolnica evropske kulture. Izlet so začeli na točki s čudovitim razgledom nad mestom.

ohranilo. Izletniki so v njej zapeli dve pesmi, obhajilno in Marijino. Ob sprehajanju po ozkih ulicah so razkrili neštete zanimivosti, cerkvice, trge, male trgovnice, pomembne umetnine občasnih razstavljalcev. Tipično kosilo so imeli v restavraciji v samem mestnem jedru. Na tej točki se je razprostiral lep razgled na ostali del mesta. Po kosilu so nekaj časa namenili nakupom, nato so z avtobusom nadaljevali pot proti Salerno (Kampanja).

/ dalje
Udeleženka Jožica Šinigoj

S 6. strani

"Naš narod ..."

V prvem delu knjige se avtor spominja na rodno vas in na nekdanje življenje v njej, ki se je z leti popolnoma spremenilo. Nekoč je bilo polno otrok v šoli, cerkvi, kulturnih domovih. Družine so bile številne. V vasi so bili vsi Slovenci, zdaj je večina italijanska, kar je žalostno. V drugem delu knjige je nekakšen obračun avtorjevega plodnega političnega in kulturnega udejstvovanja, ki je zaobjemalo vso našo deželo, od Tržaške preko Goriske do Videmske. Na Gorico ga vežejo tudi spomini na triletno bivanje v Alojzijevišču, kjer sta ga stroga disciplina in red utrdila, da se je pozneje lahko spoprijemal z resničnostjo in življenjskimi težavami. Vse pripovedi v knjigi, ki ni nikakršen zgodovinski zapis, ampak mozaik spominov, so resnične, nič ni izmišljenega; tudi zato je v zapisih zaslediti marsikaterega njegovega prijatelja ali sotrudnika. Želel je zabeležiti svoje dolgoletno udejstvovanje v družbenopolitičnih krogih, kar je po besedah Damjana Paulina zelo pomembno: "Kar je napisano ostane, drugo gre v pozabo". V knjigi Štoka npr. omenja kardinala Rodeta, izrednega intelektualca, ki so ga v Sloveniji hoteli uničiti po zgledu nekdanjega enoumja, s poniževanjem, odvzetjem verodostojnosti, s podtikanjem, da ima sina. Štoka je ob

tem zatrdil, da Slovenci nismo demokracično in politično še zrel narod. To se zrcali že v tem, da gre le polovica Slovencev volit. Slovenski narod je mlad, a slovenskemu jeziku strežemo po življenju z uvajanjem angleščine vsepovsod.

Tehten pogovor je obsegal tudi pogled na današnjo politično situacijo, ki ni rožnata za nas Slovence, tudi glede na skrčenje parlamentarnih mest. Da SSK zmeraj bolj izgublja glasove (na deželnih volitvah l. 1968 je dobila 10.800 glasov, na letošnjih evropskih volitvah le 1300 glasov), in da so slovenski glasovi razpršeni po raznih političnih strankah, pa meni, da je več vzrokov. Eden izmed teh je ta, da nas je zmeraj manj, drugi pa je nevidna asimilacija. Pri tej naše šole sicer ne trpijo, ker je v njih vedno več otrok, a mnogi izhajajo iz italijanskih družin, tudi takih, ki spet odkrivajo svoje slovenske korenine. Sam pa ne razume, kako je povojna jugoslovansko-slovenska oblast dala "diktat", naj Slovenci v Italiji volimo za napredne italijanske stranke. "To je izvirni greh, ker se je na tak način slovenski narod odpovedal svoji narodni stranki. Če namreč politike ni, narod je brez glave. Tega problema ni dobro obdelal še noben zgodovinar, ker ga noče ali ne more ali pa je prepričan, da je bila tista poteza pravilna; žal pa nas je to peljalo na pot uničenja", je prepričan Štoka. V zvezi s tem je dejal, da

nihče od dosedanjih izvoljenih Slovencev v parlamentu ni prišel poročat v kak širši slovenski forum, kaj dela v Rimu. To pa zato, ker niso predstavljali in ne predstavljajo slovenske narodne skupnosti, ampak najprej svojo stranko. "Naša narodna skupnost se zelo krči", meni Štoka, ki obenem zatrjuje, da smo še zmeraj zdrav, vitalen narod, kot nam kažejo naša kultura, šport in še kaj. Sicer pa danes igra veliko vlogo kvaliteta! Na to ciljajo mladi. (Mimogrede je omenil uspešnega Slovenca v Luksemburgu, Valterja Mavriča iz Šlovenca blizu Šmarnege, ki je bil leta 2010 imenovan za direktorja za prevajanje in terminologijo, zdaj pa je na čelu največje prevajalske službe na svetu, ki skrbi, da so dokumenti Evropskega parlamenta na voljo v vseh 24 uradnih jezikih EU). Štoka pa zelo skrbi politična situacija v Italiji. Po njegovem so italijanske tradicionalne stranke v zatonu. Nimajo podpore mladih, ker mladi iščejo nekaj novega. Če to novo ne bo nastalo, je nevarno, da pride do česa hudega. Morda se tega italijanski politiki niti ne zavedajo, saj nimajo programov in brez problemov prehajajo iz ene stranke v drugo. Včasih je bilo to nemogoče! Glede obstoja slovenskega naroda pa je popolnoma pozitiven: "Imamo prihodnost!"

Knjigo Draga Štoka *Moj svet med Krasom in morjem* so predstavili tudi v Trstu, in sicer v petek, 11. oktobra 2019, v Tržaškem knjižnem središču.

Gorica / Škofijska šola za orgle in sakralno glasbo

Po poletnem premoru je stekel pouk orgel in drugih tečajev tudi v goriški škofijski šoli za orgle in sakralno glasbo, katere glavni cilj je skrbeti za kakovost liturgične glasbe v župnijah. Glavno skrb v šoli dajejo organistom, pa tudi instrumentalistom ali zborovodjem. Tečaji so odprti za vse, tudi tiste, ki nimajo glasbenega znanja ali niso rosn mladi. Za igranje in petje pri liturgiji sta potrebni ne le želja prispevati k lepoti bogoslužja in ljubezen do glasbe, temveč tudi znanje. Tečaji potekajo v sodelovanju s Primorskim glasbenim društvom v župnišču v Zdravščinah. Na razpolago so tečaji orgel, klavirja, petja, gregorijanskega petja,

zborovodstva, kitare, liturgije, harfe, pa tudi komplementarni tečaji glasbene teorije, harmonije in solfeggia. Zaradi pomanjkanja organistov bi različne župnijske skupnosti lahko povabile koga, ki pozna vsaj osnove klavirske igre, na brezplačno lekcijo ali poskusne lekcije. Starost kandidatov ni pomembna. Lepa in dobra glasba je privilegirano sredstvo, če hočemo ljudi približati presežnemu. Pogosto lahko pomaga bolje doumeti sporočilo tudi tistim, ki so v cerkvi morda raztreseni, je nedavno dejal papež Frančišek.

Vpis je možen pri g. Federicu Mirku Butkoviču (tel. 333 4140364, mirkobutkovic@yahoo.it).

SNG NG Premiera: Zgodbe iz dunajskega gozda

Pod krinko trdne morale nemoralna gniloba

Jubilejna sezona 2019/2020 Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, v kateri ta primorski gledališki hram obeležuje 50-letnico profesionalizacije, 25-letnico nove, sodobno zasnovane stavbe in 15-letnico statusa narodnega gledališča, se je začela z mračno, trpko dramo *Zgodbe iz dunajskega gozda* Ödöna von Horvatha (1901, Reka – 1938, Pariz; živel je vse povsod po Evropi, bil je pravi Evropejec v današnjem smislu, a nikjer se ni čutil res doma). Odlični prevod je izšel izpod peresa Mojce Kranjc. Domači ansambel jo je z nekaterimi gosti in v režiji Primoža Ekarta premierno uprizoril v četrtek, 19. septembra 2019, v veliki dvorani SNG Nova Gorica, ob navzočnosti poznanih obrazov iz gledališkega sveta. Drama je nastala l. 1931, v tistih medvojnih letih, ko so se temni, grozeči oblaki že začeli zgrinjati nad Evropo in nakazovali vzpon dveh smrtonosnih – izmov, katerih posledice so še vedno boleče. Von Horvathovo delo v času nastanka so v nemškem svetu zelo dobro sprejeli – pisec je bil deležen Kleistove nagrade, Dunajčani pa so kritično gledali na dramo, ker je dramatik prodorno ost naperil proti malomeščanski družbi in njeni "morali", ki je bila zgolj fasada sprevržene nemorale. Očitno so v tem zrcalu zrlj sebe. V

njem žal lahko vidimo tudi odsev podobe naše družbe v tem času vseh vrst kriz, tudi etičnih vrednot, in ne vemo, kam nas bo vse to privedlo. Naslov drame, ob katerem misel kar sama splava na valove znanega, sanjavega Straussovega valčka, je povsem zavajajoč. V predstavi, kljub temu da jo spremlja glasbena lahkotnost valčkov, spevnost ljudskih motivov, je čutiti težo ozračja, v katerem bo kaj kmalu zabobnel bojni stroj. Drama ima pač vse značilnosti von Horvathovih del, kot je sam opozoril: "Vse moje igre so tragedije - komične so samo zato, ker so srhljive. Tisto srhljivo pa mora biti prisotno". Režiser Ekart, ob dramaturški razčlembi Simone Hamer, ni posegal v tekst, če odmislimo projekcije citatov iz knjige Eliasa Canettija, ki so se pred dejanji zvrščali v ozadju, a niso kaj bistvenega dodajali že dovolj zgovornemu dramskemu tekstu, v katerem je subtilno poudarjena misel, kako moč množice, ki je ubrala podlo pot zla, potegne za seboj posameznike in jih celo spodbuja in podpi-

ra, da še sami sodelujejo pri nizkotnih dejanjih in dopuščajo, da do njih pride. Prav v le-teh so vidni znaki nestrpnosti in nadvlade nad sočlovekom. V opisani družbi dvajsetih let prejšnjega stoletja, ki se je trudila z vsemi sredstvi povzpeti se na socialni lestvici, je še posebno krhek ženski svet. Von Horvath nam predstavlja žensko podrejenost, manjvrednost; sama ne more odločiti v tej zakoreninjeni patriarhalni družbi niti o tem, s kom se bo poročila. V igri spremljamo razvijanje dveh pripovedi, malomeščanske družbe in zasebne zgodbe mladega dekleta, ki ji je oče trgovec odločil za moža grobega mesarja. Vse

vezi, ki ji jemljeno svobodo. A s tem dejanjem izgubi vse pravice. Oče je ne prepozna več kot svojo hčer. Sama zapade v veliko stisko. Otroka, ki se je rodil, ga zaradi nuje mora prepustiti "tašči", a zlovešča stara mati tako "ukrepa", da mali zbolijo in umre. Preobrazbo Marianne, pogumnega dekleta, ki se upre očetovi volji, je gostja Nataša Keser prepričljivo opisala od mladostne, brezpogojne podrejenosti očetu in upora proti despotskemu roditelju ter popolnega zaupanja svojemu močnemu ljubezenskemu čustvu in iluzije po svobodnejšem, polnejšem življenju pa do razbolelega spoznanja lastne nemoči drugače zasukati svoje življenje. Po sili razmer se skrušena vda v usodo in se ji prepusti ter odide s prizorišča z njej namenjenim mesarjem (ta prizor je prav presunljiv). Njena zgodba, katere tragični razplet je slutiti že v začetku, in druga vzporedna, prikaz moralno propadajoče družbe, prevzameta gledalca in ga držita ukleščene do mračnega konca.

Literarni poznavalci nimajo zama dramatika von Horvatha za odličnega in prodornega opazovalca in poznavalca družbe ter človeka v njej: vsi dramski liki so natančno prikazani in pronicljivo je opisana tudi njihova skrita duševna plat. To so znali igralci večje izkoristiti, saj so s svojimi kreacijami še dodatno

izostrili značajske poteze, obnašanje dramskih oseb in jasno izrazili njihovo mišljenje. Poleg Keserjeve naj omenimo še Jureta Kopušarja, ki je polnokrvno izoblikoval lik skrajnega dvoličneža, preračunljivega zapeljivca, brez nikakršne morale, Gorazda Jakominija kot neizprosne očeta, ki se ne meni za hčerine obupne prošnje po pomoči, Tejo Glažar, ki je "zlodejsko" počnila dejanja in misli Stare matere, pa Heleno Peršuh kot nemočno Mater, Jožeta Hrovata kot Misterja, bogatega Američana, ki ne pokaže niti trohice usmiljenja do Marianne in cinčno pusti, da jo peljejo v zapor, češ da ga je okradla, Marjuto Slamič kot Valerie, žensko, ki ve, kako je treba živeti v svetu moških, pa še Andreja Zalesjaka kot Ericha, ki kaže že vse poteze privrženca nacistične miselnosti. Vsi preostali igralci Peter Harl - Oskar, Blaž Valič - Havlitschek, Miha Nemec - Ritmojster, Dušana Ristič - Prva teta, Žiga Saksida - Konferansje in Spovednik (pri katerem Marianna zama išče uteh in razumevanje) in gosta Andrijana Boškoska Batič - Milostljiva gospa in Emma ter Jernej Čampelj - Hierlingerjev Ferdinand, so izvrstno opravili svoje naloge. Nemo množico je predstavljala skupina 22 mladih, ki so brezhibno udeležili režiserjeve želje.

Mogočna scena – močno privzdignjen pod in v ozadju visoka dvizna "stena"z odprtino - scenografinje Vasilje Fišer je ponujala rešitev za več prizorišč, nakazanih v drami. Kostumi Belinde Radulović so se realistično skladali z obravnavanim zgodovinskim obdobjem.

Iva Koršič

Andrijana Boškoska Batič, Gorazda Jakomini, Jure Kopušar, Peter Harl, Nataša Keser (foto SNG Nova Gorica / Peter Uhan)

teče gladko, dokler je hči podrejena in izpolnjuje očetovo voljo. Ko pa se zares zaljubi, žal v parazita, pridaniča in izkoriščevalca ter lenuha, ki živi na ramednih drugih, pretrže zadušljive družinske

Razburljivo politično dogajanje v Sloveniji

Za spremembe niso dovolj protesti, potrebovali bi volitve!

Vseljudski protest v Ljubljani prejšnji teden, z naslovom *Rešimo Slovenijo*, odmeva kot pomemben dogodek, saj že povzroča nelaгодja in politične napetosti, v prihodnje pa bo lahko v marsičem pogojeval in usmerjal politiko in odnose v Sloveniji. Razmere pa so dejansko take, kot so jih navedli trije predstavniki politike in civilne družbe, skupaj s svojimi pogledi in stališči. Alojz Kovšca, predsednik Državnega sveta, je na sprejemu predstavnikov vseljudskega protesta izrekel prepričanje, "da so vzroki za nejevoljo in proteste tako posameznikov kot civilnodružbenih gibanj v njihovih zahtevah resnično utemeljeni". Jože Biščak, glavni in odgovorni urednik tednika Demokracija, pa je v svojem uvodniku zapisal: "Država tone vse globlje, levičarska elita, ki dobesedno krade in ropa državljanke, odgovarja z napadi in obtožbami o rasizmu,

ksenofobiji in fašizmu. Med ljudmi sejejo strah, nihče si ne upa več povedati, kaj misli in kako bi rad živel, pravica do samobrambe ljudi je kriminalizirana, tiranija v Sloveniji je dobila domovinsko pravico. Še je čas, da se seme zla uniči brez državljan-ske vojne". Nemara pa je najbolj stvarno in prepričljivo mnenje patra Edvarda Kovača, ki ga je udeležencem maše za domovino v prenapolnjeni frančiškanski cerkvi, ki je potekala pred začetkom protesta na Prešernovem trgu, takole utemeljil: "Želim, da tisti, ki vodijo državo, to počnejo modro. Hkrati pa tudi želim in pričakujem, da bi bila naši domovini Sloveniji vrnjena pokončnost". Dr. Stane Granda, zgodovinar, publicist in civilnodružbeni aktivist, pa je prepričan, "da Slovenci nismo utrujeni od zgodovine, pač pa smo utrujeni od nepravčnosti, nepoštenosti, neenakosti in nemoralnosti. Slove-

nija se je iz skupnosti samozave-sti in vsestranskega optimizma in zanosa ob osamosvojitvi spre-menila v solzno dolino, katere prebivalci ne vedo več, ne kod ne kam". Obravnavani pogle-di, mnenja in stališča so bili uporabljeni kot izhodišča v nastopih, ki so jih na vseljudskem protestu imeli nekdanji mariborski župan Franc Kangler, predsednik Slovenske ljudske stranke Marjan Podobnik in Janez Janša, ki je govoril v imenu 220.000 volilcev SDS, največje slovenske politične stranke, ki se sicer nahaja v opoziciji. Janša je nastopil v svojem znanem slogu, do kate-rega imata del javnosti in politi-

ke sicer pridržke, toda je konkretno in natančno analiziral politične in druge razmere v Sloveniji. Zagotovo je zaradi tega med udeleženci protesta doživel

Dr. Stane Granda

tudi največje odobravanje in soglasje, ki je bilo izraženo tudi v skandiranju "Janša, Janša". Franc Kangler, ki je bil žrtev političnega, policijskega in sodnega preganjanja, zasnovanega na predsodkih in sovraštvu vplivnih osebnosti v Mariboru, je na protestu zahteval odstop predsednika vlade Marjana Šarca. Marjan Podobnik je zagrozil z novimi protesti, prvi naj bi bil že ta četrtek z zaporo cest, vpadnic v Ljubljano. Janez Janša je zatrdil, da so v Sloveniji zavlada-

la dvojna merila pri vrednotenju posameznikov in nasploh v državi. Dejal je, da je tega dovolj in da v SDS vladajočih ne bodo več prosili, ampak bodo zahtevali. Napovedal je "začetek konca protislovenskega komedijanstva" in naštel nujne ukrepe, ki bi jih morala uresničiti vlada Marjana Šarca. Med temi so ugotovitev odgovornosti vseh, ki so "dvakrat okradli državne banke, v njih prali denar za teroriste in sramotili Slovenijo v svetu". Zahteva red v zdravstvu, odstavitev skorumpiranih sodnikov, očiščenje pokojninskega sistema vseh privilegijev, revizijo odpisanih posojil prvorazrednim vplivnežem, pa tudi popolno zaporo državne meje za nezakonite prehode. Na protestu je bilo tudi rečeno, "da je na Magistratu, sedežu mestne občine Ljubljana, kjer deluje župan Zoran Janković, središče slovenske korupcije. Ta naj

bi dosegla kar okoli 3,5 milijarde evrov na leto". Glede delovanja in vpliva Janeza Janše v slovenski družbi in politiki pa je vodja poslanske skupine Socialnih demokratov Matjaž Han na nacionalni TV povedal, "da je bil edini razlog za nastanek sedanjih vladnih koalicijskih strah, da Janez Janša ne pride ponovno na oblast". Po vseljudskem protestu je mogoče predvidevati nadaljnje dogajanje na območju politike v Sloveniji. Premier Marjan Šarec,

vladne stranke in provladno usmerjeni mediji protesta niso omenjali in komentirali, saj so pričakovali manjšo udeležbo, ki naj bi potrdila zmanjševanje vloge in ugleda Janeza Janše v politiki. Marjan Šarec zanesljivo ne bo odstopil kot predsednik vlade, kljub temu da je v težavah zaradi odkritja, da ima prijateljico, imenujejo jo "Lepa N. H.", ki ji je domnevno preskrbel zaposlitev kot tajne agentke v Slovenski varnostno obveščevalni agenciji, s kratico So-va. O tej domnevni ali resnični zaposlitvi gospe iz okolja Marjana Šarca obstajajo različne trditve in mnenja. Vladna koalicija bo morda sprejela kakšno izmed zahtev, izraženo na vseljudskem protestu, ampak jo bo potrdila kot svoj ukrep, strnila pa bo svoje vrste in nadaljevala že preizkušeno kampanjo zoper Janeza Janšo in njegovo opozicijsko Slovensko demokratsko stranko. Tudi predčasni parlamentarni volitev skoraj zanesljivo ne bo, kot so mnogi napovedovali in pričakovali. So pa volitve seveda edini učinkoviti način za doseg političnega preobrata in sprememb v državi. Pa še razveseljiva novica za lastnike nepremičnin. Premier Marjan Šarec je sporočil, da vlada ne bo obdavčila nepremičnin, "ker o tem med strankami koalicije ni soglasja". V Sloveniji je kar več kot 90 odstotkov prebivalcev, ki so lastniki zasebnih hiš, stanovanj, lokalov in tudi drugih vrst nepremičnin. Najemnih stanovanj pa je v Sloveniji malo. O obdavčitvi nepremičnin se razpravlja že več let, toda o tem še nikoli nista bila sprejeta kakšen zakon ali ukrep.

Marjan Drobež

GORICA Premiera otroške predstave SSG in DreamArt

Razgibana glasbena uprizoritev o medsosedskih odnosih

Slovensko stalno gledališče je svojo letošnjo prvo predstavo v Gorici namenilo najmlajšim obiskovalcem in jim napravilo pravo presenečenje, kajti otroška uprizoritev *Na dvorišču* je bila premierno uprizorjena prav v goriškem Kulturnem domu v nedeljo dopoldne, 29. septembra 2019. Predstava je slovesno uvedla letošnji niz abonmajskih predstav za otroke *Komigo baby 2019/20*. Pod naslovom "Mama, očka... gremo v gledališče!" ponujajo namreč Kulturni dom v Gorici, v sodelovanju s Slovenskim stalnim gledališčem iz Trsta, Zvezo slovenskih kulturnih društev, SZ Dom (Gorica), Glasbeno matico in kulturno zadrugo Maja in pod pokroviteljstvom Slovenske kulturno-gospodarske zveze, Fundacije Goriške hranilnice, Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu in Dežele FJK, nedeljske matinee za otroško publiko. Slovensko stalno gledališče že od nekdaj namenja veliko pozornosti tudi najmlajšim. Letos so zanj izbrali glasbeno pravljično *Na dvorišču*, ki je nastala v živahno razgibani režiji Ivane Djilas, po lepem, pomenljivem besedilu Ferija Lainščka, izpod čigar peresa so izšle tudi pesmi, ki jih je v živahno glasbeno zvočnost prelij Lojze Krajncan (bil je prisoten na premieri). V pravljični nastopa Romana Krajncan, ena izmed najbolj priljubljenih pevkv slovenskih pesmi za otroke, animatorka in pevka šansonov. Goriški malčki jo dobro poznajo, saj jim je s svojimi pesmicami kot gostja v Kulturnem domu že večkrat popestrila dan. Tokrat ima ob sebi Danijela Malalana, izkušene

igralca in odličnega pevca, ki smo ga že večkrat imeli priložnost poslušati v različnih muzikalih in glasbenih predstavah. Oba, oblečena v kostume, ki si jih je zamislila Jelena Proković in spominjajo na tiste iz kakšnih filmov western, živahno in sproščeno, včasih v humorni nabritosti (take trenutke je izvrstno ustvaril Danijel Malalan in izzval obilico smeha), mestoma tudi s pomočjo mlade publike, poosebljata protagonista predstave *Na dvorišču*: prijazno, zmeraj veselo soseda Romano, ki ima srčno rada živali in zato se lahko prosto gibljejo po dvorišču in okolici, ne mara namreč kletk in verig, ter ner-

gaškega, grobega, robatega neotesanca soseda Ferda, ki je prepričan, da mora na dvorišču vladati red, in zato ima kravo v hlevu, konja privezanega... Je pač pravo nasprotje sosedu, s katero si delita dvorišče, toda lesen plot zamejuje oba dela. Ker je s svojimi živalmi Ferdo pretog in strog, mu večkrat zbežijo ali se pa vsaj zatečejo k prijaznejši sosedu. Zato se med njima večkrat vname prepir. Nekega dne pa se ozračje spremeni. Sosed nerodno pade in si zvije gleženj. Ker ga zvin boli, ne more delati, zato mu soseda ponudi pomoč, a

pod pogojem, da bo z živalmi odslej ravnal drugače. On obljubi in od tistega trenutka dalje je vse lepše. Ferdo spozna, kako krut in krivičen je bil do živalic, zato odstrani ograjo, da se muca, pes, petelinček, pujssek, goske... prosto podijo po njem. Glasbena predstava za otroke je koprodukcija SSG in DreamArt, v sodelovanju s Cankarjevim domom Ljubljana in s SKD Tabbor. Ljubka pravljična na otrokom zelo razumljiv način pove, kako pomembno je imeti s sosedi in sploh z bližnjim lep in prijazen odnos. Kot modro pravi pregovor: lepa beseda lepo mesto najde! Tudi z živalmi moramo biti dobri, saj so nam v veselje in nam po svoje znajo zelo dobro vračati našo dobroto in pozornost. Dinamično predstavo odlikujejo veliki scen-ski elementi, ki realistično prikazujejo izsek kmečkega dvorišča s pasjo uto, balo slame, strašilom na zelenjavnem vrtu... Privlačne so tudi velike lutke – npr. plišasto mehka bela muca -, ki jih je v različnih lutkovnih tehnikah oblikovala in izdelala Barbara Bulatović. Koreografija Žige Krajncana dodatno pestri živost predstave, ki s svojim svetlim sporočilom razveseljuje otroke, a tudi odrasle, v prsih katerih še zmeraj utripa občutljivo otroško srce. Dobrodošlico prisotnim otrokom, ki so ob koncu prejeli še balonček Komigo baby, staršem in drugim spremljevalcem malih gledalcev sta izrekla predsednik Kulturnega doma Igor Komel in igralec Franko Korošec, umetniški vodja tega abonmaj-skega programa za otroke.

IK

Tino Mamić

DALMATINO

27

Žlahtna kvadrologija

Sočasno z rojstvom demokracije in neodvisne države se je začel obujati tudi spomin na velikega Primorca in še večjega Slovence Filipa Terčelja. Drobni knjižički koprškega Ognjišča izpod peresa Marijana Breclja (1992) so sledili kulturni večeri, simpoziji, verski shodi, diplomatske naloge. V Šturjah so ljudje več let bili pravo bitko s takratnim županom, ki se je upiral postavitvi njegovega spomenika. Pravcati ljudski upor se je zgodil in slednjič je bil kip Mirsada Begića postavljen. Rodila se je tudi pobuda, da se Terčelju podeli čast oltarja. Koprška škofija je zato na predlog vipavskih duhovnikov, enih podpisanih, pa tudi mnogih nepodpisanih, začela postopek za prvega primorskega svetnika. V zadnjih letih je vnema, žal, uplahnila. Zakaj, je težko na kratko povzeti. Bi pa bilo dobro o tej temi kaj reči tudi v javnosti, najmanj zaradi mnogih ljudi, ki molijo k Terčelju in bi si to zaslužili. Zato je še toliko pomembnejši izid drageocene knjige Ivana Albrehta z naslovom Filip Terčelj. Zajetna knjiga s 432 stranmi v trdi vezavi (Družina) povzema celotno delo na poti proti beatifikaciji in se poglablja v vse dosedanje vedenje o Terčelju. Hkrati dodaja nove ugotovitve, ki so sad dolgoletnega avtorjevega raziskovalnega dela na področju vipavske zgodovine. Mirno lahko rečemo, da je Terčelj najprej v Šturjah dobil bronast spomenik, zdaj pa še literarni spomenik. Če komu ta izraz ni všeč, naj se spomni, da se isti izraz uporablja tudi za naš najstarejši zapis, brižinski spomeniki, pa čeprav ne gre za nobene kamne... Ivan Albreht je duhovnik, hkrati pa profesor sociologije in psihologije, ki je v vipavskem semenišču poučeval omenjena predmeta, pa še marsikatero zraven. Zadnja leta se posveča zgodovini, in to v svojem slogu: natančno (pedantno, pravzaprav), poglobljeno in argumentirano. Vipavska je po njem dobila še četrto zgodovinsko knjigo o preteklosti Vipavske. Zgodovinske orise Dornberka, Ajdovščine in Šturij sklepa biografija o Terčelju. Albrehtova kvadrologija ni suhoparno zgodovinsko čtivo, ampak ravno obratno. Zato se postavlja tudi vprašanje, zakaj je šele njegova četrta knjiga izšla pri založbi, saj je pred tem vse knjige založil Albreht sam. A to vprašanje je bolj torično. Da založbe Albrehta doslej niso opazile, namreč veliko pove o samih založbah. Zanimivo pisanje mu lahko zavidajo tudi najboljši slovenski, ne le zgodovinarji, ampak tudi novinarji in publicisti. Sociolog, psiholog in teolog Albreht je - kot novinar in zgodovinar menda to lahko samokritično napišem - dober zgled slovenskim zgodovinarjem in novinarjem. Napisana je namreč zanimivo, hkrati pa poglobljeno, argumentirano, podkrepljeno z viri in dokazi. A tu je še dodana vrednost. V svoji četrti knjigi se Albreht pokaže ne le kot dober zgodovinar, ampak tudi kot literat. Besedilo o Terčelju ima namreč tudi leposlovno razsežnost, zaradi katere knjigo beremo malodane kot roman. Umetniška svoboda, ki si jo je vzel, bralca še bolj potegne v knjigo. Zdi se, kot da se vračamo v stare dobre čase, ko so bili zgodovinarji hkrati tudi pisatelji ali celo pesniki. Knjiga je taka, kot so bile knjige nekoč in jih zato še danes študentje raje jemljejo v roke kot suhoparna zgodovinska čtiva sodobnih zgodovinarjev. Sovre, pa tudi Kos, sta preprosto nedosegljiva, kljub tolikim novim dognanjem. Igor Grdina je mogoče edina svetla izjema sodobnega "lepega" zgodovinarja. Brez vsakega pretiravanja lahko Albrehtovo knjigo zaradi žlahtnosti in strokovnosti postavimo na častno mesto v naši zgodovinski knjižnici. Zdi se, da se kolumna morala končati, saj je bil sklepni stavek napisan. Pa vendar. Pri opisanju kakršnihkoli izdelkov velikokrat pogrešam podatke o ceni. Zakaj bi bilo treba tako informacijo vedno iskati po internetu, se sprašujem. Posebej če je ta razmeroma nizka, slabih 23 evrov.

Tradicionalna izmenjava

19. Primorski kulturni dnevi na Koroškem

V organizaciji Krščanske kulturne zveze iz Celovca, Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenske prosvete iz Trsta bodo od 21. do 30. oktobra potekali na Koroškem 19. Primorski kulturni dnevi. Kulturne skupine iz Primorske se bodo, v raznih krajih Koroške, predstavile z vrsto pobud in prireditvev. Spored bo naslednji: v ponedeljek, 21. oktobra, ob 18. uri, v Tischlerjevi dvorani v Celovcu, Politično omizje. Sodelujejo: NSKS, EL, SSO, SSK. Soprireditelj: NSKS, Enotna lista. V petek, 25. oktobra, bo predstavitev publikacij ob 11. uri v Tischlerjevi dvorani v Celovcu. Isti dan bo ob 18.30 Srečanje glasbenih šol pod geslom *Dober večer, sosed* v mali dvorani Mestne hiše v

Borovljah. Sodelujejo učenci Slovenske glasbene šole dežele Koroške, SCGV Emil Komel iz Gorice, Glasbene matice iz Trsta, Komorni zbor Borovlje, Moški pevski zbor Mirko Filej. Soprireditelja: Slovenska glasbena šola, SPD Borovlje. V soboto, 26. oktobra, predstava *Bosa v parku*. Nastopa dramski odsek PD Štandrež ob 19.30 v farni dvorani v Selah. V nedeljo, 27. oktobra, Cerkevni pevski zbor iz Ukev poje pri sv. maši na Ziljski Bistrici. Soprireditelj: fara Bistrica na Zilji. V sredo, 30. oktobra, bo odprtje razstave *Pater Stanislav Škrabec tako in drugače* (o življenju in delu jezikoslovca Stanislava Škrabca). Knjižnica Univerze Alpe-Jadran v Celovcu. Kulturna izmenjava med

Koroško in Primorsko se je začela leta 1983, ko so predstavniki ZSKP iz Gorice, Slovenske prosvete iz Trsta ter Krščanske kulturne zveze iz Celovca na srečanju v Ukvah sklenili redno kulturno izmenjavo vsako leto sredi oktobra, izmenično na Primorskem in Koroškem. V okviru prireditvenega cikla gostujejo na Koroškem oz. Primorskem posamezniki in skupine in pokažejo prerez svojega kulturnega delovanja. Vključujejo pa tudi srečanja političnih organizacij, kjer razpravljajo o aktualnih vprašanjih in problemih zamejstva. Dejansko so te prireditve pomemben prispevek k skupnemu slovenskemu kulturnemu prostoru in krepijo vezi med rojaki, ki živijo izven matične domovine.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (263)

Izgorelost in naturopatske rešitve (1)

Pred kratkim sem prebiral študijo, ki pravi, da v Franciji kar tri milijone ljudi trpi za delovnim stresom, ki se prelevi v izgorelost. Druga študija navaja, da je vsak peti zemljan, ki dela in je star med 30 in 40 let, pod stresom zaradi dela in doživi izgorelost. Svetovna zdravstvena organizacija je izgorelost priznala kot težavo, kot bolezen pa bo potrjena leta 2022.

Izgorelost se kaže kot psihično in fizično sesutje osebe, ki je dolgotrajno izpostavljena stresu. V 90 % se to zgodi zaradi prevelike obremenjenosti na delovnem mestu. V zadnjih 15 letih se je podvojilo število tistih, ki iščejo zdravniško pomoč zaradi prekomernega stresa na delovnem mestu. Vsak peti delovni zemljan doživlja preveč delovnega stresa, kar vodi v depresijo, izgorelost, anksioznost, nespečnost itd.

Kot smo že rekli, je izgorelost fizična in psihična izčrpanost zaradi doživljanja dolgotrajnega stresa.

Fizični znaki izgorelosti: oseba postane živčna, anksiozna, brez energije, nespeča, ponoči se

znoji, zredi se, lasje začnejo izpadati. Oseba se ne prepozna več, je utrujena, nič ne more, življenje izgubi svoj smisel. Oseba čuti, da je prekorčila meje, in sicer fizične in psihične, počuti se kot izžeta, kot prazna baterija, ki se ne more kar tako sestaviti. Samopodoba in samozavest padeta na ničlo. Zaradi izgorelosti zbolijo predvsem ženske med 30. in 50. letom starosti. Zdravnik ima točne smernice za diagnozo bolezni. Naturopat diagnoz ne postavlja, energetsko izgoreli osebi pa lahko zelo pomaga. Tudi otroci trpijo za izgorelostjo? Kot kažejo zadnje raziskave, ena tretjina švicarskih otrok trpi za izgorelostjo. Bolečine v trebuhu, nespečnost, anksioznost, panika, utrujenost, "depra", to so stanja, ki jih dobro poznajo naši najstniki, naši

otroci.

Svetovna zdravstvena organizacija navaja, da vsak šesti otrok občuti stres.

Od leta 2008, ko se je v Evropi začela recesija, je vedno več staršev pod pritiskom in v strahu, da bodo izgubili služno. Tako so tudi otroci zaskrbljeni in vedno bolj obremenjeni.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC** koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 15. oktobra 2019, ob 13. uri

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (56)

Po drugi svetovni vojni so ljudje tudi na naših vaseh občutili veliko pomanjkanje najosnovnejših življenjskih dobrin.

Primanjkovalo je hrane, a tudi oblačil, tekstila, pozamenterije in drugih pripomočkov za šivanje. Oblačil je bilo malo, "nedeljsko obleko" so zelo čuvali in skrbno hranili. Tudi v letih po vojni so večino oblek izdelovali sami doma, tako kot nevestino balo in oblekice za dojenčke, zato so morale biti gospodinje izjemno iznajdljive, kroji pa preprosti, da so lahko izkoristile vsak košček blaga, ki so ga imele na razpolago. V primeru, da so za pomembno priložnost potrebovali lepšo obleko, morda poročno, so se obrnili na poklicno šiviljo ali krojača - v vsaki vasi jih je bilo več.

V petdesetih letih prejšnjega stoletja so po vseh hodile "mojstrice šivilje", ki so vabile mla-

da dekleta na šiviljske tečaje. Zelo veliko se jih je v tistem obdobju udeleževalo tečajev, ki so navadno potekali v prostorih občine, saj za opravljanje tega poklica ni bilo potrebno imeti velikih strojev in prostorov - dekleta so potrebovala blago, šivalni stroj, navadno "na pedal", mizo, veliko potrepljivosti in ročne spretnosti. Tako so po domovih nastajale prave šiviljske delavnice. Na kuhinjskih mizah so dekleta rezala blago, stara oblačila popravljala, širila, ožala, blago obračala - naša nona Mira si je celo iz stare vojaške odeje izdelala plašč. Poklicne šivilje so imele tudi po pet delavk istočasno: ta dekleta največkrat sploh niso bila plačana za svoje delo, saj je bilo pomembno samo "dobiti meštir", izučiti se poklica. Med veselim klepanjem in petjem so mojstrsko opravljala vsako nalogo, ki jim jo je šivilja dala. Obleko so skrojila, pri tem so blago zelo natančno rezala in skrbno, preštudirano obračala. Na robovih so vedno pustila vsaj tri centimetre blaga več, da se je dalo obleko kasneje popraviti, jo širiti ali ožati, saj je morala trajati veliko let in je večkrat prešla od enega družinskega člana na drugega. Izdelek so najprej "naudarila", "nabuštirala" z belim sukancem - "naudarkom", "bštduru", nato sešila s šivalnim strojem: robove so zelo natančno šivala ročno, tako da se na prednji strani blaga ni videlo drobnih šivov. Veliko dela so opravljala tudi ponoči, saj je podnevi klicalo delo na poljih in v hlevu.

Tudi naša sosedja v Sovodnjah bi se kot otrok zelo rada učila šivanja, a doma so bili kmetje in za šivanje ni bilo časa. Vseeno se je že kot zelo majhna deklica približala domačemu šivalnemu stroju Singer. Še danes se spominja, kako je stala pokonci in šivala za svoje "punčke". Izdelovala jim je oblekice, ki jih je potem tudi prala, sušila pa jih je na zidu, skrbno jih je razporedila in si jih ponosno ogledovala. Tudi nona Mira je šivala doma za sosede, da si je kaj prislužila, in kasneje je sama učila druge šivati. Imela je veliko krojev, ki jih je sama izdelala. Njena mlajša sestra je postala šivilja pri mojstrici Štefaniji na Peči pri Sovodnjah ob Soči, tam je brezplačno delala tri leta. Učila se je najprej krojenja in šivanja ženskih oblek, kasneje pa se je pri "žnidarju" naučila izdelovati tudi moške obleke. Postala je zelo spretna šivilja, tako da je začela svoj poklic opravljati doma v Gabrjah in delavke so se hodile k njej učiti poklica; kosilo so s seboj nosile od doma v "pinjatinčku". Mira se je poročila v Sovodnje, včasih pa se je po kosilu s kolesom odpravila v Gabrje pomagat sestri. Najbolj ji je bilo všeč šivati "rub", dokončati robove, sestra pa je šivala, popravljala in likala celo uniforme karabinerjev iz kasarne v vasi - prav na ta način je spoznala tudi svojega moža, ki je prišel k njej, da bi mu skrajšala hlače. Šivilje so perilo šivale iz platna, volnene izdelke pa so si ženske same pletle doma. Za gospe so izdelovale krila, bluze, obleke, predpasnike, za moške hlače in srajce. Stranke so navadno

same prinesle k njim blago - bogatejši ljudje so si lahko privoščili obleko iz boljšega materiala, ki je lahko imelo tudi vzorec, svojo garderobo pa so bogatili s klobuki, rokavicami in drugimi modnimi dodatki. Bogatejši so imeli plašče, revnejši pa suknjiče. Ko so šivilje šivale črna oblačila za ljudi, ki so od šest mesecev do enega leta žalovali zaradi smrti v družini, so hitele in delale pozno v noč, poleti pa so šivale pred štalo. Ker se je tako zbralo skupaj veliko mladih deklet, so se jim večkrat pridružili tudi nagajivi vaški fantje.

Tudi moja nona Antonija, Tončka, je bila šivilja. Že pri dvanajstih letih je peš hodila z Ustij v Ajdovščino k šivilji, kjer je nekaj let brezplačno delala in se pridno učila. Najprej se je naučila robove natančno obšivati, da se blago ni trgalo, in predelovati "staro robo", saj navedga blaga niso imeli. Postala je fina šivilja, tako so ji po drugi svetovni vojni "partijci" ponudili, da bi v vasi vodila svojo šiviljsko šolo, seveda pod pogojem, da bi se vpisala v partijo: šiviljske šole na Ustju ni odprla, k njej domov pa so dolgo časa prihajali partijski uradniki

"kontrolirat račune".

Nona je podnevi delala na polju, ponoči pa je ob slabi luči petrolejke neutrudno šivala. Da ne bi zaspala, ji je oče bral romane: sedel je na "pručki" ob odprtih vratcih "špargerta", iz katerih je luč

ognja osvetljevala knjigo, in cele noči prebedel ob njej. Ko se je poročila, si je poročno obleko sešila iz treh oblek nevestinih družic, ki ji jih je iz Amerike v veliki škatli poslala sorodnica. V podobni škatli je nekoč na Ustje prišel tudi ekstravaganten plašč, tak, "ki bi si ga nobeno spodobno dekle ne obleklo". Iz njega si je nona ustvarila torbico in plesne čevljičke, "balerine", na katere je vaški čevljar pritrldil podplat. Tudi ko je postala mama, je še vedno veliko šivala. Mama se spominja, da so največkrat jedli "mineštre", saj je nona sestavine dala v lonec na rob "špargerta" in mineštra se je zelo počasi kuhala, njej pa ni bilo treba mešati po loncu in je lahko v miru šivala. Velikokrat je skuhala mineštro iz ješprenja, ki otrokom ni bila všeč, če pa so jo pridno pojedli, so si na koncu zaslužili sladke šnite ali palačinke.

Nona je šivala za cerkev, župnika, za vse ljudi iz vasi in okolice. Blago je kupovala, veliko kosov pa so ji stranke same prinesle. Čeprav je doma imela ogromno blaga, je točno vedela, čigav je vsak kos. Po njeni smrti sta mama in teta vse blago skrbno pregledali, sortirali in ga nato nesli v doberdobsko župnišče, od tam pa je šlo najprej v Zagreb, kjer sta ga dve slovenski misijonarki nekaj dali mladim afriškim dekletom, ki so se prišle učiti šiviljskega poklica, ostalo pa je šlo v Afriko na misijone. Samo predstavljam si lahko, kako zadovoljna bi bila nona, ko bi vedela, kako sta hčerki razdelili njeno blago, a saj se zelo verjetno v nebesih tega že veseli.

MINEŠTRA IZ JEŠPRENJA

Sestavine:

250 g ješprenja, 250 g fižola (suhega ali svežega, oluščenega), 3 srednje veliki krompirji, 1 korenček, 1 majhna čebula, 2 stroka česna, 1 steblo zelene, 1 majhen šopek peteršilja, 1 rdeč paradižnik, 100 g špeha (ali svinjske masti), pol kozarca olja, 1 kos prekajene slanine (300 g), sol, poper.

Priprava:

Ješprenj in fižol (suh) pustimo vsaj tri ure v vodi, najbolje je, da ga namočimo v vodi čez noč. Zelenjavo zrežemo na drobne kocke, enako tudi špeh. V lonec damo olje in špeh, popražimo, da špeh postekleni, nato dodamo zelenjavo, ješprenj in fižol. Popražimo in zalijemo z vročo vodo, solimo, popramo in dodamo še prekajeno slanino. Na močnem ognju pustimo, da zavre, nato počasi kuhamo na nizkem ognju vsaj 2-3 ure (če uporabimo lonec na pritisk, se čas kuhanja bistveno skrajša). Ko je ješprenj mehak, z vilicami zmečkamo krompir, da se mineštra zgosti. Prekajeno slanino, ki se je v mineštri skuhala, zrežemo na kocke. Preverimo, če je mineštra dovolj slana, in serviramo z domačim, svežim kruhom. Bog žegnaj!

Vsi mladi sanjajo, kako bodo preobrnili svet ... (1)

Kozarci in dim za šankom

Nekoč, bila sem že navdušen uporabnik interneta in socialnih omrežij, mi je prijatelj rekel, naj zvečer ugasnem računalnik in grem raje v gostilno. Tega se spominjam, kot bi bilo danes. Bila sva sošolca od mladih nog, некоč prijatelja, zdaj bolj znanca. Delal je v banki za okencem in vsako srečanje sva uporabila za kratek klepet. Te njegove besede so mi ostale v spominu, ker je bil celo nekoliko jezen, ko mi je govoril o prijateljih in večerih v vaški gostilni. A tam, kjer sem jaz živela, ni bilo gostiln, tudi prijatelji so bili daleč. Imela sem le internet.

Pri nas doma, v času mojega otroštva, gostilne niso bile najbolj priljubljene. Oče je namreč tam preživil ves prosti čas. Nekajkrat, to so bili časi, ko so zaposleni plačo vsak mesec še prejeli v gotovini, je s prijatelji napravil ves enomesečni zaslužek. Včasih je v gostilni ostal do jutra. Tako kot v Šiferjevih pesmi ... ostani z nami. Le da je imel moj oče doma družino, ženo in hčerko. Žena ga je vso noč čakala pri oknu in bedela do jutra. V spominu mi je ostala temna spalnica in tisto okno, ki je gledalo na ulico. Mama je slonela na njem, jaz z njo. Ona je vzdihovala, jaz, še otrok, sem se s težavo naslanjala na okensko polico, tako majhna sem bila. Čim so minevale ure, tem bolj prazna je bila ulica in temnejša noč. Postajala sem zaspana in čakala sem na tisti komaj zaznaven vzdih, poln

strahu in negotovosti ... prihaja. Oče je bil včasih tako glasen, da so se na stopnišču odpirala vrata. Največkrat je bil tudi nasilen. A je bil končno doma, živ in zdrav. Počasi sem se odpravljala spat, medtem ko je mama vzdihovala ... Kaj vse povzroča alkohol. Ravno zaradi tega me je vzgajala v sovraštvo do gostiln, alkohola in celo v sovraštvo do družbe. Ob nedeljah in praznikih smo ostajali doma. Sorodnikov nismo imeli. Denarja še manj. Rasla sem kot samotar, mami sem bila v oporo in zaradi tega sem zanemarjala prijatelje. Pravzaprav me je ona silila v to, da sem zanemarjala prijatelje. A pride čas, ko gredo otroci svojo pot. In ta čas je prišel tudi zame. Menda takrat, ko sem skupaj s prijateljem zaplesala ob notah tiste lepe, tako žalostne Dragojevičeve pesmi. Oprosti mi, pape. Oprosti mi, oče. Zdaj je od tega že veliko let. Tudi sama pa, kot Oliver, vidim v ogledalu namesto svojega obraza podobo svojega očeta. Isti nasme, iste sanje, enak pogled. Ista otožnost in isti nemir. In predvsem ista potreba, da svoj prosti čas preživljam v družbi. Oprosti mi pape. Oprosti mi oče. Zdaj vem, da je imela mama prav, ko mi je očitala, da sem ti na las podobna. Menda je ta prekleta potreba po gostilnah in družbi močnejša pri moških. Ali pa so take naša kultura, naše navade, ki segajo v tisti čas, ko so bile ženske največ doma, za štedilnikom. Pravzaprav imam ogromno

prijateljev, ki gredo na večer od gostilne do gostilne. Ko se pač počutijo sami ali ko jim je vsega dovolj, in celo preveč. Tam, za "šankom", srečujejo znanke, sosede, sklepajo nova poznanstva, pač premagujejo dolgčas ob klepetu in kozarčku. A kozarček pravzaprav sploh ni važen. Važna je družba. Važno je, da večeri minevajo. Važno je, da si prijatelji izmenjajo novice in seveda nekaj besed namenijo politiki, nekaj športu. Nekdaj je bilo povsod tako, na vasi, v predmestju. V mestu so na klepet zahajale tudi ženske, a ne v gostilno. Zahajale so v bolj fine lokale, ki smo jim v Trstu rekli bari, kavarne po slovensko, tudi slaščičarne. Mestne gospe so seveda v teh kavarnah kar se da olikano seделе in si prišepetavale novice. Tako da je izgledalo vse bolj omikano, bolj elegantno, bolj žensko. Cigarete so prišle veliko pozneje. Takrat ko so si ženske

začele počasi utirati pot tudi v gostilne. In tudi v moško družbo. Rodila sem se in rasla v mestu. Sicer ne v mestnem središču, a v predmestju, pri Sv. Ivanu. Tam sem se že od malega počutila tujca. Sv. Ivan je bila revna, delavska četrt, razen majhnih enodružinskih hiš, ki so bile

ljudske hiše. In dejansko je bilo v njih veliko brezposelnih, veliko neprilagojene mladine, nekdanjih mamilašev in revnih delavskih družin. Mi smo spadali med te. A se v okolje nismo nikoli vključili. Tako da mi ni bilo dovoljeno igrati se na ulici z drugimi otroki, niti družiti se z njimi. Mama v domači četrti ni imela prijateljic, tudi drugod jih ni imela veliko. Sanjala je, da bom некоč odšla iz oklepa revščine in zapustila tisto četrt izobčenih. Mama se je tam počutila tujca. Oče pa je družbo potreboval. Ni bil tako izbirljen. Ker se z mamo nista razumela, ker je bil veseljak, pa tudi dobrega kozarčka se ni branil. Tako je bil dejansko vsak večer zdoma. In imel je prijatelje, s katerimi se je redno shajal. Ko sem postala samostojna, sta me pogoltnili mesto in študentsko življenje. Ker denarja ni bilo, se nismo nikoli zbirali v barih, srečevali smo se na trgu v centru mesta, na Oberdankovem trgu. Tam je bilo postajališče avtobusov, ki so prihajali v mesto s Krasa. Tam je bilo nekako stičišče med mestom in okolico. Med slovenskim in italijanskim življenjem. In nam Slovencem, tisti

peščici, ki nas je živelo v mestu, je bilo to shajališče še posebno pri srcu, kajti tam smo čakali na prijatelje, ki so v šolo prihajali s Krasa. In tam smo se po pouku od njih poslavljali, sedeli na umazani, redki mestni travi in se pogovarjali dolge ure. Ko so se prijatelji odpeljali domov, smo vedeli, da se bodo zvečer vrnili, nekateri z avtobusom, starejši z avtom ... Zaradi tistih dolgih, neskončno dolgih, zakajenih in sanjavih študentskih večerov. Skoraj vsak večer smo po skupinah zahajali v najbolj zatohle in zakotne mestne "ošarije", tiste, ki smo jim pravili "betole". Z nekoliko negativnim prizvokom. In so bile, po mnenju moje mame, zbirališče pijancev in brezdelnežev. Zame pa so bile tovarna sanj, ljubezni, načrtov. Tudi upora. Kajti bili smo v sedemdesetih letih, v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Tudi to je treba namreč napisati, čeprav mi gre težko izpod peresa. In zbirali smo se, da smo kovali načrte, razpravljali o politiki, sanjali o revoluciji. Vsi mladi sanjajo, kako bodo preobrnili svet. Tudi mi smo sanjali o tem, ne le ta Greta, o kateri zdaj poročajo vsi mediji. Samo, da se za nas nihče ni zmenil. Mi smo bili nepomembni, obrobni. Predvsem mi, Slovenci, ki smo pripadali manjšini in smo se vsak dan, poleg vsega, trudili tudi zato, da nismo pozabili na naš jezik. Najbolje tako, da smo v tistih zakotnih, zatohlih "betolah" peli naše slovenske pesmi.

/ se nadaljuje
Suzi Pertot

tam še od tistih časov, ko je bila četrt popolnoma slovenska in so tu še kmetovali, so bili bloki, po večini namenjeni najrevnejšim. "Case poplari", smo jim rekli,

prihajali v mesto s Krasa. Tam je bilo nekako stičišče med mestom in okolico. Med slovenskim in italijanskim življenjem. In nam Slovencem, tisti

Z 10. strani

Tržaška predstavitev ...

Na posnetku sta takratno dogajanje obudila tudi tedanji predsednik deželnega sveta Riccardo Illy in časnikar ter nekdanji deželni svetnik, načelnik svetniške skupine Marjetice, Cristiano Degano (oba sta bistveno pripomogla, da je prišlo do izglasovanja 23. člena zakona). Zanimivo je bilo prisluhniti takratnim akterjem in njihovem mnenju o razpletu dogodkov v zvezi s pripravo tega pomembnega zakonskega člena, ki je danes še kako aktualen.

Vsi intervjuvanci so poudarili Špacapanovo politično spretnost in prepričljivost argumentiranja. Iz dokumentarca pa je razviden tudi stalno prisoten negativen pristop marsi-

kategerega svetnika, ki se je tudi končal z glasovanjem proti izvolitvi člena (ta je bil sprejet s 33 glasov za in 25 proti). Kot je po izglasovanju 23. člena izjavil Mirko Špacapan sam, njihovo delo ni bilo lahko. Le z dolgotrajnim in trdim delom mu je npr. uspelo prepričati nekatere italijanske politike (npr. Degana in Illyja, ki sta v osnovi imela pozitiven odnos do manjšine), da je tako imenovani "evropski model" najboljša in pravno najboljše utemeljena rešitev problema zastopanosti manjšine. Do zadnjega niso vedeli, ali bo uspelo izglasovati pre-

do hiše, ne da bi se menili za izgubo časa in denarja. Najbolj naporno je bilo delo v Benečiji, kjer so bili ljudje še prestrašeni, nezaupljivi in nepoučeni. Včasih so šli v kakšno občino tudi po en sam glas. Poudaril je, da je predložitev člena zahtevala veliko predhodnega dela, študija in strokovnega znanja, posvetovanja z najboljšimi strokovnjaki na pravnem področju. Odvetnik Damijan Terpin je bil tesen sodelavec Mirka Špacapana: oba sta se dobro dopolnjevala: Špacapan je znal biti diplomatski, Terpin pa je bil v dialogu bolj direkten. V tistih okoliščinah pa sta bila oba pristopa potrebna in oba sta pripomogla, da je marca 2007 prišlo do epohalnega rezultata. Skrb vzbujajoče pa je, da nekateri predstavniki naše manjšine javno izjavljajo, da ne vidijo potrebe po modelu Slovenske skupnosti, predlogu, ki bi lahko bil za našo manjšino odrešen. Žal je v takih izjavah še vedno čutiti prevlado ideologije nad narodnostjo. Dokumentarec je predvsem poklon Mirku Špacapanu ob 10. obletnici njegove prerane smrti, obenem pa je tudi zahvala vsem,

Foto damj@n

deloma že potrdilo na igrišču z glaskima zmagama v prvih dveh nastopih državne C lige Gold, v tretjem krogu pa so bili Ban in soigralci prosti in so se predstavili javnosti na Barcolani na dogodku ob stojnici Združenja slovenskih športnih društev v Italiji. Tokrat bomo zato spregovorili o pričakovanih v taborih deželnih košarkarskih ligašev, in sicer Bora Radenska in Brega Mediachem v

Rajčič, ki se je na Prvi maj preselil od Jadrana, tako kot trener (povratnik k Boru) Boban Popović in mladi Gabrijel Terčon. Duhovni vodja peterke je še dalje izkušeni organizator igre Daniel Batich, ovrednotiti pa bodo skušali, poleg Terčona, še nekaj mladih. Cilj mora biti uvrstitev v play-off za napredovanje. Breg. V Dolini so nekoliko previdnejši, saj so novinci v ligi po prestopu iz četrtiligaškega tek-

movanja. Potrjeni trener Miroslav Jurič je pripeljal z obale tri mlade slovenske košarkarje, branilca Bunca in Volka ter centra Zara. Prva violina ostaja Alberto Grimaldi, eden najbolj učinkovitih igralcev C lige. Za zdaj je postava še nepopolna, ker senatorja Cigliani in Crotta še vlečeta poškodbe, uprava zato še išče kak dodatek, zlasti pod košema. Brežani želijo najprej obstati v ligi, verjamemo pa, da imajo ekipo za nekoliko večje apetite.

Dom. V D ligo se Goričani po napredovanju iz promocijske vračajo po polnem desetletju. Povratnik na Domovo klop Dražen Grbac je iz Slovenije pripeljal nekdanjega evroligaša, 45-letnega krilnega centra Petroviča, ki je lahko za D ligo še naprej ilegalno orožje, ter Novogoričana Valentinuzzijs. Spopad z višjo ligo za skupino, ki v njej dejansko še ni igrala, ne bo lahek. Obstanek pa je dolgoročno menda čisto uredničljiv cilj za razmeroma mlado zasedbo. Kontovel. Na klopi so potrdili trenerja Deana Oberdana, ki je lani moštvo privedel do uvrstitve v play-off. Postava je na las podobna lanski, mladi imajo več izkušenj, vključevali pa bodo tudi nekatere obetavne pionirje. Prvenstveno pot so začeli dokaj prepričljivo in upati je, da bo ekipa igrala konstantno ter še izboljšala lanski rezultat. Skupina tridesetletnikov (Lisjak, Cicogna, Sossi, Regent, Starc) predstavlja precejšnje jamstvo, saj fantje ligo odlično poznajo.

HC

GORICA Zbor Slovenske filharmonije v KC Lojze Bratuž

Poklon slovenski zborovski ustvarjalnosti

V novo glasbeno sezono je Kulturni center Lojze Bratuž vstopil s koncertom vrhunske slovenske sodobne zborovske glasbe, ki je nastal v sodelovanju s Festivalom Kogojevi dnevi. Gostje uvodnega koncerta so bili Zbor Slovenske filharmonije, dirigent Gregor Klančič, pianistka Tatjana Kaučič in flavtist Matej Grahek, vsi zaposleni v Slovenski filharmoniji. Festival Kogojevi dnevi v tem letu praznuje jubilejna štiri desetletja obstoja. V duhu te obletnice je zborovodja zasnoval umetniški program, ki je vključeval dela treh pomembnih umetnikov, katerim je festival posvečen. Uvod v koncert sta predstavljali dve deli Štefana Maurija, prodornega avškega skladatelja, čigar dela so pogosto bogatila Kogojeve dni. Izvedbo njegovega *Ti-hožitja* sta s svojo prepričljivo

igro dodatno okronala pianistka in flavtist, ki sta imela enakovredno vlogo, kot zbor. Vsi skupaj pa so prispevali k zvočni eteričnosti Maurijeve skladbe. Sledila so dela treh uglednih sodobnih slovenskih skladateljev, ki so temeljila na besedilih Cirila Zlobca, dolgoletnega častnega člana programskega sveta Kogojevga festivala. Skladatelj Tomaž Habe je z občutkom ujel besede iz poezije *Zaliv* in jih stalpljal v subtilne zvočne pejsaže. V skladbi *Krik* skladateljice mlajše srednje generacije, Katarine Pustinek Rakar, se je glasba razraščala v pretresljive in zvočno ekspresivne podobe. S poglobljeno inventivnostjo zasnovala, tehtna in čustvena je bila skladba *Tišina* Ambroža Čopija.

Če se je Zbor Slovenske filharmonije v teh delih izrazil z vsem

svojim tehničnim znanjem, doslednostjo in artikuliranimi izvedbami, pa je v treh premiernih izvedbah novitet cenjenega in večkrat nagrajenega skladatelja Patricke Quaggiata pokazal srčnost in občutek za melodično niansiranje. To so hkrati tudi lastnosti, po katerih se ponša slog goriškega skladatelja. Njegove skladbe, ki so bile napisane med letoma 1999 in 2015, *Dekle in ptica* (Fran Levstik), *Ti meni svetlo sonce* (Simon Gregorčič) in *Dvojnost* (Edvard Kocbek), so iz različnih razlogov ostale do danes neizvedene in so na koncertu zazvenele kot pravo

Zbor Slovenske filharmonije, levo Gregor Klančič

programsko presečenje, saj so s svojo zvočnostjo presegle resnost do takrat izvedenih del. Slog Patricke Quaggiata odlikujeta tematska razgibanost in domiselna tehnika, ki pa nosi v sebi dodano vrednost mehko, toplino, ljudskost, ki pa je stvarna in ino-

vativna. Tudi sam zbor se je pri izvedbah le-te omehčal v čustvenosti in doživetu nagovoril poslušalce z milino uglasbenih besed. Konec večera je minil v duhu slovenske glasbene avantgarde oziroma moderne, kot je bila značilna za zborovsko glasbo Marijana Gabrijelčiča, skladatelja iz Gorenjega Polja, ki je z maestro Antonom Nanutom ustanovil Kogojeve dneve. Zbor Slo-

venske filharmonije je izvedel štiri umetniško izstopajoče skladbe tretje osebnosti, ki ji je bil koncert posvečen, in se tudi tokrat ni izneveril dobrim izvedbam. Zbor in glasbeniki iz Slovenske filharmonije so pod vodstvom Gregorja Klančiča pripravili umetniško zahteven program in se globoko poklonili slovenski zborovski ustvarjalnosti.

Metka Sulič

18-krat 1.000 (o)či v tržaškem gledališču Miela (1. del)

Nenavadni klasični biseri in žarometi nad sodobnostjo

Tudi letošnji, 18. mednarodni festival filma in umetnosti **I mille (o)cchi - 1000 (o)či** bo pustil sled v imaginariju in spominu tistih, ki so se "opogumili" in prestopili prag tržaškega gledališča Miela, da bi si ogledali kak biserček od tistih, ki so nam jih ponudili Sergij M. Grmek Germani, Mila Lazić, Olaf Möller in ostali navdušeni sodelavci prireditelja, društva Anno uno. V kolofonu kataloga je našeta kopica javnih in strokovnih partnerjev,

srbskega-hrvaškega-bosanskega-črnogorskega filma, sodobni avstrijski in nemško-italijanski film ter hollywoodski sen skozi vedre vragolije para Laurel & Hardy so bile izstopajoče pripovedne steze svojskega izbora, ki je bil kot vedno razpet med filmsko zgodovino in ovrednotenjem najsodobnejših iskanj. Grmek nam je spet postregel s svojimi domisljicami in poslasticami. Na ogled je bila na primer trilogija Pietra Germija: *Il ferroviere* (Železničar) iz l. 1956, *L'uomo*

Od prikazanih del Grmekovega kultnega avtorja Vittoria Cottafavija, furlanski *Maria Zef* (s koscenaristom in igralcem Sirom Angelijem, rojenim v Čezklancu v Karniji) iz l. 1981, zgodovinski *I cento cavalieri* (Sto konjenikov) iz l. 1964, sem si lahko žal ogledal le tretjega, krajši črno-beli film za tv *Il taglio del bosco* (Sekanje gozda), ki ga je l. 1963 posnel po znanem romanu neorealista Carla Cassole. Izreden, svež Gian Maria Volonte' je povsem obvladal bivanjsko stisko mladega vdovca med "naturščiki" gozdarji, oglarji, kmetiči povojne Srednje Italije in sugestivno divjnoro narave.

Mila Lazić je poskrbela za tretji krog niza **Castelli di sabbia** (Peščeni gradovi), ki raziskuje polpretekli in sodobni ustvarjalni utrip v nekdanjem skupnem jugoslovanskem prostoru. V ospredju so bili tudi bolj eksperimentalni prispevki, pretežno ženskih ustvarjalok. Montažerka Jelena Maksimović je debitirala kot režiserka s srednjemetražcem iz l. 2012 *Glodanje svetlega* (Milling the Lights), "Požreti svetlobo", na osnovi abstrahiranih posnetkov, pridobljenih z okvarjeno *steadycam*, ki je dal naslov pregledu. Dokumentaristka in športnica potapljanja brez dihal Bojana Burnać je prav tako debitirala z režijo nenavadnega, napol dokumentarnega in napol eksistencialnega portreta svetovnega prvaka v podvodnem plavanju brez dihal Gorana Čolaka, *Moj život bez zraka* (Moje življenje brez zraka) iz l. 2017. Omenjena Maksimovićeva je zmontirala tudi vizualni dnevnik, ki ga odlikujejo sugestivni brezčasni posnetki pod vodo. Nomadski vrhunski hrvaški športnik živi v suspenzu med 22,5 minutnim potapljanjem v apneji, vrvežem medijsko-športnega cirkusa po bazenih držav hi-pertehno hedonizma, nezno-

snimi znanstvenimi eksperimenti, pregledi in treniranjem. Skrajna metafora današnjega iskanja samega sebe v stalnem stopnjevanju in preseganju vedno novih osebnih meja. Dogodek zase je bila iskrena samoizpoved in analiza mladega dekleta, njene razčlovečene družine in okolice sredi še, prej kot ekonomske in družbene, moralne "post-tranzicije" nekdanjega Balkana, v lepih, skoraj neorealističnih elektronskih posnetkih *Ne gledaj mi u pijat* (2016). Tokrat je igrani film dokumentaristka

Mija Petričević - Ne gledaj mi u pijat

Hana Jušić posnela v rodnom Šibeniku. Režiserka in tudi scenaristka je za delo prejela nagrado Fedeora za najboljši evropski film na festivalu v Benetkah. Zagrebški filmski kritik, časnikar, založnik, režiser in tudi pranečak moj-

stra hrvaškega eksperimentalnega filma Mihovila Pansinija, Ivan Ramljak, je še prikazal kratek portret Korčule z naslovom *Mezostajun* (Polsezona) iz l. 2018. Poetični stalni kadri živih in arhitektonskih detajlov so mehka vizualna kulisa oddaljenemu paberkovanju turistov, svetli intonaciji krajanov,

odmevu valov in drugih značilnih zvokov dalmatinskega biserja. Kot nekakšen spomin ali utrinek iz Matvejevičeve polifonije o Mediteranu.

/se nadaljuje
Davorin Devetak

Anna Gruber v fotoporetu Sergija Ferrarja

od Cinetece del Friuli, nacionalne kinoteke CSC in nacionalnega muzeja filma do bolonjske kinoteke, od Raievega Fuori orario do filmskega kluba Officina in Hrvatskega filmskega saveza in še bi lahko naštevati. Med podporniki in pokrovitelji naj omenim Fundacije CRTrieste in Kathleen Foreman Casali, tržaški generalni hrvaški konzulat in Občino Trst. Letos je povsem umanjala Dežela FJK, in to je škoda, saj ta edinstveni raziskovalni festival, ne le v lokalnem in državnem merilu, bi si zaslužil pozornost in podporo. Treba se je torej zahvaliti v glavnem zasebni pobudi in daljnovidnosti, če ta festival lahko še naprej obstaja in se razvija. Nenavadni in klasični italijanski film, vpogled v nov rod

di paglia (Slamnati mož) iz l. 1958 in *Un maledetto imbroglio* (Preklemani zaplet) iz l. 1959. Veliki režiser je bil tudi tankočutni igralski interpret v vseh treh delih in v zadnjem smo lahko uživali srčno in psihološko zahtevno poosebitev Gaddovega komisarja Ingravalla iz slovite kriminalne zgodbe *Quer pasticciaccio brutto de via Merulana*, ki je pomaknjena v živahni in "kiasroskurni" povojni Rim. Pri vseh treh omenjenih filmih je sodelovala kot tajnica oz. asistentka režije Tržačanka Anna Gruber. Ob projekciji "proste priredbe" Gaddovega dela je tržaška časnikarka RAI in pisateljica Marina Silvestri orisala zanimivo ustvarjalno in pedagoško izkušnjo, med Rimom in Trstom, pripadnice slovite tržaške kulturne družine.

S 3. strani

"Gledališče je zato, ..."

Kakšna je pravzaprav zate "dobra predstava"? Kaj mora vsebovati, da jo lahko tako imenujemo?

Dobra predstava je tista predstava, ki gledalca, v tem primeru mene, očara, ki te prevzame, zaradi vsebine, igralcev na odru, režije, glasbe, scene, koreografije. Mora biti skupek vsega tega. Moram reči, da, ko gledam predstavo, sem gledalec in odmislim to, da sem igralec, ker bi sicer na vse gledal izključno s tega zornega kota in bi se težko sprostil in užival v dogajanju na odru. Dobra predstava je tudi tista, ki ti nariše smeh na obraz ali poskrbi, da bo po licu spolzela solza. Za vsem tem pa so emocije, za katere pa moramo biti odprti in ranljivi, na kar nismo vedno pripravljeni, saj na to vplivajo mnogi dejavniki v danem prostoru in času. In ko govorimo o čustvih, vemo, da je meja med smehom in jokom, med veseljem in žalostjo zelo tanka. A kaj bi v življenju brez enega in drugega? Kaj bi brez čustev?

Pri kateri taki predstavi si sam sodeloval kot igralec? Uh, tudi teh je gotovo več. In

prav gotovo bi mnogim, tudi režiserjem, ki so me povabili k sodelovanju in mi zaupali vlogo, storil krivico, če bi katero ali katerega izpustil. Moje vodilo je (bilo), da (se) na odru igram ter da se ob tem zabavam.

Zdaj kot umetniški vodja sam izbiraš režiserje, včasih pa so drugi določali, v kateri predstavi boš igral in kdo jo bo režijsko postavil na oder. Kateri izmed režiserjev te je najboljše poznal in osvetlil tvoje igralske značilnosti in te umetniško najbolj zadovoljil in morda tudi zaznamoval?

Situacije so res spremenjene in različne. Velikokrat so in se še zgodi, tudi v novi vlogi, da režiserji izberejo ali poiščejo mene, in obratno, ali da se nekako stvari že tako uskladijo, skoraj same od sebe. Imel sem pa to srečo in priložnost, da sem ustvarjal v različnih gledališčih in sodeloval z režiserji, ki niso zaznamovali samo mene, pač pa tudi slovenski gledališki prostor nasploh, kot recimo Zvone Šedlbauer, Mario Uršič, Katja Pegan na začetku moje

igralske poti, pa seveda Vito Taufer, Janusz Kica in Paolo Magelli ter mlajši režiserji, kot so Jaka Ivanc, Alen Jelen, Jasmin Kovic. Da ob tem ne pozabim um. vodje, med temi gotovo Marka Sosiča in Primoža Beblerja.

Za konec pa še to: ustvarjaš raje na odru, filmu ali pisar-ni? Kako pa najraje preživljaš prosti čas, če ti ga sploh kaj ostane?

Vsak dan mora biti malo vsega. Ob delu in igranju, kar jemljem tudi kot druženje in zabavo, vedno najdem nekaj ur za rekreacijo ali sprostitev. V toplejših mesecih kolo ali morje. V jesenskih in zimskih mesecih pa bazen, wellness ali kak sprehod. Ko sem v Ljubljani, nedvomno Rožnik. Na Tržaškem pa, ob dolini Glinščice, prav gotovo dobra ura pešačenja iz Trebč v Trst, kot so to počeli naši predniki. Ko se pride čez Vrh, diha kar zastane ob pogledu na mesto in Tržaški zaliv od Savudrije, preko mesta samega, izliva Soče, do Gradeža. Obvezen postanek in buljenje v prazno. Kar je zelo terapevtsko, sproščujoče in navdihujoče. Podobno kot sedeti na pomolu na tržaškem nabrežju in zreti proti horizontu, ki nam daje odprtost ter širino misli in duha.